

ಹಣ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

‘ಹಣ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಹಳಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಣ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಕೊಳ್ಳಲು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸೇವೆಗಳಾದ ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಪರ್ಕ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಮನರಂಜನೆ, ಮನೆಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕೊಳ್ಳುವವನಾಗಿ, ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಸರಕುಗಳಿಗೆ ಹಣ ನೀಡುತ್ತೇವೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾರುವವನಾಗಿ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾರುವುದರಿಂದ ಹಣ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಗದದ ಹಣ ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇವೆ. ಅಥವಾ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಪುರಾತನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ? ಇದನ್ನು ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಸಮಯ ಕಳೆದಂತೆ ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಹಣದ ಬಳಕೆ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು ಏಕೆ? ಇದಲ್ಲವನ್ನು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯುತ್ತೀರಿ.

ಗುರಿಗಳು/ ಉದ್ದೇಶಗಳು :

ಈ ಪಾಠದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಲಿಯ ಬಲ್ಲೀರಿ:

- ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯುವಿರಿ.
- ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.
- ಹಣದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬಲ್ಲೀರಿ.
- ಕಾಗದದ ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿರಿ.

14.1 ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ :

ಹಿಂದೆ, ಜನರು ಚಿಕ್ಕದಾದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೀವು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಈಗಿನ ದಿನಗಳಂತೆ ಇಂದೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಪರಸ್ಪರ, ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಏನಿದರ ಅರ್ಥ? ಒಂದು ವಿಧದ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು, ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧದ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿಗೆ ‘ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಗರಿಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಅಂದರೆ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಣದ ಬಳಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವ ‘ವಸ್ತು

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಹಣ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ವಿನಿಮಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಅದನ್ನೇ ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ :

- ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಯೂರೋಪ್ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಭಾಗಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತುಪ್ಪಳ, (ಪ್ರಾಣಿಗಳ ರೋಮದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ) ಕರಕಶುಲ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸುಗಂಧ (ಅತ್ತರು) ಮತ್ತು ರೇಷ್ಮೆ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗುಡ್ಡ ಗಾಡು ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ, ಕುಟುಂಬಗಳು ಆಹಾರ ಇನ್ನಿತರ ಶ್ರಮದ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಶ್ರಮದ ರೂಪದ ಸೇವೆ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕುಟುಂಬ, ಅದೇ ರೀತಿಯ ಸೇವೆಗೆ ಅಥವಾ ಮನೆಯ ಛಾವಣಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಭರವಸೆ ನೀಡಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ರೂಢಿಯ ಚಾಲನೆ ಇಂದಿಗೂ ಭಾರತದ ಹಿಂದುಳಿದ ಗುಡ್ಡ ಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.
- ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಗಳ ಜನರು ಹೆಸರಿಸುವುದಾದರೆ ರೈತರು, ಕರಕುಶಲಗಾರರು, ಚಮ್ಮಾರರು, ಬಡಗಿಗಳು, ಮುಂತಾದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಸರಕುಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು: 14.1

- 'ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ' ಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ.
- ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕೊಡಿ.

14.2 ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ :

ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ತಯಾರಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಹಣ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ ಈಗ 'ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ' ಏಕೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ? ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏಕೆ ಉದ್ಭವಿಸಿತು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಅನಾನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

14.2.1 ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಅನಾನುಕೂಲಗಳು :

ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಅನಾನುಕೂಲಗಳು ಕೆಳಕಂಡಿವೆ.

1. ದ್ವಿಮುಖ ಬಯಕೆಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಕೊರತೆ.

ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ದ್ವಿಮುಖ (ಪರಸ್ಪರ) ಬಯಕೆಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಅಭಾವ. ಏನಿದರ ಅರ್ಥ? ದ್ವಿಮುಖ ಬಯಕೆಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಅಭಾವ ಎಂದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಒಬ್ಬ

ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ವಿನಿಮಯ ಬಯಸುತ್ತಾನೆಂದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೂಡ ತನ್ನ ವಸ್ತುಗಳ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಬಳಿ ಇರುವ ಅಕ್ಕಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಬಳಿಯಿರುವ ಬಟ್ಟೆಗೆ, ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಬೇಕು ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರಬಹುದು ಅಥವಾ ಬರದಿರಬಹುದು. (ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದು, ಉದ್ಭವಿಸಿರಬಹುದು). ಒಂದು ವೇಳೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಕ್ಕಿ ಬೇಡವೆಂದರೆ ಅಕ್ಕಿ, ಬಟ್ಟೆಯ ವಿನಿಮಯ ನಡೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರ ಬಯಕೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರೈಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ದ್ವಿಮುಖಿ ಬಯಕೆಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಕೊರತೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ, ಪರಸ್ಪರ ಬಯಕೆಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇದ್ದರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಲಾರದು.

2. ವಸ್ತುಗಳ ವಿಭಜನೆಯ ಕೊರತೆ :

ಕೆಲವೊಂದು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ತುಂಡುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದು ಯೋಚಿಸೋಣ, ಇಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಳಿ ಹಸು ಇದೆ, ಅವನು ಅದನ್ನು ಬಟ್ಟೆ, ಆಹಾರ, ಕಾಳುಗಳಿಗೆ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಲಾರ. ಏಕೆಂದರೆ, ಹಸುವಿನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಾಳುಗಳಿಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಹಸುವನ್ನು ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲಾಗದು.

3. ವಿಭಜನೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನದ ಅಭಾವ :

ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಗಳ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳಿಗೆ, ಕೆಲವು ಗಜದ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಹಸುವನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದು ಎಂಬುದರ ನಿರ್ಧಾರ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಗೊಂದಲದ ವಿಷಯವೇ ಸರಿ ಎಂದಿಗೂ ಹಸುವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನವಾಗಿ ಸಹ ಇದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು.

4. ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯದಾಗಿತ್ತು ಅಂದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ರೈತನನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಅನುಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನಿತರ ಅವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು, ಬೇರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲು ಸಹ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಪೀಠೋಪಕರಣ ಬೇಕೆಂದರೆ ಬಡಗಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವನು ಗೋಧಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟ ಪಟ್ಟರೆ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿ ನೇಕಾರನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಗೋಧಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಡಲು ಇಷ್ಟ ಪಟ್ಟರೆ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಹಣ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಬೇರೆ ಇನ್ನಿತರ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಇದೇ ಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ರೈತ ತಾನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ವ್ಯಾವಹಾರಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಗೋಧಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಉಗ್ರಾಣದ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಮೊದಲಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಾಣ ಕಟ್ಟುವ ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕೆಲಸವೇ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿತ್ತು.

5. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆ ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯೆಂದರೆ - ಮೌಲ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಕೊರತೆ ಅಂದರೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟಾಗ ಅವುಗಳ ಮೂಲಗುಣಮಟ್ಟ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳು ಅಂದರೆ ಸೊಪ್ಪು, ತರಕಾರಿಗಳು ಮುಂತಾದವು ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಅಂತಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಬಳಸಲಾಗದ್ದರಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದರೆ ಇಂತಹ ವಸ್ತು ಕೊಡುವ ಮತ್ತು ಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂದುವರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾನವನ ನಾಗರಿಕತೆ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಜನರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗತೊಡಗಿತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿನಿಮಯ ಸಾಧನದ ಅಗತ್ಯ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಗಿಸುವ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವಸ್ತುವಿನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವಂತಹವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣದ ಬಳಕೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ, ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿಫಲತೆಯಿಂದ ಉಗಮಗೊಂಡಿತೆನ್ನಬಹುದು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 14.2

1. ದ್ವಿಮುಖ ಬಯಕೆಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ.
2. ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎರಡು ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.

14.3 ಹಣದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು

ಹಣ ಎಂಬುದೊಂದು ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ವಿನಿಮಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ಸಮಾಜದಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಒಪ್ಪಿಗೆಪಡೆಯುವುದಲ್ಲದೆ ಲೆಕ್ಕದಘಟಕವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಸಾಲವಾಪಸಾತಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಿಂದ ಹಣದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

1. ವಿನಿಮಯ ಸಾಧನ :

ಹಣದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ವಿನಿಮಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು. ಇದರ ಅರ್ಥ ಜನರು ಹಣದ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಬಹುದು ಅಥವಾ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಮಾರಾಟಗಾರ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸರಕು ಕೊಳ್ಳುವವನು ಮಾರಾಟಗಾರನಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ಒಂದು ಪೆನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ನೀವು ರೂಪಾಯಿ 10 ನೀಡುವಿರಿ. ಮಾರಾಟಗಾರ ಪೆನ್ನು ಮಾರಲು ನಿಮ್ಮಿಂದ ರೂಪಾಯಿ 10 ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಪೆನ್ನು ರೂಪಾಯಿ 10ಕ್ಕೆ ವಿನಿಮಯವಾಯಿತು.

2. ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನವಾಗಿ :

ಹಣದ ಇನ್ನೊಂದು ಮೂಲಭೂತ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಲೆಕ್ಕದ ಘಟಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವಾಗಿರುವುದು. ವಸ್ತುವಿನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕನುಗುಣವಾಗಿ ಗುಣಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಲಾಗುವುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ವಸ್ತುವಿನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಪ್ರತಿ ಕೆ.ಜಿ ಅಕ್ಕಿಗೆ ರೂಪಾಯಿ 20 ಆದರೆ 25 ಕೆ.ಜಿ ಯ ಅಕ್ಕಿ ಮೂಟೆಗೆ ಮೌಲ್ಯ $20 \times 25 = 500/-$ ಆಗುತ್ತದೆ.

3. ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ :

ಹಣ ಮೌಲ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಾಗಿಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ? ನಿವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ವಿನಿಮಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವಿರಿ. ಇದರ ಅರ್ಥ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಹಣವಿದ್ದರೆ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ/ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ವಸ್ತುವಿನ ಮೌಲ್ಯ ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವಸ್ತುವಿನ ಮೌಲ್ಯ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನೀವು ಹೊಂದಿರುವ ಹಣದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಅದೇರೀತಿ ನೀವೊಬ್ಬ ಮಾರಾಟಗಾರನಾಗಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮಾರಿ ಹಣ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಿರಿ ಅಂದರೆ ಮಾರಿದ ವಸ್ತುವಿನ ಮೌಲ್ಯ ಹಣದ ಮೂಲಕ ನಿಮಗೆ ವಾಪಾಸ್ಸಾಯಿತು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ - ಸುಶೀಲನ ಬಳಿ ಕೆಲವು ಮಾವಿನಹಣ್ಣುಗಳಿದ್ದು, ಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ರೂ. 250 ಕ್ಕೆ ಮಾರುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದರೆ ರೂ. 250ರ ಮೌಲ್ಯ ವಿನಿಮಯವಾಯಿತು. ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡವನು ರೂ 250ರ ಮೌಲ್ಯ ಅವನಿಗೆ ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ರೂ.250ರ ಮೌಲ್ಯ ಹಣದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಸುಶೀಲ ಮಾರಾಟಗಾರಳಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು. ಸುಶೀಲ ಮಾವಿನಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ರೂ 250ರ ಹಣದ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

4. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವುದು :

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮಾರುವ ಮತ್ತು ಕೊಳ್ಳುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತ ಅವನ ಬಳಿ ಹಣ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಳ್ಳಲು ನಿಮ್ಮಿಂದ 300 ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನೀವು ಕೊಟ್ಟಿರೋದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಅವನು ಒಂದು ವಾರದ ನಂತರ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ಭರವಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ನೀವು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನೀವು ಹಣ ಕೊಡುವಿರಿ ನಂತರ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಾಲ ನೀಡುವವನೆಂದು ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಸಾಲಗಾರನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಸಾಲಗಾರನಾಗಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ನೀಡಿದ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕೂಡ ವಿಧಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀವು ಬಡ್ಡಿ ವಿಧಿಸದಿದ್ದರೆ ವಾರದ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತ 300 ರೂಗಳನ್ನು ವಾಪಾಸ್ಸು ಕೊಡುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಹಣ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಒಂದು ವೇಳೆ ಒಂದು ರೂ ಬಡ್ಡಿ ವಿಧಿಸಿದರೆ ಸ್ನೇಹಿತ ನಿಮಗೆ ರೂ 301/- ನೀಡ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತನಂತೆ ಇಂದು ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರ ತಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಣವನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಡ್ಡಿ ಸಹಿತ ಸಾಲ ಹಿಂದುರಿಗಿಸಲು ಸಾಲಗಾರನೊಡನೆ ಷರತ್ತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಪಾವತಿ ಕೇವಲ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಇದನ್ನು ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು ಸಾಲಗಾರ, ಕೆಲವು ಷರತ್ತಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲವನ್ನು ವಿಳಂಬ ಪಾವತಿ ಮಾಡಬಹುದು ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣದ ವಿಳಂಬ ಪಾವತಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆನ್ನಬಹುದು. ನಾವಿಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸೋಣ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತ ತಾನು ಕೊಂಡ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು 300 ಅಥವಾ 301 ರೂಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು ಕೊಳ್ಳಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನೀವು ಒಪ್ಪುವಿರಾ? ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವಿರಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ವಾರದ ನಂತರ ಪುಸ್ತಕ ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಕಾರಣ ಇದು ಅದೇ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಣ ಯಾವಾಗಲೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹ ಸಾಧನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 14.3

1. ವಿನಿಮಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ.
2. ವಸ್ತುವಿನ ಮೌಲ್ಯದ ಅರ್ಥ ಕೊಡಿ/ಬರೆಯಿರಿ.

14.4 ಹಣದ ವಿಧಗಳು:

14.4.1 ಕಾಗದದ ಹಣ ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯಗಳು

ಹಣ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ? ಹಣದ ರೂಪ ಏನು? ಹಣದ ರೂಪವು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬದಲಾಗಿದೆ. ನೀವು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೀರಿ, ರಾಜರುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು, ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು, ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದನ ಕರು, ಉಪ್ಪು ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣವೆಂದು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ದನಕರು, ಉಪ್ಪಿನಂತಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಸರಕು ಕೊಳ್ಳಲು, ಮಾರಲು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ದನಕರುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಂತೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜಾಗ, ವಿಶೇಷ ವಾತಾವರಣ ಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಉಪ್ಪಂತೂ ಬೇಗ ನಶಿಸುವುದರಿಂದ, ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಇಡಲಾಗದ್ದರಿಂದ ವಿನಿಮಯದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬಂದ ಕಾರಣ, ಈಗ ಜನರು ಕಾಗದದ ನೋಟು ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಇವುಗಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯೂ ಸುಲಭವಾದ್ದರಿಂದ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಗದದ ನೋಟುಗಳು 1,2,5,10,20,50,100,500,1000 ವರ್ಗದಲ್ಲಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕರೆನ್ನಿ ನೋಟುಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೆಸರೂ ಸಹ ರೂಪಾಯಿ (ಏಕವಚನ), ರೂಪಾಯಿಗಳು (ಬಹುವಚನ)

ಬಳಕೆಯಿದೆ. ರೂಪಾಯಿಯ ಚಿಹ್ನೆ '₹' ಆಗಿದೆ. ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾರುವವನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಕೊಳ್ಳುವವನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಕಡಿಮೆ ಮೌಲ್ಯದ ವಸ್ತುಗಳ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ 'ಪೈಸೆ' ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅವು 50 ಪೈಸೆ ಅಂದರೆ ಅರ್ಧ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಸಮ, ಈಗ 10 ರೂಗಳ ನಾಣ್ಯವೂ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ನಿಮಗಿದು ಗೊತ್ತಿರಲೇ ಬೇಕು ಏನೆಂದರೆ ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟುಗಳು ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮೋದನೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ತಯಾರಿಸಿ ಅಪಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನೀವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟುಗಳು ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀವು ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ಇತ್ತಲ್ಲಿ, ನೀವು ಭೇಟಿನೀಡಿದ ದೇಶದ ನೋಟು ಕರೆನ್ಸಿಗೆ, ನಾಣ್ಯಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕರೆನ್ಸಿಯನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದೇಶಗಳ ಕರೆನ್ಸಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

1. ಅಮೆರಿಕಾ ದೇಶದ ಕರೆನ್ಸಿ ಹೆಸರು ಅಮೆರಿಕನ್ ಡಾಲರ್, ಚಿಹ್ನೆ \$
2. ಯೂರೋಪ್ ದೇಶದ ಕರೆನ್ಸಿ ಹೆಸರು- (Euro) ಯೂರೋ ಡಾಲರ್ ಚಿಹ್ನೆ '€'
3. ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್‌ಡಮ್‌ನ ಕರೆನ್ಸಿ ಹೆಸರು ಪೌಂಡ್ ಸ್ಟರ್ಲಿಂಗ್ ಚಿಹ್ನೆ '£'
4. ಜಪಾನ್ ದೇಶದ ಕರೆನ್ಸಿ ಹೆಸರು ಯೆನ್ ಚಿಹ್ನೆ '¥'

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ 14.4

1. ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟಿನ ಅರ್ಥ ಕೊಡಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ, ಚೈನಾ, ಬ್ರೆಜಿಲ್ ದೇಶಗಳ ನಾಣ್ಯದ ಹೆಸರುಗಳ ಸೂಚಿ ತಯಾರಿಸಿ.

ನೀವು ಏನನ್ನು ಕಲಿತೀರಿ?

- ಹಣದ ಶೋಧನೆಗೆ ಮೊದಲು ಜನರು ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ 'ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
- ವಸ್ತು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇದ್ದವು ಅಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಕೊರತೆ, ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳ ಅಭಾವ, ವಸ್ತುಗಳ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಸ್ಥಳದ ಕೊರತೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಮಾನವನಿಗೆ ಹಣದ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿತು.
- ಹಣದ ಕಾರ್ಯಗಳು ವಿನಿಮಯ ಸಾಧಕವಾಗಿ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವಾಗಿ, ಮೌಲ್ಯ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಗೆ ಬಳಸುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಹಣವು ಕಾಗದ, ಕರೆನ್ಸಿ ನಾಣ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಹಣ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಅಂತ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1. ಸಾಟಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
2. ಸಾಟಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ದೋಷಗಳಾವುವು?
3. ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
4. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 14.1

1. ಸರಕುಗಾಗಿ ಸರಕಿನ ವಿನಿಮಯವನ್ನು ಸಾಟಿ ಪದ್ಧತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
2. (i) 5 ಕೆ.ಜಿ ಸಕ್ಕರೆಗೆ 10 ಕೆ.ಜಿ ಗೋಧಿ
(ii) 1 ಜೊತೆ ಷೂಗಳಿಗೆ 8 ಕೆ.ಜಿ ಅಕ್ಕಿ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 14.2

1. ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸರಕುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ
2. (i) ಬಯಕೆಗಳ ದ್ವಿಮುಖ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಅಭಾವ
(ii) ಮೌಲ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಕೊರತೆ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 14.3

1. ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಮಾರಲು ಯಾವುದೇ ಸಾಧನವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
2. ಸರಕಿನ ಮೌಲ್ಯ = ಸರಕಿನ ಬೆಲೆ x ಸರಕಿನ ಪ್ರಮಾಣ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ 14.4

1. ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟು ಒಂದು ಹಣದ ವಿಧ.

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಾಲ

ಹಣ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅವು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. 'ಹಣ'ದ ಅಧ್ಯಯನದ ನಂತರ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ಬ್ಯಾಂಕ್' ಒಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏನೆಂದರೆ ಸಮಾಜ ಹಣದ ಬಳಕೆಯು ವಿನಿಮಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಭದ್ರತಾ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಈ 'ಭದ್ರತಾ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸ್ಥಳವೇ' ಸಮಯ ಕಳೆದಂತೆ 'ಬ್ಯಾಂಕ್' ಎಂದಾಯಿತು. ಇದು ಹಣವನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಎನಿಸಿತು. ಜನರು ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಲು ತೊಡಗಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹಣವನ್ನು ಠೇವಣಿಯಿಡಲು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಣವನ್ನು ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಸಲು, ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು, ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲು ತೊಡಗಿದರು. ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆ, ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮಹತ್ತರ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯ ಬಲ್ಲಿರಿ.

- ಬ್ಯಾಂಕ್, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್‌ಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯುವಿರಿ.
- ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಿರಿ.
- ಸಾಲ ಮತ್ತು ಸಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.
- ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಅರಿಯುವಿರಿ.

15.1 ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಅರ್ಥ

ಬ್ಯಾಂಕ್ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಠೇವಣಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಲ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಥವಾ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಠೇವಣಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಠೇವಣಿದಾರರಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆಗನ್ವಯ ಹಿಂಪಡೆಯುವ ಅಂದರೆ ಚೆಕ್‌ಗಳು, ಡ್ರಾಫ್ಟ್, ಪಾವತಿಆದೇಶ ಇನ್ನಿತರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಿಂಪಡೆಯಲು ಸಹಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಾಲ

15.2 ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಮೇಲೆ ನೀಡಿದ ಅರ್ಥದಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ.

1. ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಠೇವಣಿಗಳ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಿಕೆ
2. ಸಾಲ ನೀಡುವಿಕೆ

15.2.1 ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು

ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ವ್ಯವಹಾರ ವ್ಯಾಪಾರದ ಘಟಕಗಳು, ಗುಂಪುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ.

ಇದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು ಏನೆಂದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣ ಇಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿದಾರನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಖಾತೆ ತೆರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಠೇವಣಿದಾರ ತನ್ನ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹಣ ತೊಡಗಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ, ಖಾತೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಮೂದಿಸಲೇಬೇಕು, ಆಗ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆ ಖಾತೆಗೆ ಹಣವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಠೇವಣಿದಾರ ತನ್ನ ಖಾತೆಯಿಂದ ಹಣ ಪಾಪಸ್ಸು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಅವನ/ಅವಳ ಖಾತೆಯಿಂದ ಹಣದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಠೇವಣಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಮೊತ್ತದಿಂದ ಬಯಸಿದ ಹಣದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಠೇವಣಿದಾರನ ಖಾತೆಯಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಕೆಲವು ಠೇವಣಿಗಳಿಗೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿದಾರನಿಗೆ ಚೆಕ್ ಬುಕ್‌ಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಠೇವಣಿದಾರರು ಚೆಕ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಹಣ ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆಯಲು ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮೂಲಕ ಹಣ ಪಾವತಿಸಲು ಬಳಸಬಹುದು.

15.2.2 ಸಾಲ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯ

ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಯಾರು ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೋ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಏನಿದರ ಅರ್ಥ? ಮೊದಲಿಗೆ ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ಜನರೇಕೆ ಸಾಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ? ಜನರು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ, ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸರಕುಗಳಾದ ಟೆಲಿವಿಷನ್, ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರ್, ವಾಷಿಂಗ್ ಮಷೀನ್, ಕಾರು, ದುಬಾರಿ ವಸ್ತುಗಳು. ಅದೇ ರೀತಿ

ಮನೆಕಟ್ಟಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಕೊಳ್ಳಲೂ ಕೂಡ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕೂ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲೂ ಸಹ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತದೆ.

15.2.3 ಮೌಲ್ಯಯುತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಡುವುದು

ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌಲ್ಯ ಹೊಂದಿದ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಒಡವೆಗಳು, ಆಸ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯವಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಒದಗಿಸಿರುವ ರಕ್ಷಣಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಲಾಕರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಡಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 15.1

1. ಜನರು ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಿರುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ಠೇವಣಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಡಬಹುದಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ?
2. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಯಾವೆರಡು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

ಅಥವಾ

ಸಾಲದವರಡು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಅವಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ ಒದಗಿಸಬಹುದು.

ಚಟುವಟಿಕೆ 15.1

ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರೊಡನೆ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಜನರಿಗೆಯಾವರೀತಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಅದರ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

15.3 ಸಾಲದ ಅರ್ಥ

ಸಾಲವನ್ನು ಪಾವತಿಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಒಂದು ಹಕ್ಕು ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಜನರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುವಾಗ ಅದು ಸಾಲ ಕೊಡುವವನಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಸಾಲ ಪಡೆಯುವವನು ಸಾಲಗಾರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂದು ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಯಾವಾಗ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತದೋ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಲ ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆಯುವಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರರ್ಥ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಲಗಾರನಿಂದ ಹಣವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರವೇ ಬ್ಯಾಂಕ್ ತನ್ನ ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಸಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಸಾಲ ನೀಡುವ, ಸಾಲ ಪಡೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತದೆನ್ನಬಹುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಾಲ

15.4 ಸಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಧಾನ

ಈಗ ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹೇಗೆ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ? ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಣವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಎಷ್ಟು ಸಾಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲದು? ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೇವೆ.

ನಮಗಿದು ತಿಳಿದಿದೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಹಣವನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಬಯಸಿದರೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೀಡಬೇಕಾಗಬಹುದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ವೇಳೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಠೇವಣಿ ರೂಪದ ಹಣವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಒಟ್ಟು ಹಣವನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆಯುವುದಾದರೆ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗೆ ಹಣವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಇದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ ಏನೆಂದರೆ ಯಾರು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಠೇವಣಿಯಾಗಿಡುತ್ತಾರೋ ಅವನು/ಅವಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ತಮ್ಮ ಠೇವಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯಬಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊತ್ತವನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆದು, ಉಳಿದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಧ್ಯಮಾಡಲು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಠೇವಣಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಶೇಕಡಾವಾರು ನಗದಾಗಿ ಇಡಬೇಕಾಗುವುದು? ಸರಿ, ಇದನ್ನು ದೇಶದ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಅಧಿಕಾರ ಮಂಡಳಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ನಗದು ಮೊತ್ತವನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟು, ಹಣವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗೆ ಬಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ನಗದು ಪಾವತಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಒಟ್ಟು ಠೇವಣಿಯಲ್ಲಿ ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು 'ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಬ್ಯಾಂಕ್ ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ನಗದು ಮೊತ್ತವನ್ನು ಇಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಒಟ್ಟು ಠೇವಣಿಯಿಂದ ಕಳೆದು ಉಳಿದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಲಗಾರರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಧಾನ ಇಲ್ಲಿಂದ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಸಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ವಿವರಿಸೋಣ.

15.4.1 ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಂತಗಳು

ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರಳೀಕರಿಸಲು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯೋಣ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಮಂಡಳಿ ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಶೇ. 20ರಷ್ಟು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ತನ್ನ ಚಾಲ್ತಿ ಠೇವಣಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 20ರಷ್ಟನ್ನು ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾರು ಹಣ ಹಿಂತೆಗೆಯಲು ಬರುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ನಗದು ಪಾವತಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಂತ-1 : 'ಎ' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ರೂ. 100/- ನ್ನು ಠೇವಣಿಯಾಗಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶವೆಂದರೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಠೇವಣಿ ರೂ. 100ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶೇ.20ರಷ್ಟನ್ನು ರೂ. 100/- ಕ್ಕೆ ನಗದಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ರೂ. 20/- ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರೂ.20/- ನ್ನು ಪಾವತಿ ನೀಡಲು ತನ್ನ ಬಳಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಅಂದರೆ (ರೂ. 100ರಲ್ಲಿ 20ನ್ನು ಕಳೆದರೆ 80) $100-20=80$. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ರೂ.80/-ನ್ನು ಸಾಲನೀಡಲು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಹಂತ 2 : 'ಬಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಲ್ಲಿ ರೂ.80/-ಕ್ಕೆ ಸಾಲಬೇಕೆಂದು ನಂತರ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀಡುವಂತೆ ತನ್ನ ಹಕ್ಕನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ 'ಬಿ' ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುವುದರಿಂದ ರೂ.80/- ರ ಮತ್ತೊಂದು ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.

ಈಗ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಒಟ್ಟು ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡೋಣ.

ಮೊದಲು 'ಎ' ವ್ಯಕ್ತಿ ರೂ.100/ ನ್ನು ಠೇವಣಿಯಾಗಿರಿಸಿದ. 'ಬಿ' ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಲು ರೂ. 80 ಬಳಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಎರಡು ಹಂತಗಳ ನಂತರ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಒಟ್ಟು ಠೇವಣಿ ರೂ.180/- ಅಂದರೆ $100+80=180$

ಹಂತ3 : 'ಸಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಿಂದ ಸಾಲ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. 'ಸಿ' ಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಎಷ್ಟು ಹಣದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲದು? ಹಿಂದಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ, ರೂ. 80ನ್ನು ಠೇವಣಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿತು ಅಂದರೆ 'ಬಿ' ಗೆ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ಹಕ್ಕು ಬಂದಿತು. ನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ರೂ.80 ನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ಶೇಕಡ 20 ರಷ್ಟನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ನೀಡದೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 80ರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 20 ಎಂದರೆ 16 ರಷ್ಟನ್ನು ನಗದಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. $80-16=64$ ಆದ್ದರಿಂದ 'ಸಿ' ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ರೂ. 64ನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತದೆ . ಹಂತ 3ರಲ್ಲಿ 'ಸಿ' ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ ನೀಡಿ ಮತ್ತೆ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಹಂತಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ 3 ಹಂತಗಳ ನಂತರ ಒಟ್ಟು ಠೇವಣಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಲ್ಲಿ $18+64=82$ ರಷ್ಟಾಯಿತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಅಂದರೆ $100+80+64=244$ ಈ ಸರಪಳಿ ಕೇಲವು ಸಮಯದವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಇದರ ಅಂತ್ಯ-ಕೊನೆ ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತದೆ? ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಏನೆಂದರೆ ಪ್ರತಿ ಸುತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶೇ.20 ರಷ್ಟನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿದ ಠೇವಣಿಯಲ್ಲಿ ನಗದಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಿಮಗೆ ಇದೂ ಸಹ ಗೊತ್ತಿದೆ ಏನೆಂದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ರೂ. 100/- ರಿಂದ ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಲ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ (ಠೇವಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ) ಅಂತ್ಯವಾಗುವುದು. ಠೇವಣಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 20 ರಷ್ಟನ್ನು ಪ್ರತಿ ಸುತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದಾಗ 100 ಆಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ಶೇ. 20 ನೂರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು? 500 ಕ್ಕೆ ಶೇ. 20 ಎಂದರೆ 100. ಇದರರ್ಥ ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಠೇವಣಿ ರೂ 100/- ಮತ್ತು ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣ ಶೇ. 20, ಒಟ್ಟು

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಾಲ

ಸಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿ ರೂ. 500 ಆಗುವುದು. ಈ ಮೂರರ ಸಡುವೆ ಕೊಂಡಿಯಂತಹ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಏನೆಂದರೆ ಶೇ. 20=20/100=1/5, ಇಲ್ಲಿ 500=100x1 / 20=100x1 / 5=100x5. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು / ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಸೂತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು.

ಒಟ್ಟು ಸಾಲ =ಆರಂಭಿಕ ಠೇವಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ x 1/ ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣ 500 = 100 x 1/20%

ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವನ್ನು ಕೂಡ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಶೇ. 20 ರಷ್ಟು ನಗದಾಗಿ ಮತ್ತು ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಟ್ಟು ರೂ. 500ರ ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಕೆಳಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಸಬಹುದು.

ಒಟ್ಟು ಸಾಲ=ಆರಂಭಿಕ ಠೇವಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ x 1/ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣ
500=100 x 1/20%

ಸಾಲದ ಮೊತ್ತ = 500-100=ರೂ. 400/-

ಈಗ ನಾವು ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು (ಅಥವಾ ಸುತ್ತುಗಳನ್ನು) ಕೆಳಗಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬಹುದು.

ಹಂತಗಳು	ಠೇವಣಿ ಹೆಚ್ಚಳ	ನಗದು ಮೀಸಲು	ಸಾಲ
1	100	20	80
2	80	16	64
3	64	12.8	51.2
4	51.2	10.24	40.96
5	40.96	8.19	32.77
.....
.....
ಒಟ್ಟು	500	100	400

ಅಂತಿಮವಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿ, ಅದೇನೆಂದರೆ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧದ ಠೇವಣಿಗಳು ದಾಖಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಠೇವಣಿ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಠೇವಣಿ ಎಂದರೆ ಎಂದರೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿಯ ಆರಂಭಿಕ ಹೆಚ್ಚಳ ಅಂದರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಹೊಸ ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಠೇವಣಿ ರೂ. 100 ಇದೆ, ಅದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಎ' ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಟ್ಟ ಠೇವಣಿ. ಎರಡನೇ ಠೇವಣಿಯ ವಿಧ- ಅನುಷಂಗಿಕ ದ್ವಿತೀಯ ಠೇವಣಿ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ನೀಡಲು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಅದನ್ನು ಅನುಷಂಗಿಕ ಠೇವಣಿ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಠೇವಣಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡಿಕೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಠೇವಣಿಗಳೇ ಅನುಷಂಗಿಕ ಠೇವಣಿಗಳು. ಅನುಷಂಗಿಕ ಠೇವಣಿಗಳ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಾಧ್ಯ.

15.4.2 ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಎಷ್ಟು?

ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಲು ಬ್ಯಾಂಕ್ ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಹಾಗಾಗಿ ಸಾಲ ನೀಡಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊತ್ತ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಡಿಮೆ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸಾಲ ರೂ. 500 ಆಗಿತ್ತು ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣ ಶೇ. 20ರಷ್ಟಿದ್ದಾಗ ಆರಂಭಿಕ ಠೇವಣಿ ಹೆಚ್ಚಳ ರೂ. 100 ಆಗಿತ್ತು. ಈಗ ನಾವು ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣ ಶೇ. 10ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶ ಸಾಲದ ಮೊತ್ತ ರೂ. 1000/- ಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತದೆ.

$$\begin{aligned} 100 \times 1/10\% &= 100 \times 1/10/100 \\ &= 100 \times 10 \\ &= 1000/- \text{ ಆಗುತ್ತದೆ.} \end{aligned}$$

15.2 ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1. ಬ್ಯಾಂಕ್ ರೂ. 200 ನ್ನು ಠೇವಣಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಲಗಾರನಿಗೆ ರೂ.180ನ್ನು ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತದೆ. ನಗದು ಮೀಸಲು ಪರಿಮಾಣ ಎಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ/ಏನಾಗಿರುತ್ತದೆ?
2. ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ (ಅ) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಠೇವಣಿ
(ಆ) ಅನುಷಾಂಗಿಕ ಠೇವಣಿ
(ಇ) ಒಟ್ಟು ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ
3. 'ಸಾಲ' ವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ.

15.5 ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ವಿವಿಧ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಿವೆ

1. ಭಾರತದ ರಿಸರ್ವ್‌ಬ್ಯಾಂಕ್. ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿದೆ
2. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು
3. ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು
4. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸೋಣ

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಾಲ

15.5.1 ಭಾರತದ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್

ಭಾರತದ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನೇ ಭಾರತದ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಇದರರ್ಥ ಏನೆಂದರೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಅಥವಾ ಸಹಕಾರಿ ಅಥವಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಂತಹ ಇನ್ನಿತರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಆರ್‌ಬಿಐ ರೂಪಿಸಿದ ನೀತಿನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ಮುಂಬೈನಲ್ಲಿದೆ. ಆರ್‌ಬಿಐ ನ ಮುಖ್ಯಕಾರ್ಯ ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವುದು. ಕಾಗದದ ಹಣ ವಿವಿಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ರೂ. 2,5,10,50,100,500 ಮತ್ತು 1000 ಆರ್‌ಬಿಐ ನಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ನೋಟುಗಳ ಮೇಲೆ ಆರ್‌ಬಿಐ ನ ಗವರ್ನರ್/ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಹಿಯನ್ನು ನೀವು ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ನೋಟು ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಹಿ ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರಣ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಮಾರಲು ಬಳಸಬಹುದು. ಒಂದು ರೂ ನೋಟು ಅಥವಾ ನಾಣ್ಯ, ಒಂದು ರೂ ಕೆಳಗಿನ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವಾಲಯ ಮುದ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

RBIನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಸರ್ಕಾರದ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳೆರಡೂ RBI ನಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು RBI ನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಠೇವಣಿ ಇಡುತ್ತವೆ.

15.5.2 ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು

ನಾವು ಈಗಷ್ಟೇ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಾವು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಕಾರ್ಯ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಡಿಯ ಕೇಂದ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ (SBI), ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಪಂಜಾಬ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ (PNB), ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ (BOI), ಇಂಡಿಯನ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಬರೋಡ (BOB) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ICICI ಬ್ಯಾಂಕ್, YES ಬ್ಯಾಂಕ್, HDFC ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಗುರಿ ಸಾಲದ ಮೇಲೆ ಬಡ್ಡಿ ವಿಧಿಸಿ ಲಾಭ ಗಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಣದ ವರ್ಗಾವಣೆ, ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಗಳಂತಹ ವಿವಿಧ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಶುಲ್ಕ ವಿಧಿಸಿ ಲಾಭಗಳಿಸುವುದು.

15.5.3 ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಕಾನೂನಿನನ್ವಯ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಅನೇಕ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಿವೆ. ಅಂತಹ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ.

- ಅ) ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು
- ಆ) ಕೃಷಿಯೇತರ ಅಥವಾ ನಗರ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಕೃಷಿಗೆ, ದನಕರು, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಸ್ವಉದ್ಯೋಗ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ದೂರದರ್ಶನ, ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರ್ ನಂತಹ ಧೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುವಂತಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೂ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕೃಷಿಸಾಲ ಸೊಸೈಟಿಗಳು, ನಗರ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು, ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು, ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

15.5.4 ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು

ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಲು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂತಹವುಗಳ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಲು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಿವೆ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದ ಘಟಕಗಳನ್ನು, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಸಾಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಅಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳೆಂದರೆ ಭಾರತದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಭಾರತದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 15.3

1. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.
2. ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರಗಳೆರಡರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.
3. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಶಿರ ಪ್ರಾಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಯಾವುದಾಗಿದೆ?

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಾಲ

ನೀವು ಏನನ್ನು ಕಲಿತೀರಿ

- ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ಜನರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ಮುಂಗಡ ನೀಡುವ ಸಂಘಟನೆ/ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.
- ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಲ ನೀಡುವವನಾಗಿ ತನ್ನ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಲ ಎಂದರೆ ಸಾಲಗಾರರಿಂದ ಪಾವತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಇರುವ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ/ನಾಯಕನಾಗಿದೆ.
- ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರತವಾಗಿರುವವು ಎಂದರೆ RBI ಅಲ್ಲದೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಾಗಿವೆ.

ಅಂತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
2. ಸಾಲ ಎಂದರೇನು? ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ?
3. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಾವುವು?
4. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ
 - i) ಆರ್‌ಬಿಐ
 - ii) ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್
 - iii) ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 15.2

1. ಶೇ. 10
2. a) ರೂ. 200 b) ರೂ. 180 c) ರೂ. 380
3. ಸಾಲ ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದದ ಕರಾರು ಆಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಲಗಾರನು ಮೌಲ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಅಥವಾ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡುವವರಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸು ನೀಡಲು ಒಪ್ಪಿರುತ್ತಾನೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ 15.3

1. ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ (SBI), ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಭಾರತದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮ.
2. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉದಾ: ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗ ಚಟುವಟಿಗೆಗಳಿಗೆ ಉದಾ: ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆ
3. ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ

ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭೋಗವಲ್ಲದೆ ಉಳಿತಾಯವೂ ಸಹ ಒಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಸದ್ಯದ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಜೀವನವನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ನಡೆಸಲು ನಾವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಂದು ಅನುಭೋಗಿಸಿದರೆ, ಆಗ ನಾಳಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಏನೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ನಾವು ಈ ದಿನ ಏನನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಅನುಭೋಗಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಉಳಿತಾಯವು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಭವಿಷ್ಯವು ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದುದು ಮತ್ತು ಅನುಭವವಾದುದು ಎಂಬುದೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ, ಜೀವ, ಆಸ್ತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ಏನಾಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರರು. ಅವರು ಯೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಿದೆ. ಇದರಿಂದ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭೋಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸರಾಗವಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಮೆಯು ಜೀವ, ಆರೋಗ್ಯ, ಆಸ್ತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಆಘಾತಗಳ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ನಂತರ, ನೀವು ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದುವಿರಿ :

- ಉಳಿತಾಯದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಉಳಿತಾಯದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು.
- ಬಡ್ಡಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ವಿಮೆಯ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು.
- ಜೀವವಿಮೆ, ಆರೋಗ್ಯವಿಮೆ ಮತ್ತು ವಾಹನವಿಮೆಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

16.1 ಉಳಿತಾಯದ ಅರ್ಥ

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ಸದ್ಯದ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಅಗತ್ಯಗಳೆರಡನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಆದಾಯವನ್ನು ಈ ದಿನ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದರೆ,

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಆಗ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಏನೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಾಳಿನ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಾರರು. ಆದರೆ ಉಳಿತಾಯವಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅದನ್ನು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರೆ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲಿನ ಸದ್ಯದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಿದ ನಂತರ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆದಾಯದ ಮೊತ್ತವೇ ಉಳಿತಾಯವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ, ಉಳಿತಾಯವು ಅನುಭೋಗದ ನಂತರದ ಆದಾಯದ ಮಿಗುತೆಯಾಗಿದೆ. ನಾವು ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಬರೆಯಬಹುದು.

ಉಳಿತಾಯ = ಆದಾಯ - ಅನುಭೋಗ

ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕೋಷ್ಟಕ 16.1 ನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ. ಈ ಕೋಷ್ಟಕವು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ, ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮಿ. x ನ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮಾಸಿಕ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿನ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಗಮನಿಸಿ, ನಾವು ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಏಕೆಂದರೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ವರ್ಷವು ಈ ವರ್ಷದ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಮಾರ್ಚ್‌ವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 16.1 : ಮಿ. x ನ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಮಾಸಿಕ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿನ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚ

ತಿಂಗಳು	ಆದಾಯ (ರೂ.)	ವೆಚ್ಚ (ರೂ.)	ಉಳಿತಾಯ (ರೂ.)
ಏಪ್ರಿಲ್	15,500	14,300	1,200
ಮೇ	15,500	15,000	500
ಜೂನ್	15,500	15,500	0
ಜುಲೈ	15,500	15,500	0
ಆಗಸ್ಟ್	15,500	15,500	0
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	15,500	15,500	500
ಅಕ್ಟೋಬರ್	15,500	14,000	1,500
ನವೆಂಬರ್	15,500	15,500	0
ಡಿಸೆಂಬರ್	15,500	15,500	500
ಜನವರಿ	15,500	15,300	200
ಫೆಬ್ರವರಿ	15,500	15,400	100
ಮಾರ್ಚ್	15,500	15,000	500
ಒಟ್ಟು	1,86,000	1,81,000	5,000

ನೀವು ಗಮನಿಸಿ, ಮಿ. x ನ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಒಟ್ಟು ಆದಾಯವು ರೂ. 1,86,000 ಆಗಿತ್ತು. ಅವನ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚವು ರೂ. 1,81,000 ಆಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವನು ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ರೂ. 5000 ಉಳಿಸಿದ್ದನು. ಅಂದರೆ,

$$1,86,000 - 1,81,000 = \text{ರೂ.}5,000$$

ಗಮನಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ, ನಾವು ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಇಡೀ ಗಣತಿ ವರ್ಷವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ತಿಂಗಳುಗಳನ್ನಲ್ಲ. ಇದು ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾಡಲಾರದ ಮತ್ತು ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ವೆಚ್ಚಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಾವು ಆಹಾರ, ದಿನಬಳಕೆ ಸರಕುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಶುಲ್ಕಗಳ ಮೇಲಿನ ವೆಚ್ಚ, ಸರ್ಕಾರದ ತೆರಿಗೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವರ್ಷದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಇಡೀ ವರ್ಷದ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ.

16.2 ಉಳಿತಾಯವು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಕಾರಿಯಾಗಿದೆ?

ಉಳಿತಾಯವು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಕಾರಿಯಾಗಿದೆ,

- 1) ಹಿಂದಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸೋಣ. ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಮಿ. ಥ ರೂ.5000 ಉಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಸೂಚಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ, ಅವನು ರೂ. 5000 ಹೆಚ್ಚುವರಿಯೊಂದಿಗೆ ಚಾಲ್ತಿವರ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒದಗಿಸಲಾದ ಅವನ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವರ್ಷ ಅವನ ಆದಾಯವು ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ರೂ. 5000 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ, ಉಳಿತಾಯವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭವಿಷ್ಯದ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.
- 2) ಉಳಿತಾಯವು ಭವಿಷ್ಯದ ಭದ್ರತೆಯ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಹೇಗೆ? ಮಿ. x ಈ ವರ್ಷದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದನೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಒಂದು ವಾರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾರನು. ಅವನು ಒಂದು ವಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲ? ಇದಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಗುಣಮುಖನಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಹಾಗೂ ಮತ್ತೆ ಹಣ ಗಳಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವವರೆಗಿನ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅವನು ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಉಳಿತಾಯದ ಹಣವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 16.1

1. ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ.
2. ಆದಾಯವು ರೂ.1000 ಮತ್ತು ಉಳಿತಾಯವು ರೂ.200 ಆಗಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅನುಭೋಗದ ಮೊತ್ತವೆಷ್ಟು?

16.3 ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಇಡುವಿರಿ

ಬಹುತೇಕ ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ನಾಣ್ಯ ಮತ್ತು ನೋಟಿನ ಸಣ್ಣ ಘಟಕಗಳಾದ 50 ಪೈಸೆ, ರೂ.1, ರೂ.2 ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಒಂದು

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಸಣ್ಣ ಉಳಿತಾಯ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಉಳಿತಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಾಲಾನಂತರ, ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳ ನಂತರ, ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ತೆರೆದಾಗ, ಕುಟುಂಬವು ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಇದು ಕೆಲವು ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಉಳಿತಾಯ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಉಳಿತಾಯ ಡಬ್ಬಿಯು ಉಳಿತಾಯದ ಒಂದು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದ ಉಳಿತಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗದಿರಬಹುದು. ಕಳ್ಳತನದ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುರಕ್ಷಿತವೂ ಅಲ್ಲ. ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಹಣವು ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ತೆರೆಯುವವರೆಗೂ ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಅಥವಾ ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಖಾಸಗೀ ವಿಷಯವಾಗಿರುವವರೆಗೆ, ಬೇರಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ, ನಿಗದಿತ ಕುಟುಂಬ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು. ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿನ ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿಫಲ ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಹಣವನ್ನು ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬಳಸುವುದೂ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗಿರಲು ಬಡಬಾರದು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೂ. 5000 ಉಳಿತಾಯದ ಹಣ ಇದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ. ನೀವು ಅದನ್ನು ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಬಳಸದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅದು ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸತ್ತ ಮರದಂತೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಅದನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿಯಾದರೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ಇಲ್ಲವೆ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಳಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೀರಿ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಾಜವು ನಿಮ್ಮ ಉಳಿತಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಬಲ್ಲಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳೇ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳು ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಾಗಿವೆ.

16.3.1 ಅಂಚೆಕಛೇರಿ ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕು

ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿರದ ಹಣವನ್ನು ಅಂಚೆಕಛೇರಿ ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಇಡಬಹುದು. ನೀವು ಬಹುತೇಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಚೆಕಛೇರಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ. ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಜೆಯು ಯಾವುದೇ ಅಂಚೆಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ರೂ. 50 ರ ಕನಿಷ್ಠ ಠೇವಣಿಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾವುದೇ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಹಣವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ರೂ. 50 ರಷ್ಟು ಕನಿಷ್ಠ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಬಂಧನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಅವನು/ಅವಳು ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ತನ್ನ ಖಾತೆಯಿಂದ ಹಿಂಪಡೆಯಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಖಾತೆದಾರನು ನಡೆಸುವ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ದಾಖಲೆಮಾಡಲು ಅಂಚೆಕಛೇರಿಯು ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಪಾಸ್ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಂಚೆಕಛೇರಿಯೂ ಸಹ ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ದರದ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಚೆಕ್ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬಯಸಿದರೆ, ಆಗ ಅವನು/ಅವಳು ತನ್ನ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ರೂ. 500 ರ ಕನಿಷ್ಠ ಬಾಕಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

16.3.2 ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆ

ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಹಣ ಉಳಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಬಹುದು. ಒಂದು ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕನಿಷ್ಠ ಹಣ ಮತ್ತು ಹಣವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆದ ನಂತರ ಇರಬೇಕಾದ ಕನಿಷ್ಠ ಬಾಕಿಯನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನು ಎಲ್ಲಿ ಹಣ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಆ ಸಂಬಂಧಿತ ಬ್ಯಾಂಕು ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಚೆಕಛೇರಿಯಂತೆ, ಬ್ಯಾಂಕು ಸಹ ಠೇವಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಿಂಪಡೆತಗಳು ಹಾಗೂ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಬಾಕಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿರುವಂತಹ ಒಂದು ಪಾಸ್ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕು ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಡ್ಡಿ ದರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

16.4 ಉಳಿತಾಯದ ಉಪಯೋಗಗಳು

ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಸಾಲ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಲ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

I. ಸಾಲ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಲ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು

ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಒಬ್ಬ ಸಾಲ ನೀಡುವವನಾಗಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿನ ಆದಾಯ ಎಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬಲ್ಲದೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಭೋಗಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜನರು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆದು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬಲ್ಲರು.

II. ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಅಂಚೆಕಛೇರಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹಣವನ್ನು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿದಾಗ, ಸಮಾಜದ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದ ಹಣ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹಣಿಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಒಂದು ಸಮುದ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಾನು ಎಷ್ಟು ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿ, ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ, ಅವುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ರಸ್ತೆಗಳು,

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಕಛೇರಿ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣಗಳು, ಬೀದಿ ದೀಪಗಳು, ಮೋಜಿನ ಕೀಡಾವನಗಳು, ಶಾಲೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದ ಹಣವು ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ದೇಶವು ಅನುಕೂಲ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಉಳಿತಾಯವು ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.

16.5 ಉಳಿತಾಯದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಬಡ್ಡಿ

ಒಬ್ಬನು ಹಣಗಳಿಸಲು ತನ್ನ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅದನ್ನು ಉಳಿತಾಯದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತಿಫಲ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ? ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಯಾರು ಹಣವನ್ನು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಲಗಾರನಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಒಬ್ಬ ಸಾಲ ನೀಡುವವನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಬಲ್ಲ. ಈ ಉಳಿತಾಯ ಹಣದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ, ಸಾಲ ನೀಡಿದವನು ಸಾಲಪಡೆದವನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ತುಂಬಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆದವನಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ಸಾಲ ನೀಡಿದವನಿಂದ ಗಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಡ್ಡಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಲ ಪಡೆದವನು ಒಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಮುಂದಿನ ದಿನಾಂಕದಂದು ಬಡ್ಡಿ ಹಣದ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಿದವನ ಹಣವನ್ನು (ಅವನ ಉಳಿತಾಯ) ಸಾಲ ನೀಡಿದವನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಗಮನಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ, ಸಾಲ ಪಡೆದವನು ಸಾಲ ನೀಡುವವನಿಂದ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ, ಸಾಲ ನೀಡುವವನು ಸಾಲ ಪಡೆದವನಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದನೆಂದು ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇದರ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಸಾಲ ನೀಡುವವನು ತನ್ನ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆಯುವವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ, ಅದು ಸಾಲವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಾಲದ ಹಣವು ಮುಂದೆ ಬಡ್ಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಲಪಡೆದವನಿಂದ ಸಾಲನೀಡಿದವನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆ : ಶ್ರೀಮತಿ ಸರಿತ ರೂ. 1000 ಉಳಿತಾಯ ಹಣ ಹೊಂದಿದ್ದಳೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಶ್ರೀ. ಆಶಿಷ್ ಆ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆಯಲು ಬಯಸಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಸರಿತಾ ಒಬ್ಬ ಸಾಲ ನೀಡಿದವಳಾದಳು ಮತ್ತು ಆಶಿಷ್ ಸಾಲ ಪಡೆದವನಾದನು. ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಆಶಿಷ್ ಸರಿತಾಗೆ ಸಾಲದ ಹಣ ರೂ 1000 ವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆಶಿಷ್ ಬಡ್ಡಿಯಾಗಿ ರೂ. 120 ನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂಬುದೂ ಸಹ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ, ಆಶಿಷ್ ಸರಿತಾಗೆ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ ರೂ. 1120 (1000+120)ನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ತನ್ನ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಸರಿತ ತನ್ನ ಉಳಿತಾಯದ ಮೇಲೆ ರೂ. 120 ನ್ನು ಬಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಗಳಿಸಿದಳು, ಜೊತೆಗೆ ತಾನು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿದ್ದ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆದಳು.

16.5.1 ಬಡ್ಡಿಯ ದರ

ಈಗ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಸರಿತ ಆಶಿಷನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಪ್ರತಿ 100 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸಿದಳು?

ಉತ್ತರ :- ಸರಿತ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಆಶಿಷನಿಗೆ ರೂ. 1000 ವನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಈ ಮೊತ್ತದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ರೂ. 120 ನ್ನು ಗಳಿಸಿದಳು. ಆದುದರಿಂದ ರೂ. 100 ರ ಮೇಲಿನ ಗಳಿಕೆ = $120/1000 \times 100 = 12$.

ಆದ್ದರಿಂದ ಸರಿತ ಪ್ರತಿ ರೂ. 100 ಕ್ಕೆ ರೂ.12 ರಂತೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 12%.

ನಾವು 100 ಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಾಗ, ಅದನ್ನು ನಾವು ಶೇಕಡಾವಾರು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರಿತ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಶೇಕಡಾವಾರು 12ರ ದರದಲ್ಲಿ ಹಣ ಗಳಿಸಿದ್ದಾಳೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು. ಸಾಲ ಪಡೆದವನು (ಆಶಿಷ್) ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ಸಾಲ ನೀಡಿದವನು(ಸರಿತ) ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ವಾರ್ಷಿಕ 12 % ಅನ್ನು ಬಡ್ಡಿಯ ದರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಾಲದ ಮೊತ್ತ ರೂ 1000 ದ ಮೇಲಿನ ಒಟ್ಟು ಬಡ್ಡಿಯ ಹಣ ರೂ 120 ಆಗಿದೆ. ಈ ಸಾಲದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಅಸಲಿನ ಮೊತ್ತ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಗಾಗಿ ಸಾಲ ಪಡೆದವನಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಿದವನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರತಿ 100 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಸಾಲ ಪಡೆದವನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ / ಸಾಲನೀಡಿದವನು ಗಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಣವನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ದರ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

16.5.2

ಜನರು ತಮ್ಮ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಂದಿನಿಂದ, ಅವರು ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಯು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಡ್ಡಿ ದರವನ್ನು ಶೇಕಡಾವಾರು 3.5 ರಷ್ಟು ನೀಡಿದರೆ, ಬ್ಯಾಂಕು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಡ್ಡಿ ದರ ಶೇಕಡಾವಾರು 4 ರಷ್ಟು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿ ಅಥವಾ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಉಳಿತಾಯದ ಮೇಲೆ ನೀವು ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗ, ನಿಮ್ಮ ಹಣ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದು ಹಣವನ್ನು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿದರೆ, ನಾಳೆ ಅದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 16.2

1. ಬಡ್ಡಿ ದರವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ?
2. ಸಾಲ ನೀಡುವವನು ಮತ್ತು ಸಾಲ ಪಡೆಯುವವನ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಸಿ.
3. ನೀವು ರೂ. 200 ಅನ್ನು ಸಾಲ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರೂ.20 ಅನ್ನು ಗಳಿಸಿದರೆ, ಬಡ್ಡಿದರ ಎಷ್ಟು ?

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ

ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗೆ ಭೇಟಿನೀಡಿರಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆರೆಯುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ.

16.6 ವಿಮೆ

ನಾವು ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳು ನಮ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

- ರೈತನೊಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಮಳೆ ಬೀಳುವುದರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಅವನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ರೈತನು ಮಳೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಮಳೆ ಬಂದುದಾದರೆ ಅವನು ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಬರಗಾಲ ಬರುವುದು ಮತ್ತು ರೈತನು ಅಪಾರ ನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು.
- ಜನರು ತಾವು ವಾಸಿಸಲು ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಅವಘಡಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಬೆಂಕಿ, ಕಳ್ಳತನದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಆಗುವ ಆಸ್ತಿಯ ನಷ್ಟ.
- ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ದ್ವಿಚಕ್ರ ವಾಹನಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರುಗಳಂತಹ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ವಾಹನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ, ಕಳವಿನ ದೂರುಗಳು ಅಥವಾ ರಸ್ತೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಪಘಾತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ಹಾನಿ ಮತ್ತು ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಪಘಾತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಊಹಿಸಲಾರರು.
- ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಖಾಯಿಲೆ ಬೀಳುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮೇಲಿನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತೇವೆ. ರೋಗವು ಯಾವಾಗ ಬರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಊಹಿಸಲಾರರು. ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದಾಗಿ ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರೆವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗಳಿಕೆಯ ನಷ್ಟವಾಗಬಹುದು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ಬಹಳಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದುದೆಂದರೆ, ಲಾಟರಿ ಗೆಲ್ಲುವುದೂ ಸಹ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದುದು. ಇದು ಒಂದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಲಾಭವಾಗಿದೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಗಳಿಕೆಯ ನಷ್ಟ ಅಥವಾ ಆಸ್ತಿಯ ನಾಶವು ಬಾದಿಸುವ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯು ನಷ್ಟ ಅಥವಾ ಹಾನಿಯ ಅಪಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ನಾವು ಕೆಲವು ಹಂತದವರೆಗೆ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ನಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿದವರು ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅವನು / ಅವಳು ನಷ್ಟ ಅಥವಾ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ, ಭಾಗಶಃ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾನಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ವಿಮೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಗಾದ ನಷ್ಟ / ನಾಶದ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಹಾನಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ವಿಮೆಯು ಕೇವಲ ಒಂದು ಸರಕು ಅಥವಾ ಉತ್ಪನ್ನವಿದ್ದಂತೆ. ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹಾನಿ / ನಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ 'ವಿಮೆ' ಹೊಂದಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ವಿಮೆ'ಯನ್ನು ಮಾರುವವನಿಗೆ 'ವಿಮಾಕರ್ತ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ವಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವನಿಗೆ 'ವಿಮಾದಾರ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ವಿಮಾದಾರ' ಅಥವಾ ವಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವನಿಂದ ಸಂದಾಯಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹಣವನ್ನು 'ಕಂತು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂತನ್ನು ಒಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಸಂದಾಯಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನಷ್ಟ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ, ಆಗ ವಿಮಾದಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ವಿಮಾಕರ್ತನಿಂದ ನಷ್ಟಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ವಿಮೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

ವಿಮೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಬಹುದು, ವಿಮಾದಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮೀರಿದ ಘಟನೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಯಾವುದೇ ನಷ್ಟವನ್ನು ಭಾಗಶಃ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪುನರ್ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಒಂದು ಹಣಕಾಸಿನ ಉತ್ಪನ್ನ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಮೆಯ ಮಾರಾಟಗಾರ ಒಂದು ಕಂಪನಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಮಾದಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾವುದೇ ನಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿದಾಗ, ವಿಮಾಕಂಪನಿಯು ಅವನು/ಅವಳಿಗಾದ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವಿಮಾ ಹಕ್ಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಮೆಯು ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗುವ ಅಪಾಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 16.3

1. ವಿಮಾಕರ್ತ ಮತ್ತು ವಿಮಾದಾರನ ನಡುವಿನ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
2. ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಿ.
3. ವಿಮೆಯು ಒಂದು ಉತ್ಪನ್ನವೇ?

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

16.7 ಕೆಲವು ಆಯ್ದ ವಿಮಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು

ನಾವೀಗ ಈ ಮುಂದಿನ ವಿಮಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸೋಣ

- (i) ವಾಹನ ವಿಮೆ
- (ii) ಆರೋಗ್ಯ ವಿಮೆ
- (iii) ಜೀವ ವಿಮೆ

(i) ವಾಹನ ವಿಮೆ

ಸ್ಕೂಟರುಗಳು, ಬೈಕುಗಳು, ಕಾರುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜನರು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಯಿಂದ ವಾಹನ ವಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮೋಟಾರು ವಾಹನವು ಒಂದು ಬಾಳಿಕೆಬರುವ ಸರಕು ಮತ್ತು 10 ರಿಂದ 15 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಬಾಳಿಕೆ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಮುಂದಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮಾ ಪಾಲಿಸಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

- a) ಮೊದಲ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ವಾಹನ ಹೊಸದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಯು ವಿಮಾದಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ಕಂತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸುತ್ತದೆ.
- b) ಅನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆ ವಾಹನವು ಹಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೌಲ್ಯವು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಂಪನಿಯು ವಿಮಾದಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಡಿಮೆ ಕಂತನ್ನು ತುಂಬಿಸುತ್ತದೆ.
- c) ಮೋಟಾರು ವಾಹನಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಹಾನಿ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ, ಕಂಪನಿಯು ವಿಮಾ ಪಾಲಿಸಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ನಿಬಂಧನೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಮಾ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸಂದಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ.

(ii) ಆರೋಗ್ಯ ವಿಮೆ

ಆರೋಗ್ಯ ವಿಮಾ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಈ ವಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು, ತನ್ನ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮೇಲಿನ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾ, ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಯು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೊತ್ತದ ಕಂತನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವಂತೆ ಆಸಕ್ತಿ ಉಳ್ಳಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತದೆ. ವಿಮಾದಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದರೆ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಹಣ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದರೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಮಾ ಕಂತು ಕಡಿಮೆಯಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದೊಡ್ಡವನಾದಂತೆ ವಿಮಾ ಮೊತ್ತವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

(iii) ಜೀವ ವಿಮೆ

ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲಾವಧಿಗಾಗಿ ಜೀವವಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆ

ಕಾಲಾವಧಿಯು 10 ಅಥವಾ 25 ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ವಿಮಾದಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಂದು ನಿಯಮಿತ ಕಂತಿನ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಸಂದಾಯಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಂಪನಿಯು ಕಾಲಾವಧಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹಕ್ಕಿನ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹಣವನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಕಂತುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಯು ಸಂದಾಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮರಣಹೊಂದಿದರೆ, ಹಕ್ಕಿನ ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜೀವವಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹೆಸರಿಸಿದ್ದ ಅವನ/ಅವಳ ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗುವುದು.

ನೀವು ಏನನ್ನು ಕಲಿತೀರಿ ?

- ಉಳಿತಾಯವು ಅನುಭೋಗದ ನಂತರ ಉಳಿದಿರುವ ಆದಾಯವಾಗಿದೆ.
- ಜನರು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿನ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಉಳಿತಾಯದ ಮೇಲೆ ಬಡ್ಡಿ ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಯಾರು ಹಣವನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತಾನೋ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಲ ನೀಡುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವವನಿಗೆ ಸಾಲವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.
- ಬಡ್ಡಿದರವನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಯಾರು ಹಣವನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೋ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಲಗಾರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.
- ಜನರು ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನು ಅಂಚೆಕಛೇರಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ವಿಮೆಯು ಒಂದು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ, ಅದನ್ನು ಜನರು ತಮ್ಮ ಜೀವ, ಆರೋಗ್ಯ, ವಾಹನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗುವ ನಷ್ಟ ಅಥವಾ ಹಾನಿಯ ಅಪಾಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಲು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಂತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ? ಅದರ ಎರಡು ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ?
2. ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಲೆಕ್ಕಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ? ಏಕೆ ಜನರು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?
3. ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಯ ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಲಘು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.
4. ಏಕೆ ಜನರು ವಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ?
5. ವಾಹನ ವಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ?
6. ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವವಿಮೆ ನಡುವಿನ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 16.1

1. ಅನುಭೋಗದ ಮೇಲಿನ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಆದಾಯವನ್ನು ಉಳಿತಾಯವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಲಾಗಿದೆ.
2. 800

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 16.2

1. ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಗಾಗಿ ಸಾಲಿಗನಿಂದ(ಸಾಲ ನೀಡುವವನು) ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರತಿ 100 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಸಾಲಗಾರನಿಂದ(ಸಾಲ ಪಡೆದವನು) ಸಂದಾಯ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹಣವು ಬಡ್ಡಿದರವಾಗಿದೆ.
2. ಸಾಲ ನೀಡುವವನು - ಹಣವನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ನೀಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆ.
ಸಾಲ ಪಡೆಯುವವನು - ಸಾಲ ನೀಡುವವನಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆ.
3. ಶೇಕಡಾವಾರು 12.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 16.3

1. ವಿಮೆಯನ್ನು ಮಾರುವವನು ವಿಮಾಕರ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.
ವಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವನು ವಿಮಾದಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.
2. ಬರಗಾಲ, ಅನಾರೋಗ್ಯ
3. ಹೌದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶದ ಮಂಡನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

17. ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಮಂಡನೆ
18. ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

17

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣದ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪಾತ್ರ

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಇತ್ತೀಚಿನ ಜೀವನದ ಶೈಲಿಯಾಗಿದೆ. “ಮಾಹಿತಿ” ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲವಾಗಿದೆ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟಕರ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗಿ ‘ಮಾಹಿತಿ ಮೂಲಗಳು’ ಅಧಿಕಗೊಂಡಿವೆ ಮತ್ತು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಗೆಟುಕುವಂತಾಗಿವೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳು, ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳು, ದೂರವಾಣಿ, ದೂರದರ್ಶನ, ಅಂತರ್ಜಾಲ, ಸೆಲ್‌ಫೋನ್‌ಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ.

‘ಮಾಹಿತಿ’ಯು ಗುಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ, ಕೆಟ್ಟ, ಕುರೂಪ, ಸುಂದರ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ಉದಾತ್ತ, ಚಿಲವು, ಶಿಕ್ಷಣ ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಗಳು ಗುಣಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿವೆ. ಆದಾಯ, ವೆಚ್ಚ, ಉಳಿತಾಯ, ಬೆಳವಣಿಗೆದರ, ಎತ್ತರ, ತೂಕ, ಗಳಿಸಿದ ಅಂಕಗಳು, ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಂಖ್ಯಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ ನೀವು

- ದತ್ತಾಂಶ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿರಿ.
- ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವಿಧಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲಿರಿ.
- ಚಲಕಗಳು ಮತ್ತು ಗುಣಧರ್ಮಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲಿರಿ.
- ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಲ್ಲದೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗದಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲಿರಿ.
- ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೋಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ರೂಪೀಕರಿಸುವಿರಿ.
- ದತ್ತಾಂಶಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

17.1 ದತ್ತಾಂಶದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳು

ವಾಸ್ತವಿಕಾಂಶಗಳಿಗೆ ಸಮಗ್ರ ರೀತಿಯ ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದೇ ದತ್ತಾಂಶ. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಮೇಲಾಗಲಿ ಮಾಹಿತಿಯು ಸಂಖ್ಯಾರೂಪದಲ್ಲಿ

ನೀಡುವಂತಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು ಅದನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ದತ್ತಾಂಶ ಅಥವಾ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ದತ್ತಾಂಶವು ಬಹುವಚನ ಪದವಾಗಿದೆ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶವು ದತ್ತ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ'ಅಥವಾ 'ದತ್ತಾಂಶ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥದಿಂದ ಅದರ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

(i) ವಾಸ್ತವಿಕಾಂಶಗಳ ಸಮಷ್ಟಿಯೇ (ಮೊತ್ತವೇ) ದತ್ತಾಂಶ :

ಒಂದು ಬಿಡಿಯಾದ ಸತ್ಯಾಂಶ (ವಾಸ್ತವಿಕಾಂಶ)ವನ್ನು ದತ್ತಾಂಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿರುವ ಅಂಕಗಳು 95 ಆಗಿದೆ.ಇದು ಒಂದು ಬಿಡಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದ್ದು ಕೇವಲ ವಾಸ್ತವಿಕಾಂಶವಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ದತ್ತಾಂಶವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಅಥವಾ ತರಗತಿವಾರು 10 ನೇ ತರಗತಿಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಡೆದಿರುವ ಅಂಕಗಳನ್ನು ದತ್ತಾಂಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ವಾಸ್ತವಿಕಾಂಶಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದರಂತೆ ಅವರುಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಯಾವುದೇ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅರ್ಥವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ, ವಾಸ್ತವಿಕಾಂಶಗಳಿಗೆ ಮೊತ್ತ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಬಂದು ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕವನ್ನು ನೋಡಿರಿ, ಇದು ಒಂದು ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲಾ 18 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿರುವ ಅಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಇಡೀ ತರಗತಿಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡಬಹುದು.ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ದತ್ತಾಂಶಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 17.1

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	ಅಂಕಗಳು	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	ಅಂಕಗಳು
A	95	J	35
B	90	K	30
C	75	L	85
D	65	M	20
E	90	N	90
F	100	O	80
G	80	P	70
H	45	Q	100
I	40	R	50

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

ಮೇಲಿನ ದತ್ತಾಂಶದಿಂದ ಈ ಮುಂದಿನವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

(i) 90 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಕಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. (ii) ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅನುತ್ತೀರ್ಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ? (iii) 50 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಷ್ಟು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಉತ್ತರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗುರುಗಳು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ಕಡೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು, ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದು ಬಿಡಿ ವಾಸ್ತವಿಕಾಂಶಕ್ಕಿಂತ ವಾಸ್ತವಿಕಾಂಶಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗಿ ದತ್ತಾಂಶವು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ.

(ii) ಸಂಖ್ಯಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು:

ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರವು ಅಥವಾ ದತ್ತಾಂಶವು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿವೆ. ಗುಣಾತ್ಮಕ ಮಾಹಿತಿಗಳಾದ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಸುಂದರವಾದುದು, ಕುರೂಪವಾದುದು ಇವುಗಳು ಗುಣಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಅಳತೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಂತಹವುಗಳನ್ನು ದತ್ತಾಂಶವೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವುದರ ಅಥವಾ ಲೆಕ್ಕಚಾರ ಮಾಡುವುದರ ಅಥವಾ ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಡಲಾಗುತ್ತವೋ ಅವುಗಳನ್ನು ದತ್ತಾಂಶಗಳೆನ್ನ ಬಹುದು. ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ

ಒಂದು ಕಲ್ಪಿತ ನಗರದಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ದಾಖಲಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಕೋಷ್ಟಕ 17.2 ರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನೀಡಬಹುದು.

ಕೋಷ್ಟಕ 17.2

ಕಾಲೇಜು	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಲೇಜು	409
ಸಾವಿತ್ರಿ ಕಾಲೇಜು	308
ಜೆ.ಪಿ ಕಾಲೇಜು	401
ಎನ್ ಡಿ ಕಾಲೇಜು	510

(iii) ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗುತ್ತವೆ:

ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಕೇವಲ ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಳವು ಅದರ ಪೂರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿತ, ಬೇಡಿಕೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ, ತೆರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆ, ಕೂಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ

(iv) ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ನಿಖರವಾಗಿರುತ್ತವೆ :

ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 100 ರಷ್ಟು ನಿಖರತೆ ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ನಿಖರತೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯನು ಕೊಬ್ಬಿನಾಂಶವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಹೊಸ ಔಷಧವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಶೇಕಡ 90 ರಷ್ಟು ರೋಗಿಗಳು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆಗ ಹೊಸ ಔಷಧವು ಉತ್ತಮವಾದುದೆಂದು ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ನಿಖರತೆ ಹೊಂದಿದೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

(v) ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಿತ ಉದ್ದೇಶ :

ಒಂದು ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಿತ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಕೋಷ್ಟಕಗಳು ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಕೋಷ್ಟಕ 17.1 ರ ದತ್ತಾಂಶವು ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೋಷ್ಟಕ 17.2ರಲ್ಲಿನ ದತ್ತಾಂಶವು ಯುವಕರು ಎಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ನಗರದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸಬಹುದು.

17.2 ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ :

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಬಳಸುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಂದರೆ

1. ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆ :

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 5ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದಾಖಲಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಆ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವೆಚ್ಚ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಆಧಾರ ಮೇಲೆ ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಯಲಾಗುತ್ತದೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ದೇಶದ ತಲಾದಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಬಹುದಾದರೆ, ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆದರ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಂಗ್ರಹಿತ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

2. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು :

ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಇತರೆ ಅಂಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕೂಲಿ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡಗಳು ಗಳಿಸುವ ಗೇಣಿ, ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹಣಕಾಸುಗಳ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಅವು ಪಡೆಯುವ ಬಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮ ಸಾಹಸಿಗಳು ಪಡೆಯುವ ಲಾಭ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಮಾಹಿತಿಯ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

ಸರ್ಕಾರವು ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಅತ್ಯಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಡ ಹಾಗೂ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ಜನರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬಡತನ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಂಇಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಈ ನೀತಿಯು ಒಬ್ಬ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 100 ದಿನಗಳ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಖಾತಂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ 10 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಜನಗಣತಿಯು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆ, ಸಾಕ್ಷರಸ್ಥರ ಸಂಖ್ಯೆ, ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ದತ್ತಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 1000 ಪುರುಷರಿಗೆ 938 ಸ್ತ್ರೀಯರಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹರಿಯಾಣ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 1000 ಪುರುಷರಿಗೆ ಕೇವಲ 848 ಸ್ತ್ರೀಯರಿದ್ದಾರೆ. ಇದೊಂದು ಭಯಾನಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಏನೆಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆ. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದತ್ತಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರವು ಈಗ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 17.1

1. ಕೆಳಗಿನವುಗಳ ದತ್ತಾಂಶವೇ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ. ಹೌದು/ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆಯಿರಿ.
 - i. ಕುಮಾರಿ ಮೊನಿಕಾಳು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೇಖಡ 75 ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ ()
 - ii. ಹರಿಗಿಂತ ಕ್ರಿಶ್ ಉತ್ತಮ ಆಟಗಾರ. ()
 - iii. ಲಲಿತ ಉತ್ತಮ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ()
 - iv. ಶಾಲೆಯ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ. ಇದನ್ನು ದತ್ತಾಂಶವೆಂದು ಕರೆಯುವಿರಾ. ()

ಕೋಷ್ಟಕ 17.3

ವಿಭಾಗ	ಶಾಲೆ ಅ	ಶಾಲೆ ಆ
ಕಲಾ	400	700
ವಿಜ್ಞಾನ	600	400
ವಾಣಿಜ್ಯ	300	300

17.3 ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವಿಧಗಳು :

ಮೂಲಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು

- a) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶ
 - b) ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶ
- a) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶ: ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಉದಾ: ಒಬ್ಬ ಶೋಧಕನು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಕಾಫಿ ಅಥವಾ ಚಹಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದತ್ತಾಂಶ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳು

- 1) **ನೇರವೈಯಕ್ತಿಕ ತನಿಖೆ (ಸಂದರ್ಶನ):** ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶೋಧಕನು ಪ್ರತಿವಾದಿಯಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವವನನ್ನು ಶೋಧಕನೆಂದು, ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವವನನ್ನು ಪ್ರತಿವಾದಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪಡೆದ ದತ್ತಾಂಶ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಲರ್ಹವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಫಲಿತಾಂಶವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶೋಧಕನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಬಹುದು.
- 2) **ಪರೋಕ್ಷ ತನಿಖೆ :** ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶೋಧಕನು ತನಿಖೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಹೊಂದಿರುವವರಿಂದ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಯೋಗಗಳು ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತವೆ.
- 3) **ಬಾತ್ಮಿದಾರರ ಮೂಲಕ :** ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲು ಬಾತ್ಮಿದಾರರನ್ನು ಅಥವಾ ಏಜೆಂಟ್ ಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಾತ್ಮಿದಾರರು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಶೋಧಕನಿಗೆ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಗೆ ರವಾನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದಿನಪತ್ರಿಕೆ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.
- 4) **ಅಂಚೆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳ ರವಾನೆ :** ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿವಾದಿಗೆ ಅಂಚೆ ಮೂಲಕ ರವಾನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ (ಉತ್ತರಿಸಿ) ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು ಸಾಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವವನಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
- 5) **ವಿವರ ಪಟ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ :** ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ವಿವರ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು ಇರುವೆಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೈ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಶೋಧಕನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾಗ ಈ ವಿಧಾನವು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

- b) **ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶ :** ಈಗಾಗಲೇ ಬೇರೆಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟಂತಹ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ನಾವು ಬಳಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅದು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಏಜೆನ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶವಾದರೆ, ಇತರರು ಅದನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶದ ಮೂಲಗಳು

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶವು ಪ್ರಕಟಿತ ಅಥವಾ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದು.

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶದ ಪ್ರಕಟಿತ ಸ್ವರೂಪದ 9 ಮೂಲಗಳೆಂದರೆ.

- ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳು, RBI ಮತ್ತು ಇತರೆ ನಿಯಂತ್ರಕಾಲಿಕಗಳು
- ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು
- ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ವರದಿಮಾಡಿರುವ ಹಣಕಾಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದತ್ತಾಂಶಗಳು
- SEBI ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು
- ಕಛೇರಿ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು
- ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂಗಗಳಾದ UNO, ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು
- ಇತರೆ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ಅಪ್ರಕಟಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶದ ಮೂಲಗಳೆಂದರೆ

- ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳ ಆಂತರಿಕ ವರದಿಗಳು
- ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ದಾಖಲೆಗಳು
- ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಯಾರಿಸಿರುವ ಸಂಶೋಧನಾ ವರದಿಗಳು.

17.4 ದತ್ತಾಂಶಗಳ ನಿರೂಪಣೆ

ವಿವರ ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಸ್ವವಿವರಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳು ಕಚ್ಚಾ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಣಾಯೋಗ್ಯವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಚ್ಚಾ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಇರುವ ಎರಡು ಮೂರು ಪರಿಕರಗಳೆಂದರೆ ವಿಂಗಡನೆ ಮತ್ತು ಕೋಷ್ಟಕ ರೂಪೀಕರಣ

17.4.1 ವರ್ಗೀಕರಣ

ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಹೋಲಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ಗ ಅಥವಾ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ವರ್ಗೀಕರಣ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ದತ್ತಾಂಶಗಳ ರಾಶಿಗೆ ಕಚ್ಚಾ ದತ್ತಾಂಶ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಚಲಕಗಳು ಮತ್ತು ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು

ಸಮಯ ಅಥವಾ ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುವ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಚಲಕಗಳು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಎತ್ತರ, ಗಾತ್ರ, ಉದ್ದ, ದೂರ ಇವುಗಳು ಚಲಕಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಚಲಕಗಳು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಅಥವಾ ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು. ಅಸತತ ಚಲಕಗಳು ಸಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯ ಅಥವಾ ಅಳತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕುಟುಂಬವಾರು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಇದು ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಚಲಕವಾಗಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಇದನ್ನು ಅಂಶಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಕೋಷ್ಟಕ 17.4

ಕುಟುಂಬವಾರು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ	0	1	2	3	4
ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	4	8	20	38	10

ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕವು ತಿಳಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ, ನಾಲ್ಕು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ, 8 ಕುಟುಂಬಗಳು 1 ಮಗುವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಚಲಕಗಳೆನ್ನುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು 'x' ಸಂಕೇತದಿಂದ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಚಲಕವು ವಿವಿಧ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಒಂದು ಮೌಲ್ಯ ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಬರುತ್ತದೆಂಬುದು ಅದರ ಆವೃತ್ತಿ ಆಗಿದೆ. 'x' ಚಲಕದ ಮೌಲ್ಯ 0 ಯಿಂದ 3 ಆಗಿದೆ. ಅದರ ಆವೃತ್ತಿ 4,8,20 ಮತ್ತು 38 ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ '0' ಮೌಲ್ಯವು ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ, '1' ಮೌಲ್ಯವು 8 ಬಾರಿ, ಮುಂತಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಎತ್ತರ, ತೂಕ, ಉದ್ದ, ದೂರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಚಲಕವಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳ ಅಳತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ ನಿರಂತರತೆ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಚೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಕುಟುಂಬವಾರು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ	60"-62"	62"-64"	64"-66"	66"-68"
ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	100	200	110	80

ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕವು ಆವೃತ್ತಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಎತ್ತರಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು 100 ಸೈನಿಕರು 60"-62" ವರೆಗಿನ ಎತ್ತರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ, 200 ರಷ್ಟು ಸೈನಿಕರು 62"-64" ನಷ್ಟು ಎತ್ತರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು: ಸಮಯ ಮತ್ತು ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗದ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಗುಣಲಕ್ಷಣ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಉದಾ: ಸೌಂದರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಸೋಮಾರಿತನ ಇತ್ಯಾದಿ. ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಶೋಧನೆ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟಕರ. ಸೀಮಿತ

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು.

ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ಶ್ರೇಣಿ: ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಶ್ರೇಣಿಗಳಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಬಹುದು.

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶ್ರೇಣಿ: ಈ ವಿವಿಧ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಬುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೌಲ್ಯ ದೊಂದಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಅಸ್ಥಿತ್ವ ಬಾಬಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ದತ್ತಾಂಶ ಅಥವಾ ಅಸಂಘಟಿತ ದತ್ತಾಂಶವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಣ ಅಥವಾ ಅವರೋಹಣ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಒಂದು ವ್ಯೂಹ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 20 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 100 ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಗಳಿಸಿರುವ ಅಂಕಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಒಬ್ಬ ಶೋಧಕನಿಗೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ದೊರೆತಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 17.5

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 100 ಅಂಕಕ್ಕೆ 20 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಡೆದಿರುವ ಅಂಕಗಳು

40	50	35	40	48
50	80	70	75	47
45	75	90	60	57
60	50	80	55	73

ಮೇಲಿನ ಕಚ್ಚಾ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಆರೋಹಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಅಂಕದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಜೋಡಿಸಬಹುದು

ಕೋಷ್ಟಕ 17.6

ಆರೋಹಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ (100ಕ್ಕೆ ಪಡೆದಿರುವ ಅಂಕಗಳು)

35	47	50	60	75
40	48	55	70	80
40	50	57	73	80
45	50	60	73	90

ಮೇಲಿನ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಅವರೋಹಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಕಗಳಿಂದ ಕಡಿಮೆ ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಬಹುದು.

ಕೋಷ್ಟಕ 17.7

90	75	60	50	45
80	73	57	50	40
80	70	55	48	40
75	60	50	47	35

ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸಂಖ್ಯಾಶ್ರೇಣಿ : ಚಲಕಗಳ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆವೃತ್ತಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ನಡುವೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಂತರವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಮೌಲ್ಯ ಅಥವಾ ಅಂಶವು ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಪುನರುಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆವೃತ್ತಿ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದತ್ತಾಂಶದಲ್ಲಿ 'x' ನ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯವು ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ 'x' ನ ಆವೃತ್ತಿ ಸಂಖ್ಯೆ 4 ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನು ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಚಲಕಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಚಲಕಗಳೆರಡನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಬಳಸುವ ರೂಢಿಯೂ ಇದೆ. ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸಂಖ್ಯಾ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 17.8

ಅಂಕಗಳು	30	40	50	60	70	80	90	ಒಟ್ಟು
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ(--)	4	6	10	20	10	6	4	60

ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿ : ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಚಲಕಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದು ಚಲಕಗಳ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಆವೃತ್ತಿ ನೀಡಲು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 17.9

X	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50
f	7	13	20	13	7

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

ಈ ರೀತಿಯ ಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನು ಸಮಾವಿಷ್ಟಿತ ಪದ್ಧತಿ ಅಥವಾ ವಿಮುಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ರಚಿಸಬಹುದು. ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಯು ವಿಮುಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಸಮಾವಿಷ್ಟಿತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮಿತಿಯನ್ನು ಅದೇ ಗುಂಪಿನೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಮುಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಮುಂದಿನ ಗುಂಪಿನೊಳಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 17.2

1. ಕೆಳಗಿನವುಗಳು ಚಲಕಗಳೋ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷಣಗಳೋ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನ ಎತ್ತರ
- ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳ ಸೌಂದರ್ಯ
- ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ
- ಕಾರಿನ ಮೈಲೇಜ್
- ಮಿ. 'x' ನ ತೂಕ

17.4.2 ಕೋಷ್ಟಕ ರೂಪೀಕರಣ :

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡ ಸಾಲು ಮತ್ತು ಕಂಬಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುವುದು ಉಪಯುಕ್ತ.

ಒಂದು ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ಕೋಷ್ಟಕವು ಅದರೊಳಗೆ ಸಂಯೋಜನೆಗೊಂಡಿರುವ ಚಲಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಕೋಷ್ಟಕವು ಒಂದು ಸರಳ ಕೋಷ್ಟಕದ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 17.10

ಕೋಷ್ಟಕದ ಭಾಗಗಳು

ಉಪ ಶೀರ್ಷಿಕೆ	ಶಿರೋನಾಮೆ	
	ಕಂಬಸಾಲು I	ಕಂಬಸಾಲು II
ಅಡ್ಡಸಾಲು		

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ

ದೃಷ್ಟಾಂತ 1

2010-11ರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಶಾಖೆಗಳಿದ್ದು ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ 840 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ 660 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು 500 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಭಾಗದಲ್ಲೂ ಪುರುಷರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇ.40, ಶೇ.25 ಮತ್ತು ಶೇ.20 ರಷ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಬಹುದು.

ಕೋಷ್ಟಕ 17.11

ವಿಭಾಗ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ		ಒಟ್ಟು
	ಪುರುಷರು	ಮಹಿಳೆಯರು	
ವಾಣಿಜ್ಯ	336	504	840
ವಿಜ್ಞಾನ	165	495	660
ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್	100	400	500
ಒಟ್ಟು	601	1339	2000

17.4.3 ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಚಿತ್ರಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ನಕ್ಷಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ

ಎರಡು ಚಲಕಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಒಂದು ಸರಳ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಬಹುದು. ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ರೇಖೆ ಅಥವಾ ವಕ್ರರೇಖಾ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಸಮಯ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಅಥವಾ ಆವೃತ್ತಿ ವಿತರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ರೇಖಾಚಿತ್ರಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ದತ್ತಾಂಶದ ಜ್ಯಾಮಿತಿ ರೂಪದ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದ ನೋಟದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ಒಂದು ಆಯಾಮ ಅಥವಾ ಎರಡು ಆಯಾಮ, ಮತ್ತು ಮೂರು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು. ಸ್ತಂಭ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಆಯಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಕೇವಲ ಸ್ತಂಭದ ಎತ್ತರವಷ್ಟೇ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅಗಲವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಏಕ ಆಯಾಮದ ರೇಖಾಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

ಏಕ ಆಯಾಮ ಚಿತ್ರಗಳು :

ಏಕ ಆಯಾಮದ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ತಂಭರೇಖಾ ಚಿತ್ರ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ತಂಭರೇಖಾ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯವುಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸರಳ ಸ್ತಂಭರೇಖಾ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡೋಣ.

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

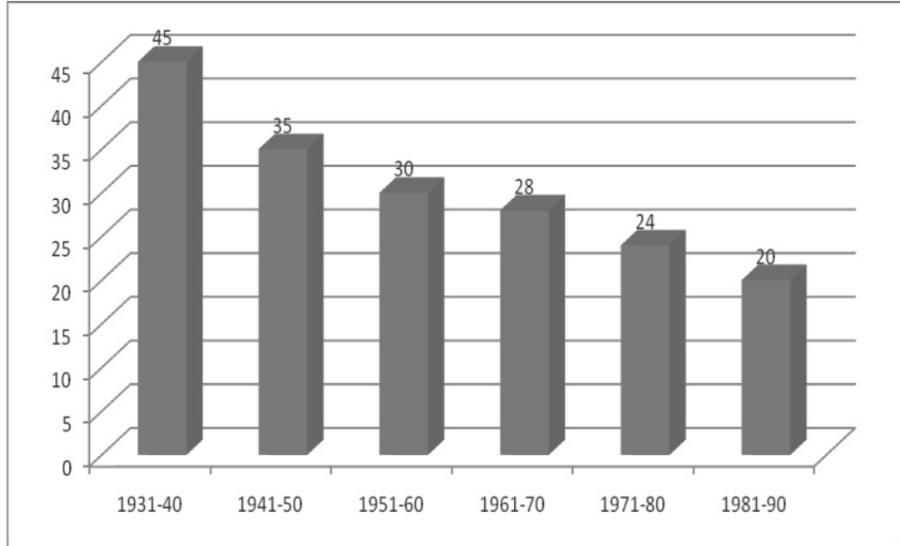

ಸರಳ ಸ್ತಂಭ ರೇಖಾಚಿತ್ರ :

ಇವುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಬಹಳ ಸರಳ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಚಲಕವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಸರಳ ಸ್ತಂಭರೇಖಾ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅಡ್ಡ ಅಥವಾ ಲಂಬ ಅಕ್ಷವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಅಡ್ಡ ಅಕ್ಷದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಲಂಬಸ್ತಂಭಗಳು. ಸ್ತಂಭಗಳು ಒಂದೇ ಗಾತ್ರವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಅಂತರವಿರಬೇಕು. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ದತ್ತಾಂಶದಿಂದ ಒಂದು ಸರಳ ಸ್ತಂಭರೇಖಾ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂದು ವಿವರಿಸೋಣ. ವಿವಿಧ ವರ್ಷಗಳ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಜನನ ದರವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕವು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವಂತೆ ಸರಳ ಸ್ತಂಭ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 17.12

ವರ್ಷ	1931-40	1941-50	1951-60	1961-70	1971-80	1981-90
ಜನನ ದರ	45	35	30	28	24	20

ಚಿತ್ರ 17.1 ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಜನನ ದರ

ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ರೇಖಾಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕವೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸಮಯ, ಸಂಬಂಧ, ಆವೃತ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಗಿ ಗಿಡ್ಡಿರಬಹುದು. ಸಮಯ ಶ್ರೇಣಿ ರೇಖಾನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ 'x' ಅಕ್ಷವು ಸಮಯವನ್ನು 'y' ಅಕ್ಷವು ಚಲಕವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷಕ್ಕೂ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು

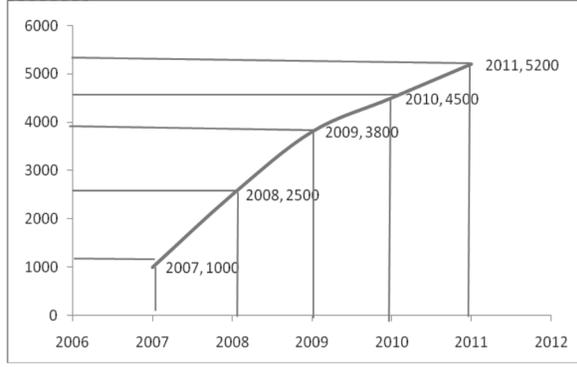
ಹೊಂದಿಸಲು ಸರಿಯಾದ ಅಳತೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಎರಡೂ ಅಕ್ಷಗಳ ಅಳತೆಪ್ರಮಾಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿರಬಹುದು.

ದೃಷ್ಟಾಂತ 2

ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 5 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ವರ್ಷ	2007	2008	2009	2010	2011
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	1000	2500	3800	4500	5200

ಈ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ರೇಖಾನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬಹುದು.

ಚಿತ್ರ 17.2 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದಾಖಲಾತಿ (2007-2011)

ಏನನ್ನು ಕಲಿತಿರಿ?

- ದತ್ತಾಂಶವೆಂದರೆ ಆದಾಯ, ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಬೆಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಯಾವುದೇ ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಮಾಹಿತಿ
- ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಾರಿತ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರಕಾರ ಹೊಂದಿಸಿದ ಸಕಾರಣ ಪ್ರಮಾಣದ ನಿಖರತೆ ಹೊಂದಿರುವ, ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಿರುವ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳ ಸಮಷ್ಟಿಯೇ ದತ್ತಾಂಶ
- ಒಂದು ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವರಮಾನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೋಶೀಯ ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸಿನ ನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.
- ಮೂಲತಃ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

- ಈಗಾಗಲೇ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅದನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ.
- (i) ನೇರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತನಿಖೆ (ii) ಪರೋಕ್ಷ ತನಿಖೆ (iii) ಬಾತ್ಮಿದಾರರ ಮೂಲಕ (iv) ಅಂಚೆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳ ರವಾನೆ v) ವಿವರ ಪಟ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

- ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶದ ಮೂಲಗಳು ಪ್ರಕಟಿತ ಅಥವಾ ಅಪ್ರಕಟಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿರಬಹುದು.
- ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶ್ರೇಣಿ, ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿ ಮತ್ತು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿಯ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ನಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು
- ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಸರಳ ಸ್ತಂಭ ರೇಖಾಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡಿಸಬಹುದು.

ಅಂತ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1. ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ವಾಖ್ಯಿಸಿ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶವನು ಹೇಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಿರಿ?
2. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇನು?
3. ಚಲಕ ಮತ್ತು ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಸಿ.
4. ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
 - (a) ಕೊಷ್ಟಕ ರೂಪೀಕರಣ
 - (b) ರೇಖಾ ಚಿತ್ರ
5. ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ದತ್ತಾಂಶದಿಂದ ಒಂದು ಸರಳ ಸ್ತಂಭ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ.

ರಾಜ್ಯ	ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ರಾಜಸ್ಥಾನ	200
ಪಂಜಾಬ್	400
ಗುಜರಾತ್	150

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 17.1

- i) ಇಲ್ಲ
- ii) ಇಲ್ಲ
- iii) ಇಲ್ಲ
- iv) ಹೌದು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 17.2

- i) ಚಲಕ
- ii) ಗುಣಲಕ್ಷಣ
- iii) ಗುಣಲಕ್ಷಣ
- iv) ಚಲಕ
- v) ಚಲಕ

ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧಾನಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಖ್ಯಾರೂಪದ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ವಿಂಗಡಿಸಿ ಕೋಷ್ಟಕ ರೂಪೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು, ವರ್ಣಿಸಲು ಹಾಗೂ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಒಂದು ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಧಾರಣಾತ್ಮಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರವು ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಶ್ರೇಣಿಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯೆಂದರೆ ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕುವುದು. ಮೊದಲು ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಈ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ, ನಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಾಂಖ್ಯಿಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿವರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು :

- ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಓದಿದ ನಂತರ ನೀವು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.
- ನಿಮ್ಮ ದಿನ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬಳಸುವಿರಿ.
- ವಿವಿಧ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಕಲಿಯುವಿರಿ.
- ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಬದಲಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಕಲಿಯುವಿರಿ.

18.1 ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಅರ್ಥ :

ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಸಂಘಟಿಸಿ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಂದ ಪ್ರಮುಖ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯುವ ಒಂದು ತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಇಡೀ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಂತಹ ಒಂದು ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗುವ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಅದು ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಆ ರೀತಿಯ ಕಾರಣಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಕಷ್ಟಕರ. ಆದರೂ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಂದರೆ ಕಚ್ಚಾ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳಿಂದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು. ಇದನ್ನು ಸರಾಸರಿ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಪನವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಕಚ್ಚಾ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಆವೃತ್ತಿ ಸಂಖ್ಯಾವಿತರಣೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು. ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಸರಾಸರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯ ಅಥವಾ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮಾಪನವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸರಾಸರಿಗಳು ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಪನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮಾಪನವೆನ್ನುವರು. ಒಂದು ದತ್ತಾಂಶವು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ಚಲಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ಶ್ರುತ ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಮೌಲ್ಯದತ್ತ ಗುಂಪುಗೂಡುವ ದತ್ತಾಂಶದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಒಂದು ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ದತ್ತಾಂಶದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾದ ಮತ್ತು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸರಳವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗ್ರಹಿಸುವಂತಹ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಈ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯದ ಸುತ್ತ ಇದರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಸುತ್ತುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಒಬ್ಬನು ಆರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರಾಸರಿ ಅಂಕ 100ಕ್ಕೆ 76 ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಆತನು ಒಟ್ಟಾರೆ 456 ಅಂಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ $76 \times 6 = 456$. ಉದಾಹರಣೆ: ಸಚಿನ್ 5 ಇನಿಂಗ್ಸ್ ನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ 59, 78, 100, 50 ಮತ್ತು 63 ರನ್ ಗಳನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಅವನ ಒಟ್ಟು ರನ್ 350 ಆಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಸರಾಸರಿ ರನ್ $350 / 5 = 70$ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸಚಿನ್ ಆಡಿದ 5 ಇನಿಂಗ್ಸ್ ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ 70 ರನ್ ಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸರಾಸರಿಯಾಗಿ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅವನು ಐದೂ ಇನ್ನಿಂಗ್ಸ್ ನಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ರನ್ ಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಗಮನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಹಾಗೂ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗುವಂತಹ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

18.2 ಸರಾಸರಿಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು

- ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿ ಯನ್ನು ಮತ್ತು ಕಚ್ಚಾ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸುವುದು
- ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದು
- ಕಚ್ಚಾ ದತ್ತಾಂಶದಿಂದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು
- ಭವಿಷ್ಯದ ನೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದು

18.3 ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮಾಪನವಾಗಿ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿ :

ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಅನೇಕ ಮಾಪನಗಳಿವೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿ ಒಂದಾಗಿದೆ

ಅಂಕ ಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ವಸ್ತು/ಸಂಗತಿಯ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವನ್ನು ಅದರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಭಾಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗಣಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

ಇಲ್ಲಿ 'X' = ಸಂಗತಿ/ವಸ್ತು

$\sum X$ = ಸಂಗತಿಗಳ ಮೊತ್ತ

N = ಸಂಗತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

= ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿ

'ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿ' ಯು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ 10 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ, ಅವರು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 10 ಅಂಕಗಳಿಗೆ ಪಡೆದಿರುವ ಅಂಕಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
ಅಂಕ	2	7	10	8	6	3	5	4	5	0

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

ಇಲ್ಲಿ 'x' ಎಂದರೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಅಂಕ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಕೂಡಿದಾಗ $2+7+10+8+6+3+5+4+5+0$ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವು 50 ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ? $x=50$ ಆಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ $\Sigma=10$. ಹೀಗಾಗಿ 10 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಡೆದ ಸರಾಸರಿ ಅಂಕ = $50/10=5$

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 18.1

1. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ ನೀಡಿ.
2. ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವ ಮೂಲ ಸೂತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿ.
3. ವಸ್ತುಗಳ ಮೊತ್ತ 40 ಆಗಿದ್ದು ಸರಾಸರಿ 4 ಆದರೆ 'N' ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.
4. ಮಿ. ರಾಜನು ವಾರಕ್ಕೆ 35 ಕೆ.ಜಿ. ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿದರೆ ಆತನ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭೋಗವೆಷ್ಟು?
5. 10 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸರಾಸರಿ ಅಂಕ 50 ಆದರೆ, ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ 5 ಅಂಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಈಗ ಹೊಸ ಸರಾಸರಿ ಎಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ?

18.4 ವಿವಿಧ ವಿಧಗಳ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ / ಪಾಠ 17 ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧಗಳ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶ್ರೇಣಿ, ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿ ಮತ್ತು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಗೆ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

- A. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶ್ರೇಣಿ :** ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸೂತ್ರವು ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿ ಅಥವಾ ಸರಾಸರಿಯ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸಂಕೀರ್ಣ ದತ್ತಾಂಶಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

$$\bar{X} = A + \frac{\Sigma ZX}{N}$$

ಇಲ್ಲಿ A = ಕಲ್ಪಿತ ಸರಾಸರಿ

Σdx = ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೌಲ್ಯ (X) ಕಲ್ಪಿತ ಸರಾಸರಿ ಯಿಂದ

ಎಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ (X-A)

N = 'X'ನ ಸಂಖ್ಯೆ

ದೃಷ್ಟಾಂತ 1 :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 30ಕ್ಕೆ ಪಡೆದಿರುವ ಅಂಕಗಳಿಂದ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿರಿ.

x = 4,3,8,9,12,10,25,10,21,20

x = Marks

ಪರಿಹಾರ :

a. ನೇರ ವಿಧಾನ

$$\Sigma x = 4+3+8+9+12+10+25+10+21+20=122$$

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N} = \frac{122}{10} = 12.2$$

b. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಧಾನ

X ಅಂಕಗಳು	df=x-A A=12=x-12
4	8
3	9
8	4
9	3
12	0
10	-2
25	13
10	-2
21	9
20	8
$\Sigma X=122$	$\Sigma dx=2$

ಈಗ 12ನ್ನು ಕಲ್ಪಿತ ಸರಾಸರಿ ಎಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ

$$\bar{X} = A + \frac{\Sigma dx}{N} = 12 + \frac{2}{10} = 12.2$$

$$\bar{X} = 12 + 0.2 = 12.2$$

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

B. ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿ : ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

(a) ನೇರ ವಿಧಾನ

$$\bar{X} = \frac{\sum fdx}{N}$$

N = ಆವೃತ್ತಿಯ ಮೊತ್ತ

(b) ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಧಾನ

$$\bar{X} = A + \frac{\sum fdx}{N}$$

ದೃಷ್ಟಾಂತ 2 :

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಗೆ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಕುಟುಂಬವಾರು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ	0	1	2	3	4	5	6
ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	13	17	20	40	20	17	13

ಪರಿಹಾರ

(a) ನೇರ ವಿಧಾನ

x = ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ

f = ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

X	f	fx
0	13	0
1	17	17
2	20	40
3	40	120
5	17	85
6	13	78
	140	420

$$\bar{X} = \frac{\sum fdx}{N} = \frac{420}{140} = 3$$

ಸರಾಸರಿ 3 ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 3 ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ.

(b) ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಧಾನ

X	f	dx= (X-A) A=2	fdx
0	13	-2	-26
1	17	-1	-17
2	20	0	0
3	40	+1	+40
4	20	+2	+40
5	17	+3	+51
6	13	+4	+52
	140		+183-43=140

$$\bar{X} = A + \frac{\sum f dx}{N} = 2 + \frac{140}{140} = 2 + 1 = 3$$

C. ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿ :

ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮೂರು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

(a) ನೇರ ವಿಧಾನ

$$\bar{X} = \frac{\sum f dx}{N}$$

(b) ವಿಚಲನಾರಹಿತ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಧಾನ

x ವರ್ಗದ ಮಧ್ಯಬಿಂದು

$$\bar{X} = A + \frac{\sum f dx}{N}$$

(c) ವಿಚಲನಾಸಹಿತ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಧಾನ

$$\bar{X} = A + \frac{\sum f dx}{N} \times C$$

ಇಲ್ಲಿ C = ಸಮಾನ್ಯ ಅಂಶ

ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

ದೃಷ್ಟಾಂತ 3 : ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 300 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಡೆದಿರುವ ಅಂಕಗಳು

X (ಅಂಕಗಳು)	010	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70
f (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ)	23	27	40	120	40	27	23

ಪರಿಹಾರ :

ಮೊದಲು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯಬಿಂದುವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡೋಣ. ಇದು ವರ್ಗದ ಕೆಳಮಿತಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮಿತಿಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು 2 ರಿಂದ ಭಾಗಿಸಿದಾಗ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

$$X = \frac{L_1 + L_2}{2} = \frac{0+10}{2}, \frac{10+20}{2}, \frac{20+30}{2}, \frac{30+40}{2}$$

$$\frac{40+50}{2}, \frac{50+60}{2}, \frac{60+70}{2} \text{ i.e.}$$

5, 15, 25, 35, 45, 55 & 65

ಇಲ್ಲಿ L_1 ವರ್ಗದ ಕೆಳಮಿತಿ L_2 ವರ್ಗದ ಮೇಲ್ಮಿತಿಯಾಗಿದೆ.

(a) ನೇರ ವಿಧಾನ

X		f	fx
0-10	5	23	115
10-20	15	27	405
20-30	25	40	1000
30-40	35	120	4200
40-50	45	40	1800
50-60	55	27	1485
60-70	65	23	1495
		300	10500

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N} = \frac{10500}{300} = 35$$

(b) ವಿಚಲನಾರಹಿತ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಧಾನ

X	F	MV(x)	dx=(x-a) A=25	fdx
0-10	23	5	-20	-460
10-20	27	15	-10	-270
20-30	40	25	0	0
30-40	120	35	+10	1200
40-50	40	45	+20	800
50-60	27	55	+30	810
60-70	23	65	+40	920
	300			3000

$$\bar{X} = A + \frac{\sum fdx}{N} = 25 + \frac{3000}{300} = 25 + 10 = 35$$

(c) ವಿಚಲನಾಸಹಿತ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಧಾನ

X	MV(x)	F	dx=(x-a) A=25	35dx1/L1 ={dx/10}	fdx ¹
0-10	5	23	-20	-2	-46
10-20	15	27	-10	-1	-27
20-30	25	40	0	0	-0
30-40	35	120	+10	1	120
40-50	45	40	+20	2	80
50-60	55	27	+30	3	81
60-70	65	23	+40	4	92
		300			300

$$\bar{X} = A + \frac{\sum fdx1}{N} \times C = 25 + 300/300 \times 10 = 35$$

18.6 ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳು

ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಬೇಕಾದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

1. ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯು ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಇದು ವಾಸ್ತವಿಕಾಂಶವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಒಟ್ಟು 27 ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆ ಸರಾಸರಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ 2.7 (27/10) ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಎರಡು

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

ಅಥವಾ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ 2.7 ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

2. ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯು ಗುಣಾತ್ಮಕ ದತ್ತಾಂಶಗಳಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ನಿಷ್ಠೆ, ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 18.2

1. ಈ ದತ್ತಾಂಶದಿಂದ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿ: 4,6,3,7,8,2 ಮತ್ತು 5.
2. ಈ ದತ್ತಾಂಶದಿಂದ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿ.

ಅಂಕಗಳು 5ಕ್ಕೆ	0	1	2	3	4	5
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	3	7	8	5	3	4

3. ಕಲ್ಪಿತ ಸರಾಸರಿಯ ಗುಂಪು 10ರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸಿದ ಮೊತ್ತ+50 ಮತ್ತು ಕಲ್ಪಿತ ಸರಾಸರಿ 20 ಆಗಿದ್ದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸರಾಸರಿ ಎಷ್ಟು?

ಏನನ್ನು ಕಲಿತಿರಿ

- ದತ್ತಾಂಶವು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಸ್ಥಾನದತ್ತ ಚಲಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.
- ಒಂದು ದತ್ತಾಂಶದ ಗುಣವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮೌಲ್ಯವೆ ಸರಾಸರಿ.
- ಅಂಕ ಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಿತಾತ್ಮಕ ಸರಾಸರಿಯಾಗಿದ್ದು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮಾಪನಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಭಾಗಿಸಿದಾಗ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

ಇಲ್ಲಿ 'X' = ಸಂಗತಿ/ವಸ್ತು
 $\sum X$ = ಸಂಗತಿಗಳ ಮೊತ್ತ
 N = ಸಂಗತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
 \bar{X} = ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿ

- ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶ್ರೇಣಿ ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿ ಮತ್ತು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶ್ರೇಣಿಯೆಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸೂತ್ರ ಬಳಸಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು

ಅಂತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ದತ್ತಾಂಶದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎಂದರೇನು?
2. ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎಂದರೇನು?
3. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ.
4. ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿ ಎಂದರೇನು? ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
5. ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ. ಅದು ಏನನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.
6. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎಂದರೇನು? ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.
7. ಈ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಂದ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.
7,4,17,19,11,16,14,9 ಮತ್ತು 11
8. ಮೇಲಿನ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದರೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಸರಾಸರಿ ಎಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ?
18,14,8,10 ಮತ್ತು 21
9. ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಂದ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

x	f
0	1
1	13
2	20
3	40
4	40
5	13
6	7

10. ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ದತ್ತಾಂಶದಿಂದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿ.

x	f
0-10	5
10-20	15
20-30	20
30-40	25
40-50	20
50-60	15
60-70	5

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ

11. ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ದತ್ತಾಂಶದಿಂದ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

x	f
20-40	2
40-60	7
60-80	9
80-100	24
100-120	9
120-140	7
140-160	2

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 18.1

1. 1
2. $\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$
3. 45.9
4. 7 kg
5. 5

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 18.2

1. 5
2. 2.33
3. 18
4. 25

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆ

19. ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಅವಲೋಕನ
20. ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವಲಯಗಳ ನೋಟ
21. ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮುಂದಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು
22. ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆ

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಒಂದು ಅವಲೋಕನ

ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರಾಗಿ ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬ ಮುಖ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಭಾರತವು ಆಗಸ್ಟ್ 15, 1947 ರಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಭಾರತದ ಉಪಖಂಡವು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಾದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸೋಣ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ನಂತರ, ನೀವು ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಿರಿ.

- ಬ್ರಿಟಿಷರ ಎರಡು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಆಡಳಿತದ ಫಲವಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ.
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗಳಿಸಿದ ನಂತರ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು
- ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

19.1 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಭಾರತವು ಈ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಪಡೆದಿತ್ತು. ಅವರು ಈ ದೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದ ಅಥವಾ ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಗುರಿ ಭಾರತದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ದೋಚುವುದಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಾಗಿತ್ತು. ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ರೈಲ್ವೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸರಕುಗಳನ್ನು ಈ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಬಂದರು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿ, ಹಡಗುಗಳ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರೈಲು ಮಾರ್ಗಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆ ಆಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅವಧಿ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಆರ್ಥಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದ್ದವು.

- (i) ಕರಕುಶಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅವನತಿ
- (ii) ನಗದು ಬೆಳೆಗಳ (ವಾಣಿಜ್ಯ) ಉತ್ಪಾದನೆ
- (iii) ಬರಗಾಲಗಳು ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಕೊರತೆ
- (iv) ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಉಗಮ.

ಈಗ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದರಂತೆ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

19.1.1 ಕರಕುಶಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಅವನತಿ

ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು, ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಮ್ರಾಟರುಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜರುಗಳು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಸುಬುದಾರರು, ಬಡಗಿಗಳು, ಶಿಲ್ಪಿಗಳು, ನೇಕಾರರು ಮುಂತಾದವರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಗೋಡೆಗಳ ಅಲಂಕಾರ, ಉಡುಪು ಮತ್ತು ಆಭರಣಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ, ಬಟ್ಟೆ ಹೊಲಿಯುವುದು, ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, ಗೊಂಬೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಲೋಹಗಳಿಂದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಜನರು ತಮ್ಮ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಇವುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘ ಸಮಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ರಾಜರ ಆಸ್ಥಾನಗಳು ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಲಂಕಾರಿಕ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂದಮೇಲೆ ಅವರ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕರಕುಶಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು.

ಜವಳಿ ಕರಕುಶಲತೆಯು ಭಾರತೀಯ ಕರಕುಶಲತೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. 19 ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಸರಕುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಮಾನವ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡವು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ತಂದು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಕೇವಲ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವಂತಹ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಕರಕುಶಲತೆಯು ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಯಿತು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ 19.1

1. ಭಾರತದ ಜವಳಿ ಕರಕುಶಲ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಮಾಡಿ.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಚಟುವಟಿಕೆ

ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳಿಗೆ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿರಿ ಮತ್ತು ಆ ಕಾಲದ ಕರಕುಶಲತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರಿ.

19.1.2 ನಗದು ಬೆಳೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಜವಳಿ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಕಚ್ಚಾ ಹತ್ತಿ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕುವ ಬಣ್ಣದ ಪುಡಿ (ಇಂಡಿಗೊ) ಅಧಿಕ ಬೇಡಿಕೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅದೇರೀತಿ ಸೆಣಬು, ಕಬ್ಬು, ಶೇಂಗಾ ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಬೇಡಿಕೆಯಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದವು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಅಧಿಕಗೊಳಿಸಲು ಭಾರತದ ಬಡ ರೈತರಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಸರಕುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದವಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನಗದು ಬೆಳೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಹಣದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿ, ಭಾರತೀಯ ರೈತರು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗಾಗಿ ಇಂತಹ ನಗದು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇಂತಹ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಲಾಭ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

19.1.3 ಬರಗಾಲಗಳು ಮತ್ತು ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅತಿಕೆಟ್ಟ ಭಾಗವೆಂದರೆ ಪದೇ ಪದೇ ಬಂದೊದಗುತ್ತಿದ್ದ ಬರಗಾಲಗಳು. ತಿನ್ನಲು ಆಹಾರ ಪಡೆಯಲಾಗದ ಮತ್ತು ಹಸಿವು ಹಾಗೂ ರೋಗಗಳಿಂದ ಜನರು ಮರಣಹೊಂದುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬರಗಾಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಇಡೀ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 33 ಬಾರಿ ಬರಗಾಲ ಸಂಭವಿಸಿತ್ತು. ಅತ್ಯಂತ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಬರಗಾಲವೆಂದರೆ, 1943 ರ ಬಂಗಾಳದ ಬರಗಾಲ, ಅದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನದು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ 1.5 ದಶಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಜನರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು. ಬರಗಾಲವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

- (i) ಕೃಷಿಯು ಮಳೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಡಿಮೆ ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಕುಂಠಿತವಾಗಿತ್ತು.

- (ii) ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಗತ್ಯ ವಿಪರೀತವಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಸಹ ಅವುಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಮಾತೃ ದೇಶವಾದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಇತರೆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತುಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಕೇವಲ ತನಗೆ ಆದಾಯ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳು ಆಸಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕೇವಲ ಭಾರತವನ್ನಲ್ಲದೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರು ಭೂಭಾಗಗಳ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭಾರತದಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- (iii) ಬಡಜನರು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ.
- (iv) ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಭಾರತೀಯ ರೈತರನ್ನು ಅವರ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ನಗದು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಉತ್ತೇಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕುಂಠಿತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಕಡಿಮೆ ಭೂಮಿ ಉಳಿದಿತ್ತು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 19.2

1. ಬರಗಾಲದ ಅರ್ಥ ಕೊಡಿ.
2. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಏಕೆ ರಫ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು?

ಚಟುವಟಿಕೆ

ನಗದು ಬೆಳೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿ.

19.1.4 ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ಭಾರತದ ಜನರ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿತ್ತು. ಶೇಕಡಾ 70 ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಕೃಷಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃಷಿಯು ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಎರಡು ಬಗೆಯ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದರು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

- (i) ಶಾಶ್ವತ ತೀರುವಳಿ, ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು.
- (ii) ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತೀರುವಳಿ, ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವು 25-30 ವರ್ಷಗಳ ಸಮಯದ ನಂತರ ಬದಲಾವಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕಂದಾಯದ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಾಗಿ ಭಾರತದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಮೀನುದಾರರನ್ನು, ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಲುವಾರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರೈತವಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕಮಾಡಿದ್ದರು. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ನಡುವೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೆಲಸ ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರಿಂದ ಮತ್ತು ಇತರ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಗೇಣಿ, ತೆರಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಂತೆ ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವವರಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಬಡವರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ, ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಅಥವಾ ಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದಾಗಿ ಸುಗ್ಗಿ ವಿಫಲಗೊಂಡ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಯಾವುದೇ ಕರುಣೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ಕಂದಾಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂದಾಯಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸಹ ಇವರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜಮೀನುದಾರರು, ಮಹಲುವಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ರೈತವಾರಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಂದಾಯ ಕೊಡಲು ವಿಫಲರಾದ ಜನರಿಂದ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಆಶೀರ್ವಾದದೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತರೂ, ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 19.3

1. ಶಾಶ್ವತ ಮತ್ತು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತೀರುವಳಿ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
2. ಜಮೀನುದಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

19.2 ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಧನಾತ್ಮಕ ಕೊಡುಗೆಗಳು

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಧನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದ್ದು ನಿಜ. ನೀವಿಂದು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ರೈಲ್ವೆಯು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು 1950 ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. 1950-55 ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸೆಣಬು ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಮೊದಲ ಹತ್ತಿಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೊದಲ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಗಣಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೆ ಮಾರ್ಗದ ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ದೂರಸಂಪರ್ಕ, ತಂತಿ, ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು.

19.3 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಶಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಭಾರತದ ಆಡಳಿತವು ಈ ದೇಶದ ಜನರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಬೇಕಾದದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದಂತಲ್ಲದೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಗುರಿ ಭಾರತವನ್ನು ಉನ್ನತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹಂತಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ನಾಗರಿಕರೆಲ್ಲರ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. 2010ರ ವೇಳೆಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು 60 ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅವಧಿಯ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅದರ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಈ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯು ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

ಕಡಿಮೆ ತಲಾದಾಯದ ಮಟ್ಟ, ತಲಾದಾಯದ ನಿಧಾನಗತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಒತ್ತಡ, ಬಡತನದ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಕೃಷಿಯ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆ.

1. ಕಡಿಮೆ ತಲಾದಾಯದ ಮಟ್ಟ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಭಾಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಲಾದಾಯವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆದಾಯವು ಅವನ ಅಥವಾ ಅವಳ ಜೀವನಮಟ್ಟದ ಪ್ರಮುಖ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ತಲಾದಾಯವು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸುವ ಸರಾಸರಿ ಆದಾಯದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. 2009-10 ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ತಲಾದಾಯವು 33,731 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿತ್ತು. ಇದು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರು 2,811 ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿತ್ತು. (ಅಂದರೆ $33731 / 12 = 2811$)

ಈ ಆದಾಯವು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಿದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವಾಸಿಸಲು ಕೊಠಡಿ, ತೊಡಲು ಬಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿನ ವಸ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ ತಿನ್ನಲು ಆಹಾರ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಒಂದಷ್ಟು ಬೆಲೆಯನ್ನು ತೆತ್ತೇ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅವನ ಅಥವಾ ಅವಳ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಅಥವಾ ಅವಳು ಬಾಡಿಗೆ ಪಾವತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವರು ತಮಗಾಗಿ ಉಡುಪು ಮತ್ತು ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು, ತರಕಾರಿಗಳು, ಉಡುಪುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 2811 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಈ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಭರಿಸಲು ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀವು ಯೋಚಿಸುವಿರಾ?

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟು, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಮತ್ತು ಈರುಳ್ಳಿಯ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಕಳೆದ ತಿಂಗಳು ನೀವು ಅನುಭೋಗಿಸಿದ ಈ ಸರಕುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಅಂದಾಜಿಸಿ. ನಂತರ ಈ ಸರಕುಗಳ ಮೇಲಿನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ. ಅದೇ ರೀತಿ, ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವು ಈ ಸರಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿರುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ. ನಂತರ ಈ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಭರಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಆದಾಯದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ.

ತಲಾದಾಯದ ನಿಧಾನಗತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಭಾರತದ ತಲಾದಾಯವು ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ನಿಧಾನಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದುತ್ತಿದೆ. ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುವುದು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವು ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀವು ಏಕೆ ಬಯಸುತ್ತೀರಿ? ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ನಾವು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾದಂತೆ, ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳು ಅಧಿಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಧಿಕಗೊಂಡ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಚಿತ್ರಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಲು ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ, ಒಳ್ಳೆಯ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ತೊಡಲು ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ. ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ, ಕ್ರೀಡಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಐ.ಪಿ.ಎಲ್. ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಪಂದ್ಯ ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ, ಕಾಲೇಜೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ, ನಿಮಗಾಗಿ ಒಂದು ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್ ಬೇಕೆಂದು ನೀವು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೇ. ಈ ಪಟ್ಟಿ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸರಕುಗಳು ಉಚಿತವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯದ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ಗಳಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಕೊಳ್ಳುವ ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆಗಳೂ ಸಹ ಏರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಷ್ಟೇ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಲು ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಮತ್ತು ಡೀಸೆಲ್ ಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸುಮಾರು 5 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಳಗೊಂಡಿದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಶಿಮ್ಲಾಕ್ಕೆ ಶೂಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಲಾರಿಯೊಂದನ್ನು ಓಡಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ. ಅವನು ಶಿಮ್ಲಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಜೊತೆ ಶೂಗಳಿಗೆ 300 ರೂಪಾಯಿಗಳ ದರದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಡೀಸೆಲ್ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುವ ಮೊದಲು ಅವನ ಡೀಸೆಲ್ ಮೇಲಿನ ವೆಚ್ಚ ಪ್ರತಿ ಓಡಾಟಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 3100 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಳವಾದುದರಿಂದಾಗಿ ಡೀಸೆಲ್ ಮೇಲಿನ ಅವನ ವೆಚ್ಚವು ಪ್ರತಿ ಓಡಾಟಕ್ಕೆ 3700 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಏರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ಈ ಹೆಚ್ಚುವರಿ 600 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ? ಅದರ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿ ಜೊತೆ ಶೂಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು 300 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ 325 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ನೀವೇನಾದರೂ ಶಿಮ್ಲಾದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಶೂಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಂತಿದ್ದರೆ, ಒಂದು ಜೊತೆಗೆ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಈಗ 25 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಈ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಹಣ 25 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತೀರಿ? ಅಧಿಕಗೊಂಡ ವೆಚ್ಚವನ್ನು

ವ್ಯಂಗ್ಯವೆಂದರೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಲಾದಾಯವು ಅಪೇಕ್ಷಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ನಾವು ಈಗಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಭಾರತದ ತಲಾದಾಯವು 2009-10 ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 33731 ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಅಂದರೆ 2008-09 ರಲ್ಲಿ ಆ ಮೊತ್ತವು ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ? ಅದು 31,801 ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಅರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಆದಾಯ ಕೇವಲ 1930 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಅದು ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ? ಅದು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 160 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು. ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಸರಕುಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಗೊಂಡಿರುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಲು ಈ ಮೊತ್ತ ನಿಮಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಕೇವಲ ಶೂಗಳಿಗೆ 25 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ನೀವು ಪಾವತಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಪಾವತಿಸಬೇಕಾದ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ 160 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹೆಚ್ಚಳವು ನಿಮಗಿರುವ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಸಾಕಾಗದೇ ಇರುವಾಗ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀರಿ? ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತಹ ತಲಾದಾಯದ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ನಾವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 19.1 ಭಾರತದ ತಲಾದಾಯ

ವರ್ಷ	ತಲಾದಾಯ (ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ)	ಬೆಳವಣಿಗೆ (ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ)
2008-09	31,801	-
2009-10	33,731	160

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ, ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಪರಸ್ಪರ ಸಂತೋಷದಿಂದಿರಲು ನಮ್ಮ ಆದಾಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಕರು, ಸ್ನೇಹಿತರು ಮತ್ತು ಇತರರು ಇರುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಸಹಾಯದ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದೀರಾ? ಊಟ ಮಾಡಲು ಬಯಸುವ ಬಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ನೀವು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಬಯಸಬಹುದು, ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗಾಗಿ ನೀವು ಪುಸ್ತಕವೊಂದನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಬಹುದು, ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಥವಾ ತಂಗಿಗೆ ಚಾಕಲೇಟು ಕೊಳ್ಳಲು ನೀವು ಬಯಸಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡ ನಂತರವೂ ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಗಳಿಸಲು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಇತರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ಮ ಆಸೆ ಹೇಗೆ ಈಡೇರುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 19.4

1. ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕ 19.1 ರಲ್ಲಿ 2008-09 ರಿಂದ 2009-10 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿರುವ ತಲಾದಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಲಾದಾಯದ ಏರಿಕೆಯಲ್ಲಾದ ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ. (ನಿಮ್ಮ ಅಂಕಗಣಿತದ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿ)
2. ತಲಾದಾಯವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ.
3. 2009-10 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ತಲಾದಾಯ ಎಷ್ಟಿತ್ತು?

3. ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಒತ್ತಡ

ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅದು ಕಳೆದ 60 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪಟ್ಟುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದೆ. 1947ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 350 ದಶಲಕ್ಷಗಳಷ್ಟಿತ್ತು. 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 1.21 ಶತಕೋಟಿಗಳಷ್ಟಾಯಿತು. ಇದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಚೀನಾದ ನಂತರದ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಚೀನಾವನ್ನು ಹಿಂದಿಕ್ಕುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ನಾವು ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೆ ಚಿಂತಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ?. ತುಂಬಾ ಸುಲಭ. ಅಧಿಕ ಜನರೆಂದರೆ ಅಧಿಕ ಉಣ್ಣುವ ಬಾಯಿಗಳು ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆಲ್ಲಾ, ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದು ಸುಲಭವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಬೇಸಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಹಾರದ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ತಲಾ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಅಥವಾ ತಲಾ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಭಾರತವನ್ನು ಒಂದು ಕುಟುಂಬವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ, ಮತ್ತೆ ಇದರ ಅರ್ಥ, ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನು ಕಡಿಮೆ ಆಹಾರ ತಿನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಯಾನಕವಲ್ಲವೇ?.

ಆಹಾರದ ಜೊತೆಗೆ, ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಟ್ಟೆಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚ, ಹೆಚ್ಚು ಮನೆಗಳು, ರಸ್ತೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು ಯಾರು? ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೇ?. ಬಹುಷಃ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಬೀದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಭಿಕ್ಷುಕರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಧನಾತ್ಮಕ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಯುವಕರಿರುವುದು. ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಜನರು 0 ಯಿಂದ 25 ವರ್ಷಗಳ ವಯೋಮಾನದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 121 ಕೋಟಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 78.5 ಕೋಟಿ ಜನರು 35 ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಯುವಕರು ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಬಲದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇದು ಕಡಿಮೆ ಅವಲಂಬಿತ ಅನುಪಾತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳಾವುವು ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ? ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ನಂತರ ಬಿಹಾರ. ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಹುತೇಕ ಬ್ರೆಜಿಲ್ ನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಮನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಕುತೂಹಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರೆಜಿಲ್ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಮನಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಲು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕ 19.2 ನ್ನು ನೋಡಿ.

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಮೆರಿಕಾ, ಜಪಾನ್, ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶಗಳ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಮನಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 19.2 2011 ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಭಾರತ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ (ಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ)

ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	- 19.9	ಬ್ರೆಜಿಲ್	- 19.07
ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	- 11.2	ಮೆಕ್ಸಿಕೋ	- 11.2
ಭಾರತ	- 121		

4. ಬಡತನದ ಅಸ್ತಿತ್ವ

ಹತ್ತತ್ತಿರ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂರನೇ ಒಂದರಷ್ಟು ಬಡವರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಭಿಕ್ಷುಕರನ್ನು, ಪಟ್ಟಣಗಳು ಮತ್ತು ನಗರಗಳಲ್ಲಿನ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು, ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ರಸ್ತೆ ಬದಿಯ ಡಾಬಾಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಥವಾ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ನೋಡಿ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ದೇಶದ ಬಡತನದ ದೃಶ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕ 19.3 ನ್ನು ನೋಡಿ. ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 30 ಕೋಟಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಜನರು ಬಡತನದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 27.5 ರಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 22 ಕೋಟಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಜನರು ಪಟ್ಟಣಗಳು ಮತ್ತು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ 'ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತದ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನದಿಂದ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ತೊಂದರೆಗೀಡಾಗಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಒಡಿಶಾ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ಬಡಜನರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡಾ 46.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಇದು ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಬಡತನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದರ ನಂತರ ಈ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತೀಸಗಡ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರಗಳಿವೆ. ಬಡಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶವು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಡಜನರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಇವು ಕಡಿಮೆ ಬಡತನ ಪೀಡಿತ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ರಾಜ್ಯಗಳ ಬಡವರ ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣವು ಒಡಿಶಾ, ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕಡಿಮೆಯಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 19.3 ಭಾರತದ ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಬಡತನದ ಸ್ಥಿತಿ

ರಾಜ್ಯ	ಬಡಜನರ ಶೇ.ಪ್ರಮಾಣ	ಬಡಜನರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)
ಒಡಿಶಾ	46	179
ಭತ್ತೀಸಘಡ	41	91
ಬಿಹಾರ	41	369
ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	35	590
ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ	16	126
ಹರಿಯಾಣ	14	32
ಪಂಜಾಬ್	08	22
ಅಖಿಲ ಭಾರತ	27.5	3017

ಮೂಲ : ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 19.3 ನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದಾಗ ನೀವು ಏನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ?. ಬಡವರ ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣವು, 100 ಜನರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನರು ಬಡವರಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇರೀತಿ ಒಟ್ಟು ಬಡವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಡಜನರ ಗರಿಷ್ಠ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಒಡಿಶಾ 179 ಲಕ್ಷಗಳಷ್ಟು ಬಡಜನರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ 590 ಲಕ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಡಿಶಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ 100 ಜನರಲ್ಲಿ ಹತ್ತತ್ತಿರ 46 ಜನರು ಬಡವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ 100 ಜನರಲ್ಲಿ 35 ರಷ್ಟು ಜನರು ಬಡವರಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಡಿಶಾಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಬಡವರ ಗರಿಷ್ಠ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಡಿಶಾಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬಡವರ ಅಧಿಕ ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಾಗಿ ಒಡಿಶಾ ರಾಜ್ಯವು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಡತನದ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ.

ಬಡತನವು ಮನುಕುಲದ ಒಂದು ಶಾಪವಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಬಡವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ದೈನಂದಿನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಥವಾ ಅವಳು ದಿನದ ಎರಡು ಹೊತ್ತಿನ ಊಟವನ್ನಾಗಲೀ, ಅಲ್ಲದೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಪಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಡವ್ಯಕ್ತಿಯು ವಾಸಿಸುವ ಆಸರೆ ಅಥವಾ ಕಚ್ಚಾ ಮನೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಅಥವಾ ಅವಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷತೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೀಗೇಕಾಗಿದೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬಡತನದಿಂದ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಅಥವಾ ಅವನ ಅಥವಾ ಅವಳ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಸುಬಿನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಮೊತ್ತದ ಆದಾಯ ಗಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಆದಾಯವು ಅವನ ಅಥವಾ ಅವಳ ಮೂಲ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಕಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ಲಿಂಗದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇತರರು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಅವನು ಅಥವಾ ಅವಳು, ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ವಸತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಬಡವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಆಸ್ತಿರಹಿತರಿಗಿಂತ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ ಬಹುಷಃ ಸರ್ಕಾರದ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿನ ಲಂಚಗುಳಿತನ ಮತ್ತು ತೀವರ್ಷನ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿನ ನಿಧಾನಗತಿಗಳು ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಬಡತನದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದ ವಿಫಲತೆಯೊಂದೇ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಜನರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದ ವಿಫಲತೆಯೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

(ಬಡತನದ ಪರಿಭಾವನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಘಟಕ 22 ರಲ್ಲಿ ನೀವು ಚರ್ಚಿಸಲಿದ್ದೀರಿ.)

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 19.5

1. ಬಡತನ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂದು ನೀವು ಯೋಚಿಸುವಿರಾ?
2. ಕೋಷ್ಟಕ 19.3 ರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಒಡಿಶಾ ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬಿನ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಕೆಮಾಡಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಕೋಷ್ಟಕ 19.3 ರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಅಂಕಗಣಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಿ.

5. ಕೃಷಿಯ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆ

ಆರ್ಥಿಕತೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಗಳಿಸಲು ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದರೆ, ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು.(ನೀವು ಪಾಠ 20 ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವಿರಿ) ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಕೃಷಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. 1951 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಯೋಜನೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ 70 ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಜನರು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. 21 ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ 2001 ರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಇನ್ನೂ ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 60 ರಷ್ಟು ಜನರು ಕೃಷಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

6. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಲು ಸತತವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕಳೆದ 60 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದು ನೈಜ ಧನಾತ್ಮಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ.

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು 1951 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಅವಧಿ 1951 ರಿಂದ 1956. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ 1956 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ 1961 ರಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೋಷ್ಟಕ 19.4 ನ್ನು ನೋಡಿ.

ಕೋಷ್ಟಕ 19.4

ಯೋಜನೆಗಳು	ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ಅವಧಿಗಳು
ಒಂದನೇ	1951-1956
ಎರಡನೇ	1956-1961
ಮೂರನೇ	1961-1966
ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು	1966-67, 1967-68, 1968-69
ನಾಲ್ಕನೇ	1969-1974
ಐದನೇ	1974-1979
ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ	1979-1980
ಆರನೇ	1980-1985
ಏಳನೇ	1985-1990
ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು	1990-91 ಮತ್ತು 1991-92
ಎಂಟನೇ	1992-1997
ಒಂಭತ್ತನೇ	1997-2002
ಹತ್ತನೇ	2002-2007
ಹನ್ನೊಂದನೇ	2007-2012

ಯೋಜನೆ ಎಂದರೇನು? ಯೋಜನೆ ಎಂದರೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೊಂದನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ನಾವು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲವು ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಾಗ ಬರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇದು ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ನೀವು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳ ಸಮಯಾವಕಾಶ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಹೇಗೆ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ? ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಕಗಳಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣವಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯು ಕೆಳಕಂಡವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

- i) ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಹಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ii) ಪ್ರತಿದಿನ ಓದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಸಮಯದ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- iii) ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಣಿತ, ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರ, ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಸಮಯವನ್ನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.
- iv) ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

ಇದೇರೀತಿಯಾಗಿ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಯೋಜನೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಏಕೆಂದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೇ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಮಾನವ ಶಕ್ತಿ, ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳು, ಯಂತ್ರಗಳು, ಹಣ ಮುಂತಾದ ರೂಪದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೆಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅಪವ್ಯಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ, ಇತರ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿವೆ. ಅಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಯುವ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಅಥವಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆ, ಬಡಜನರ ಜೀವನಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆ, ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ನೀವು ಇಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಬಹುದು.

ಭಾರತವು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಾಗ, ಮುಂಬರುವ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಘೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಯೋಜನಾ ಅವಧಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾದ ಪೂರ್ಣ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕ 19.4 ರಲ್ಲಿ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ನಾವು ಹತ್ತು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹನ್ನೊಂದನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕಯೋಜನೆ 2012 ರಲ್ಲಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳಲಿದೆ. 1966-69 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೇವಲ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದವು. ಹೀಗೆಕಾಯಿತೆಂದರೆ, ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಈ ರೀತಿ ಏಕೆ ಆಗಿತ್ತು? ಇದು ಈ ರೀತಿ ಆಗಿದ್ದೇಕೆಂದರೆ, ಭಾರತವು 1962 ರಲ್ಲಿ ಚೀನಾದ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತು 1965 ರಲ್ಲಿ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ವಿರುದ್ಧ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ವರ್ಗಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಬರಗಾಲದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನೂ ಸಹ ಎದುರಿಸಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿತ್ತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತಮಗೊಂಡ ನಂತರ 1969ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೇ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪುನರಾರಂಭಿಸಿತ್ತು.

1979 ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಬದಲಾಗಿತ್ತು . ಆದ್ದರಿಂದ ಆರನೇ ಯೋಜನೆ 1980 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು 1979-80 ರ ಅವಧಿಯನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಯೋಜನೆಗಳ ಮೇಲಿನ ವೆಚ್ಚಗಳು

ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಂದರೆ ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ, ಸಮುದಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿಕೊಡಲಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿರುವ ಗುರಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಲಾದ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಸಾಧಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೃಷಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು, ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಶಾಲಾಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು, ಯೋಗ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 2070 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಮೊತ್ತವನ್ನು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಭರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. 2012ರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಲು ಒಟ್ಟು 3644718 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಯೋಜನೆಯವರೆಗೆ ಮಾಡಲಾದ ವೆಚ್ಚದ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ, (ಅ) ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಳ (ಬ) ಬಯಕೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ ಮತ್ತು (ಕ) ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಒಂದು ಏಕರೆ ಭೂಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗೋದಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಈ ವರ್ಷದ ಐದು ಕ್ಷಿಂಟಾಲುಗಳಿಂದ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ವೇಳೆಗೆ ಎಂಟು ಕ್ಷಿಂಟಾಲುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ನೀವು ಬಯಸಿದರೆ, ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನೀವು ಹೇಗೆ ಯೋಜನೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ?

ನೀವು ಏನನ್ನು ಕಲಿತೀರಿ?

- ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಇತಿಹಾಸವು ಎರಡು ವಿಭಿನ್ನ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಒಂದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅವಧಿಯ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮತ್ತು ಎರಡು ಸ್ವತಂತ್ರ ನಂತರದ ಆರ್ಥಿಕತೆ.
- ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಬರಗಾಲಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಂದ ಶೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಡತನವಿತ್ತು.
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಜನರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಡಿಮೆ ತಲಾದಾಯ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿಧಾನಗತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಬಡತನ, ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಒತ್ತಡ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.
- ಆದರೆ ಭಾರತವು ತನ್ನ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಅಂತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತೀರುವಳಿ ಎಂದರೇನು?
2. ಬ್ರಿಟಿಷರು ನಗದು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಏಕೆ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?
3. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಿ.
4. ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಒಂದು ಧನಾತ್ಮಕ ಅಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
5. ತಲಾದಾಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಂತೆ, ಅದರ ಕಡಿಮೆ ಗತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನೀವೊಂದು ಕಾರಣ ಕೊಡಬಲ್ಲೀರಾ?
6. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅವಧಿಯ ಬರಗಾಲಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡಿರಿ. ಅಂತಹ ಬರಗಾಲಗಳು ಸಂಭವಿಸಲು ಕಾರಣಗಳಾವುವು?
7. ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳೆಂದರೆ ಯಾರು? ಅವರಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

8. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು?
9. ಭಾರತ ಒಂದು ಬಡರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದು ನೀವು ಯೋಚಿಸುವಿರಾ? ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಿ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ 19.1

1. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಜವಳಿಯು ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿತ್ತು ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಜವಳಿಯು ಶ್ರಮಿಕರನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 19.2

1. ಬರಗಾಲವೆಂದರೆ, ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಸಿವಿನಿಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಜನರು ಮರಣಹೊಂದುವ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿ.
2. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಆದಾಯ ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ರಫ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 19.3

1. ಶಾಶ್ವತ ತೀರುವಳಿ ಎಂದರೆ, ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿರುವುದು. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತೀರುವಳಿ ಎಂದರೆ, ಪ್ರತಿ 25-30 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವುದು.
2. ಜಮೀನುದಾರರು ಭಾರತದ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೆಲಸ ಜನರಿಂದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅವರದಾಗಿತ್ತು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 19.4

1. ಶೇಕಡಾ 6.06
2. ತಲಾದಾಯ = ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ
3. 33,731 ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 19.5

1. ಹೌದು
2. ಒಡಿಶಾ ತನ್ನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ 46 ರಷ್ಟು ಬಡಜನರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, ಆದರೆ ಪಂಜಾಬ್ ತನ್ನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಶೇ. 8 ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಬಡವರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಜಾಬ್ ಒಡಿಶಾಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವಲಯವಾರು ವಿಷಯಾಂಶಗಳು

ನಾವು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಎರಡು ವಿಧಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತೇವೆ- 1) ಆಹಾರದ ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು 2) ಆಹಾರೇತರ ಸರಕುಗಳು. ಆಹಾರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ನಮಗೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಹಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳು, ಅಡಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಸರಕುಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಆಹಾರೇತರ ಸರಕುಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಬಟ್ಟೆಗಳು, ಶೂಗಳು, ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳು, ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಮೋಟಾರುವಾಹನಗಳು, ಪೆನ್ನುಗಳು, ಕಾಗದಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಆಹಾರೇತರ ಸರಕುಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ವಿಭಿನ್ನ ವಲಯಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ನಂತರ ನೀವು

- ಕುಟುಂಬಗಳು ಅವರ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮೂರು ಪ್ರಧಾನ ವಲಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.
- ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಲಯಗಳ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.
- ಈ ವಲಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

20.1 ಜನರು ಅನುಸರಿಸುವ ವೃತ್ತಿಗಳ ವಿಧಗಳು

ಜನರು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಗಳಿಸಲು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಇವುಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮೂರು ವಲಯಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, 1) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯ. 2) ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ವಲಯ ಮತ್ತು 3) ತೃತೀಯ ವಲಯ.

20.1.1 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯ

ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಹೇಗೆ ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಉಳುಮೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಕೃಷಿಕರು ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೃಷಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಬೆಳೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಆಹಾರದ ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಆಹಾರೇತರ ಸರಕುಗಳು. ಆಹಾರದ ಸರಕುಗಳು ಧಾನ್ಯಗಳು, ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳು, ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಆಹಾರೇತರ ಸರಕುಗಳು ಹತ್ತಿ, ಸೆಣಬು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕವೂ ಸಹ ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಸುಬನ್ನು ಅರಣ್ಯೋದ್ಯೋಗ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮರಮುಟ್ಟುಗಳು, ಉರುವಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳು, ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯ ಔಷಧಿಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಅನೇಕ ಜನರು ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಲು ಗಣಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಜನರು ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಹೈನುಗಾರಿಕೆ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯು ಮತ್ತೊಂದು ಕಸುಬಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಜನರು ಕೊಳಗಳಲ್ಲಿ, ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಅಂದರೆ ಕೃಷಿ, ಅರಣ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ, ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆ ಮತ್ತು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಉತ್ಪನ್ನಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯವು ಈ ಕೆಳಕಂಡವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

- i) ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- ii) ಮೀನುಗಾರಿಕೆ
- iii) ಅರಣ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ
- iv) ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲು ಗಣಿಗಾರಿಕೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಜನರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಸುಬಾಗಿವೆ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಬರುವ ಆಹಾರವು ಜೀವನದ ಮೂಲ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾಲದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾದಂತೆ ಮಾನವನ ನೆಲೆಸುವಿಕೆಯು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದಾಚೆಗೆ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿತು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ನಗರಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಇವುಗಳನ್ನು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೈಪುರ, ಅಹಮದಾಬಾದ್, ಪುಣೆ, ಭುವನೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದವು ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ನಗರಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ದೆಹಲಿ, ಚೆನ್ನೈ, ಮುಂಬಯಿ ಮತ್ತು ಕೋಲ್ಕತಾಗಳನ್ನು ಮಹಾನಗರಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕೃಷಿಯೇತರ ಕಸುಬುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿವೆ. ನಾವು ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಎರಡು ವಲಯಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದೇವೆ.

- i) ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ವಲಯ
- ii) ತೃತೀಯ ವಲಯ.

20.1.2 ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ವಲಯ

ಈ ವಲಯವು ಕೆಳಕಂಡ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

- a) ತಯಾರಿಕಾ ಉದ್ಯಮಗಳು
- b) ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ
- c) ಗ್ಯಾಸ್, ನೀರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ

ತಯಾರಿಕಾ ಉದ್ಯಮಗಳು

ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಸರಕುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದೇ ತಯಾರಿಕೆ. ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ತೊಡಗಿಸಿರುವ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯಮಗಳಿವೆ. ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು : ಶೂ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಜವಳಿ ಘಟಕ, ಮುದ್ರಣ, ಗಾಜು ತಯಾರಿಕೆ, ಪೀಠೋಪಕರಣ ಮುಂತಾದವು. ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ತಯಾರಿಕೆಯು ಉಕ್ಕು, ಮೋಟಾರು ವಾಹನಗಳು, ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕೌಶಲ್ಯಭರಿತ ಜನರು ತಯಾರಿಕಾ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ

ಈ ಚಟುವಟಿಕೆ ವಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮತ್ತು ವಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಲ್ಲದ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ರಸ್ತೆಗಳು, ಉದ್ಯಾನವನಗಳು, ಸೇತುವೆಗಳು, ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು, ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಜನರು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಉದ್ಯೋಗವೆಂದರೆ ಗ್ಯಾಸ್, ನೀರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ. ಇವು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸೇವೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

- 1) ಕೋಳಿ ಫಾರಂ ಒಂದಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿರಿ ಮತ್ತು ಅದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ.
- 2) ಐದು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಮೂದಿಸಿ.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

20.1.3 ತೃತೀಯ ವಲಯ

ಜನರು ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ತೃತೀಯ ವಲಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಸೇವಾ ವಲಯವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

- i) ವ್ಯಾಪಾರ, ಹೋಟೆಲ್ ಗಳು ಮತ್ತು ಉಪಾಹಾರ ಗೃಹಗಳು
- ii) ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ
- iii) ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಾದ ಬ್ಯಾಂಕು, ವಿಮೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು
- iv) ಭೂ ಸ್ವತ್ತು ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಿ ಸೇವೆಗಳು
- v) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ
- vi) ಇತರೆ ಸೇವೆಗಳು.

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ವಿವಿಧ ಉಪವಲಯಗಳಲ್ಲಿ 2009-10 ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ 20.1 ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 20.1 2009-10 ರಲ್ಲಿನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವೃತ್ತಿಪರ ಹಂಚಿಕೆ(ಶೇ.ವಾರು)

1) ಕೃಷಿ	50.19
2) ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲು ಗಣಿಗಾರಿಕೆ	0.61
3) ತಯಾರಿಕಾ ಉದ್ಯಮ	13.33
4) ವಿದ್ಯುತ್, ನೀರು ಪೂರೈಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ	0.33
5) ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ	6.10
6) ವ್ಯಾಪಾರ, ಹೋಟೆಲುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ	13.18
7) ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ	5.06
8) ಹಣಕಾಸು, ವ್ಯವಹಾರ ಸೇವೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ	2.22
9) ಇತರೆ ಸೇವೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.	8.97

ಮೂಲಗಳು : ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 20.1

- i) ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ?
 - a) ಮೀನುಗಾರಿಕೆ
 - b) ವಿದ್ಯುತ್
 - c) ಬ್ಯಾಂಕ್
- ii) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅತಿದೊಡ್ಡ ವಲಯ ಯಾವುದು?

ನಿಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿರಿ ಮತ್ತು ಅವರ ವೃತ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ. ನಂತರ ಅವರ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ. ಜನರು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ವಲಯಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಆದಾಯ ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಲಯಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

20.2 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯದ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ಪ್ರಧಾನ ಕಸುಬಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವರಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪಾಲು, ಉದ್ಯೋಗ, ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೃಷಿಯ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸೋಣ. ನಾವೀಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದರಂತೆ ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

1. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಕೃಷಿಯ ಪಾಲು ಶೇ. 50 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಪಾಲು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. 2009-10 ರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಶೇ.15 ರಷ್ಟು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿತ್ತು.

2. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸುವುದು.

ಕೃಷಿಯು ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ. ಅದು ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶೇ.70 ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಜನರು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಗಳಿಸಲು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿದ್ದರು. ತಯಾರಿಕಾ ಉದ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ವಲಯಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಂತೆ ಕೃಷಿಯ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. 2009-10 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇ.50 ರಷ್ಟು ಜನರು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

3. ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ಜನರಿಗೆ ಆಹಾರ ಪೂರೈಕೆ

ಆಹಾರವು ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ ಮೂಲ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ಸರಕಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಹಾರದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಆಹಾರದ ಅಗತ್ಯವು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುತ್ತಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. 2008-09 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸುಮಾರು 234 ದಶಲಕ್ಷ ಟನ್ನುಗಳಷ್ಟಿತ್ತು. ಅದು ಗೋಧಿ, ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

4. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳ ಪೂರೈಕೆ

ಸಕ್ಕರೆ, ಸೆಣಬು, ಹತ್ತಿಬಟ್ಟೆ, ವನಸ್ಪತಿ ಮುಂತಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೃಷಿಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕಾಗದವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ? ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಬಗೆಯ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಬಿದಿರು ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಕೃಷಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾಗದದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕರಣ ಉದ್ಯಮಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಅದು ಅನೇಕ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಪಟ್ಟಣಗಳಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಆಹಾರದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಉಪ್ಪಿನ ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣಿನ ಪಾಕ, ಹಣ್ಣಿನ ರಸ, ಬಿಸ್ಕತ್ತು, ಬ್ರೆಡ್ಡು, ಅರೆ ತಯಾರಿ ಆಹಾರ ಮುಂತಾದುವು. ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕರಣ ಉದ್ಯಮಿಯು ಕೇವಲ ಕೃಷಿಯಿಂದಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 20.2

1. 2008-09 ರಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಎಷ್ಟಿತ್ತು?
2. ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಉದ್ಯಮಿಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಡುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೂರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಿ.
3. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವರಮಾನಕ್ಕೆ ಕೃಷಿಯ ಪಾಲು ಎಷ್ಟಿತ್ತು?
4. 2009-10 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಕೃಷಿಯು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆ ಎಷ್ಟು?

20.3 ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ವಲಯದ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಕಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಭಾಗವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳೆಂದರೇನು? ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು ಯಂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಕನಿಷ್ಠ 25 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶ್ರಮ ಪ್ರಧಾನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು ಯಂತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದ ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇದು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ಎಕರೆ ಭೂಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರನ್ನು ನೇಮಕಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ದೊಡ್ಡ ಯಂತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಪ್ರಧಾನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆ. ಟಾಟಾ ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು

ಉಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಜಂಷಟ್‌ಪುರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 37.31 ಚದರ ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ಭೂ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ.

ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದರಂತೆ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

i) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವರಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಲು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯದ ಕೊಡುಗೆಯು ನಿಧಾನ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ. 2009-10ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ದೇಶೀಯ ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ಈ ವಲಯದ ಪಾಲು ಶೇ.28 ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಕೇವಲ ಶೇ.14 ರಷ್ಟಾಗಿತ್ತು. ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಳ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದಾಗಿ ಈ ಏರಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ii) ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ

ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯವು ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಹತ್ತತ್ತಿರ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಮೂವತ್ತು ಲಕ್ಷ ಜನರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಹತ್ತತ್ತಿರ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಹನ್ನೆರಡು ಲಕ್ಷ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿವೆ.

iii) ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ

ಇಂದು ರಸ್ತೆಗಳು, ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು, ರೈಲು ಮಾರ್ಗಗಳು, ವಾಯುಮಾರ್ಗಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದಾಗಿ ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯುಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಿರಾಕುಡ್ ಮತ್ತು ಭಾಕ್ರಾ-ನಂಗಲ್ ಗಳಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿ. ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವು ಕಛೇರಿಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಸತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಮತ್ತು ದೂರವಾಣಿ ಗೋಪುರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವು ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿವೆ. ಇಂದು ಈ ಎಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ದೊಡ್ಡ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಕೊಡುಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ದೊಡ್ಡ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವ ಯಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತವೆ.

iv) ಅನುಭೋಗಿ ಸರಕುಗಳ ಸರಬರಾಜು

ನೀವು ತೊಡುವ ಬಟ್ಟೆ, ನೀವು ಬಳಸುವ ಪೆನ್ನು, ಟೂತ್‌ಬ್ರಷ್, ಸೋಪು, ಶೂಗಳು, ಸೈಕಲ್ಲುಗಳು, ಸ್ಕೂಟರುಗಳು, ಕಾರುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳು ತಯಾರಿಕಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಉತ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ನಿಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಯ ಅನೇಕ ಸರಕುಗಳು ಇಂದು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಲಗ್ನಹಾಕಿವೆ. ಇದು ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 20.3

1. ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ.
2. 2009-10 ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯದ ಪಾಲು ಎಷ್ಟಿತ್ತು?
3. ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

20.4 ಸೇವಾ ವಲಯದ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ಭಾರತದ ಸೇವಾ ವಲಯವು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಬಹು ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎತ್ತತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಜನರನ್ನು ಹಾಗೂ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ ರೈಲುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ಕಾಣುವಿರಿ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಸ್ಸುಗಳು, ಕಾರುಗಳು ಮತ್ತು ಲಾರಿಗಳು ರಸ್ತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಾರಿಗೆ ಸೇವೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಜನರು ಮೋಬೈಲು ಫೋನ್‌ಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ದೂರವಾಣಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜನರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೂ ಸಹ ನೀವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಟೇಲುಗಳು ಮತ್ತು ಫಲಾಹಾರ ಮಂದಿರಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸೇವೆಗಳಿವೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಸೇವೆಗಳಿಲ್ಲದೆಯೇ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೇವಾ ವಲಯದ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

- i) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇವಾವಲಯದ ಕೊಡುಗೆ
- ii) ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ವಲಯದ ಕೊಡುಗೆ
- iii) ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದು.
- iv) ರಫ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವಾವಲಯದ ಕೊಡುಗೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾರಿಗೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸುಮಾರು 200 ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಿ.

20.5 ಸೇವಾವಲಯದ ಕೊಡುಗೆ

i) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ

ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆ ಈ ಮೂರು ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವಾವಲಯವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ 100 ಆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ 2009-10 ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೇವಾವಲಯದ ಕೊಡುಗೆ 55.20 ಆಗಿತ್ತು. ಅದು ಒಟ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು. ವಿವಿಧ ಸೇವೆಗಳ ಪಾಲನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕ 20.2 ರಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕೋಷ್ಟಕ 20.2 ಒಟ್ಟು ದೇಶೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ (ಜಿಡಿಪಿ)ದಲ್ಲಿ ಸೇವಾವಲಯದ ಕೊಡುಗೆ (2009-10)

ವ್ಯಾಪಾರ, ಹೋಟೆಲುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ	16.3 %
ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಪರ್ಕ	7.8 %
ಹಣಕಾಸು, ಭೂಸ್ವತ್ತು, ವ್ಯವಹಾರ	16.7 %
ಸಮುದಾಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಇತರೆ	14.4 %
ಒಟ್ಟು ಸೇವಾವಲಯ	55.2 %

ಮೂಲ : ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಹಣಕಾಸು, ಭೂ ಸ್ವತ್ತು ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಿ ಸೇವೆಗಳು ಒಟ್ಟು ಶೇ. 55.2 ರಲ್ಲಿ ಶೇ.16.7 ರಷ್ಟು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳು ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ವಿಮೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಹೋಟೆಲು ಸೇವೆಗಳ ಕೊಡುಗೆ ಶೇ. 16.3 ರಷ್ಟಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ, ರಕ್ಷಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು ಶೇ.14.4 ರಷ್ಟು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಶೇ.7.8 ರಷ್ಟು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿವೆ.

ii) ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಸೇವಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 2009-10 ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಒಟ್ಟು ಉದ್ಯೋಗಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ವಲಯವು ಶೇ.29.4 ರಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸಿತ್ತು. ಬರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಇವರು ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ನಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದವರು, ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್, ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪದವಿ ಪಡೆದಿರುವವರು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಉದ್ಯೋಗ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿಪರ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಸೇವಾವಲಯಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಜನರ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಸೇವಾವಲಯವು ಕೂಲಿಗಳು ಮತ್ತು ವೇತನಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ವಲಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಪಾವತಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕೃಷಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಸೇವಾ ವಲಯವು ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸುವಂತಹ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸೇವೆಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಋತುಸಂಬಂಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಜನರು ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದಂತೆ ಅವರು ಸೇವಾ ವಲಯದ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೇವಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ.

iii) ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದು.

ಭಾರತದ ಸೇವಾ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ವಿದೇಶಗಳ ಜನರು ಲಾಭಗಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಹಣ ಹೂಡಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ವಿಮೆ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಸಾರಿಗೆ, ಹೋಟೆಲ್ ಸೇವೆಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ನೇರ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ 11,18,000 ಸಾವಿರ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸೇವೆಯು ಅನೇಕ ಪಟ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ವಿದೇಶಗಳಿಂದ 47,000 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ. ಇದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿದೆ.

iv) ರಫ್ತಿಗೆ ಸೇವಾವಲಯದ ಕೊಡುಗೆ

ರಫ್ತು ಎಂದರೆ, ವಿದೇಶಗಳ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಡಾಲರ್, ಯೂರೋ, ಯೆನ್, ಪೌಂಡ್ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶೀವಿನಿಮಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ವಲಯವು ರಫ್ತುಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ವಿದೇಶೀ ವಿನಿಮಯ ಗಳಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಸಮಾಲೋಚನೆ, ಕಾನೂನು ಸೇವೆಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಿ ಸೇವೆಯು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ಭಾರತವು 2009-10 ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗಳ ರಫ್ತಿನಿಂದ ಹತ್ತತ್ತಿರ 4.35 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿತ್ತು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 20.4

1. 2009-10 ರಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ವಲಯದ ಪಾಲು ಎಷ್ಟಿತ್ತು?
2. 2009-10 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ವಲಯದ ಪಾಲು ಎಷ್ಟಿತ್ತು?

20.6 ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮೂರು ವಲಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಈ ಮೂರು ವಲಯಗಳು ಅಂತರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿವೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅವು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು

ನಿಮಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೇವೆ.

ಹರಿಸಿಂಗ್ ಒಬ್ಬ ರೈತ, ಅವನು ರಾಮಪುರ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಳೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಫಸಲು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ 10 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಇನ್ನುಳಿದ 10 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಅವನ ಕುಟುಂಬದ ಅನುಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ವರ್ಷ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮಳೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ಸಹ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಹರಿಸಿಂಗ್ ಅಂತರ್ಜಲವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬಳಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ನೀರೆತ್ತುವ ಡೀಸೆಲ್ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ಟಿನ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಡೀಸೆಲ್ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಒದಗಿಸುವವರು ಯಾರು? ಇದು ರವಿ ತಯಾರಕರು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಒಂದು ತಯಾರಿಕಾ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು 200 ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕರೀಂನಗರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ಈಗ ಅಷ್ಟು ದೂರದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಹರಿಸಿಂಗನ ಸ್ನೇಹಿತ ಗಂಗಾಸಿಂಗ್ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಶಿವಮಂಡಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಹತ್ತಿರದ ನಗರಕ್ಕೆ ಹರಿಸಿಂಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಮುಚ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿಯೊಂದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಪಪ್ಪು ಹಾರ್ಡವೇರ್ ಸ್ಟೋರ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಗಂಗಾಸಿಂಗನ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಹೋದರ ಪಪ್ಪುವಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಸಿಂಗ್ ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಕೇಳಿದಾಗ, ಪಪ್ಪು ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಏಕೆಂದರೆ 50 ರವಿ ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ ಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಬಿಡಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಟ್ರಕ್ ನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕರೀಂನಗರದಿಂದ ಅವನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಲುಪಲಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಪಪ್ಪು ತನ್ನ ಮೊಬೈಲ್ ಪೋನಿನಿಂದ ರವಿ ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ಟುಗಳ ಮಾಲೀಕನಾದ ರವಿ ಖೇತ್ರಪಾಲನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ, ಇದನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಹರಿ ಚಹಾ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಚಹಾ ಮತ್ತು ಲಘುತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಹರಿಯ ಪುಟ್ಟ ತಂಗಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ವರದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಗಾನ ಮಗನಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೋದರು. ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಅವರು ಪಪ್ಪುವಿನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಕಾರ್ಮಿಕರು ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಕೆಳಗಿಳಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರು. ಕರೀಂನಗರದಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಿಂದ 50 ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿದ್ದಾಗಿ ಪಪ್ಪು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಅದೇ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಗಡಿಗೆ ಟ್ರಕ್ ಬಿಡಿಭಾಗಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸಲಿದೆ. ಆ ಅಂಗಡಿಯು ಆಟೋ ಮತ್ತು ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಬಿಡಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತದೆ. ಪಪ್ಪು ನೀಡಿದ ರೂ.100000 ದ ಚೆಕ್‌ನ್ನು ರವಿಖೇತ್ರಪಾಲನ ಪರವಾಗಿ ಟ್ರಕ್ ಚಾಲಕ ಪಡೆದದ್ದನ್ನು ಹರಿ ನೋಡಿದನು. “ ಅಧಿಕ ಮೊತ್ತದ ಹಣವಾದ್ದರಿಂದ ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು ಸುರಕ್ಷಿತವಲ್ಲ. ಚೆಕ್ ಮೂಲಕ ಕೊಡುವುದು ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆ. ಖೇತ್ರಪಾಲನು ತನ್ನ ಬ್ಯಾಂಕು ಖಾತೆಗೆ ಆ ಚೆಕ್‌ನ್ನು ಜಮಾ ಮಾಡಿ ನಗದು ಪಡೆಯಬಹುದು” ಎಂದು

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಪಪ್ಪು ಹೇಳಿದೆ. ಮುಂದುವರಿದು ಹಿಂದಿನ ಬಾಕಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಈ ಹಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಪಂಪುಸೆಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಹರಿಸಿಂಗನು ಪಪ್ಪುವಿಗೆ 7000 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಪಂಪುಸೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಡನು. ಈ ವರ್ಷ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆಗಾಲದಿಂದಾಗಿ ಪಂಪುಸೆಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಡಿಕೆಯಿದ್ದು, ಪಂಪುಸೆಟ್ಟುಗಳು ಬಹುಬೇಗ ಮಾರಾಟವಾಗಲಿವೆ ಎಂದು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಪಪ್ಪು ಹೇಳಿದನು. ಗಂಗಾಸಿಂಗನೊಂದಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಹರಿಯು “ಟ್ರಕ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. “ಕರೀಂನಗರದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಮಂಡಿಗಳಿಂದ ಮಾರಲ್ಪಡುವ ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಟ್ರಕ್ ಒತ್ತೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ಗಂಗಾ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಮೇಲಿನ ಕತೆಯಿಂದ ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೇವಾವಲಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೀವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹರಿಸಿಂಗನಂತೆ, ಕೃಷಿವಲಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೈತರಿಗೆ ಅವರ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರೊದಗಿಸಲು ಪಂಪುಸೆಟ್ಟಿನ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಬೇಸಾಯಮಾಡಲು ಪಂಪುಸೆಟ್ ಜೊತೆಗೆ ರಸಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳು, ನೇಗಿಲು, ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಮುಂತಾದ ಹೂಡುವಳಿಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ಸರಕುಗಳು ಪಂಪುಸೆಟ್ ಕತೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಪೂರೈಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಜನರು ಹರಿಸಿಂಗ್ ಅವನ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಮಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಪೂರೈಸಲ್ಪಡುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ನಂತರ ಸೇವಾ ವಲಯದ ಪಾತ್ರವೇನು? ಇದರ ಪಾತ್ರ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ನಡುವೆ ವಹಿವಾಟು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಟ್ರಕ್ ಕರೀಂನಗರದಿಂದ ಶಿವಮಂಡಿಗೆ ಪಂಪುಸೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಬಿಡಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವಾಗ ಆಹಾರದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಸಾರಿಗೆ ಸೇವೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಆದೇಶ ನೀಡಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊಬೈಲು ಫೋನನ್ನು ಸಂಪರ್ಕ ಸೇವೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಚೆಕ್‌ನ್ನು ಜಮಾ ಮಾಡಿರುವುದು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಪಪ್ಪು ಅಂಗಡಿಯು ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವ ವ್ಯವಹಾರ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹಣದ ಹರಿವಿನಿಂದ ಬೆಂಬಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಸಿಂಗ್ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಹಣ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಆ ಹಣವನ್ನು ಪಂಪುಸೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಪ್ಪು ಹರಿಯಿಂದ ಹಣ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಲಾಭವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಪಂಪುಸೆಟ್ಟುಗಳ ಪೂರೈಕೆದಾರನಿಗೆ ಪಾವತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಂಪುಸೆಟ್ಟುಗಳ ಪೂರೈಕೆದಾರ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ ಟ್ರಕ್ ಚಾಲಕನಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾದ ಬಾಕಿಯನ್ನು ಪಾವತಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಕೂಲಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜನರು ಹಣವನ್ನು ಟ್ರಕ್ ಗಳು ಮಂಡಿಯಿಂದ ಸಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸರಳ ಕತೆಯಿಂದ ಈಗ ನೀವು ಹೇಗೆ ಇಡೀ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 20.5

1. ಚೆಕ್ ಮೂಲಕ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗುವ ಒಂದು ಅನುಕೂಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
2. “ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸಾಗಣಿಕೆ” ಯಾವ ವಲಯದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ?
 - a) ಕೃಷಿ
 - b) ಕೈಗಾರಿಕೆ
 - c) ಸೇವೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ

ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಭೇಟಿಕೊಡಿ ಮತ್ತು ನೀವು ಅಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಕೆಲವು ಸೇವೆಗಳ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ. ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಕಾಣುವ ಐದು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ ಮತ್ತು ಅವು ಉತ್ಪಾದನೆಯಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ನೀವು ಏನನ್ನು ಕಲಿತೀರಿ?

- ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಲಯಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ(ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು), ಮಾಧ್ಯಮಿಕ (ತಯಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದವು) ಮತ್ತು ತೃತೀಯ (ಸೇವೆಗಳು).
- ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಲಯಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ, ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಗೆ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತಿವೆ.
- ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮೂರು ವಲಯಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿವೆ.

ಅಂತ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯದ ಉಪವಲಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
2. ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ವಲಯದ ಉಪವಲಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
3. ತೃತೀಯ ವಲಯದ ಉಪವಲಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
4. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯದ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
5. ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ವಲಯದ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
6. ತೃತೀಯ ವಲಯದ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
7. ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮೂರು ವಲಯಗಳು ಹೇಗೆ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿವೆ?

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 20.1

1. a) 2. ಕೃಷಿ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 20.2

1. 234 ದಶಲಕ್ಷ ಟನ್ನುಗಳು
2. ಬ್ರೆಡ್, ಹಣ್ಣಿನ ಪಾಕ, ಉಪ್ಪಿನ ಕಾಯಿ
3. ಶೇ. 50 ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ
4. ಶೇ.15

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 20.3

1. ಕನಿಷ್ಠ 25 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಯಂತ್ರ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳಿಗೆ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
2. ಶೇ.28
3. ದೂರವಾಣಿ ಗೋಪುರ, ಹಿರಾಕುಡ್ ಅಣೆಕಟ್ಟು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 20.4

1. ಶೇ. 29.4 2. ಶೇ. 55.2

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 20.5

- ಸುರಕ್ಷಿತ (ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ) 2. ಸೇವೆ.

ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮುಂದಿನ ಸವಾಲುಗಳು

ದೇಶದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಗೂ ಗೌರವಯುತ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಮೂಲಭೂತ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಾದ ಆಹಾರ, ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ, ವಸತಿ, ಮೂಲಭೂತ ಶಿಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಭಾರತ ಬಡ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಬಹು ದೊಡ್ಡ ವರ್ಗ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ತೀವ್ರತೆ ಪಡೆಯಲು ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳ ಕೊರತೆಯು ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಆದಾಯದ ಮೂಲ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ ದೇಶದ ಮುಂದಿನ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸರಿಯಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ವೃದ್ಯಕೀಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಜೀವನ ಮಟ್ಟದ ಉನ್ನತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಒದಗಿಸುವುದು ಒಂದು ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಮುಂದಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಹಣದುಬ್ಬರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏರುತ್ತಿರುವ ಬೆಲೆ ಬಡವ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತಿದೆ. ಬೆಲೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಅಗತ್ಯತೆಯಾಗಿದೆ. ಕಡೆಯದಾಗಿ ದೇಶದ ಆದಾಯ ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಬೇಡಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ವೃದ್ಧಿಸಿದಾಗ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ನಿರಂತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ದೇಶದ ಮುಂದಿನ ಸವಾಲಾಗಿದೆ.

ಉದ್ದೇಶ-ಈ ಪಾಠದ ನಂತರ ನಿಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

- (ಈ ಪಾಠದ ನಂತರ ನೀವು ಪಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ).
- ಬಡತನದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ
- ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು.
- ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯರಕ್ಷಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಮಗಳು
- ಹಣದುಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ತಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು.
- ತ್ವರಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

21.1 ಬಡತನ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಡವರು ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನ ಆಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 2400 ಕ್ಯಾಲೋರಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 2100 ಕ್ಯಾಲೋರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪೋಷಕ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಜನರನ್ನು ಬಡವರು ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ರೇಖೆ : ಬಡತನ ರೇಖೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ? ಆಹಾರ ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ. ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚಟುವಟಿಕೆಗಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಶಕ್ತಿಯ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ನಮಗೆ ಆಹಾರ ಬೇಕು, ಅಗತ್ಯದ ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಳೆಯುವುದು ಹೇಗೆ? ನಮಗೆ ಪ್ರತಿದಿನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವ ಕನಿಷ್ಠ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಮಾಣವೆಷ್ಟು?

ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ಯಾಲೋರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನರ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 2400 ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೋರಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 2100 ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೋರಿ ಕನಿಷ್ಠ ಶಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದ ದವಸ-ಧಾನ್ಯ, ದ್ವಿದಳ-ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಹಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಜನರಿಗೆ ಹಣ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಜನರನ್ನು 'ಬಡವ' ಅಥವಾ 'ಬಡತನದ ರೇಖೆ'ಗಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವ ಜನರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಅಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ 2004 ಮತ್ತು 2005ರಲ್ಲಿ ಶೇ. 27.5ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು 27 ಕೋಟಿ ಜನ ಬಡವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ನೀವು ಯೋಚಿಸಿ ಬಡತನವನ್ನು ಕೇವಲ ಆಹಾರದ ಸೇವನೆಯ ಮೇಲೆ ಅಳೆಯಬೇಕೇ? ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಬಟ್ಟೆ, ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳು ಸಹ ಕನಿಷ್ಠ ಅಗತ್ಯಗಳಾಗಿವೆ, ಹಾಗೆಂದರೆ ಅಗತ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣ ಅಗತ್ಯ. ಭಾರತದ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆ, ಪಾದರಕ್ಷೆ ಇತರ ಆಹಾರೇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಶೇ.37ಕ್ಕಿಂತ ಅಂದರೆ 37 ಕೋಟಿ ಜನ ಬಡವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ಭಾರತದ ಉದ್ಯೋಗ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಡತನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧವಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗವಿರುವುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯ ನಿಧಾನಗತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿ ಈಗಾಗಲೇ ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಭಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗವು ಋತುಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿದೆ. ಸುಗ್ಗಿಯ ನಂತರ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 2010ರ ವೇಳೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶ್ರಮಿಕಶಕ್ತಿಯು 43 ಕೋಟಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರಮಿಕ ಶಕ್ತಿ ಎಂದರೆ 15 ವರ್ಷದಿಂದ 59

ವರ್ಷದ ನಡುವಿನ ವಯೋಮಾನದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಜನರು ಎಂದರ್ಥ. ದಿನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸುಮಾರು 3-4 ಕೋಟಿ ಅಥವಾ ಸುಮಾರು ಶೇ.8 ರಷ್ಟು ಕಾರ್ಮಿಕರು ಯಾವುದೇ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶ ಪಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

21.2 ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ಬಡತನ ನಿವಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

ಬಡತನ ನಿವಾರಿಸಲು, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ? ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಎದುರಿಸಲು ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವ ಜನರ ಪ್ರಮಾಣ ಕ್ರಮೇಣ ಕುಸಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಧಾನಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ರೀತಿ ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಪ್ರಮಾಣ ಮಿತಿಮೀರಿ ಬೆಳೆಯದಂತೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಿದೆ.

1. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಯೋಜನೆ : (MGNREGS)

ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 100 ದಿನದ ಕೂಲಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಖಾತರಿಯಾಗಿದೆ. ಉದ್ಯೋಗ ಕಡಿಮೆ ಕೌಶಲದ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. 2006ರಲ್ಲಿ 200 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ನಂತರ 2008ರಲ್ಲಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಕುಟುಂಬದ ಯಾವುದೇ ಹಿರಿಯರು ವಾರ್ಷಿಕ 100 ದಿನದ ದಿನಗೂಲಿ ಆಧಾರದ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. 2010ರ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ 4.1 ಕೋಟಿಗೂ ಅಧಿಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಲಾಭ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಸರ್ಕಾರ 2010ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 2011ರಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು 40100 ಕೋಟಿ ರೂಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದೆ.

2. ಸ್ವರ್ಣಜಯಂತಿ ಗ್ರಾಮ ಸ್ವಉದ್ಯೋಗ ಯೋಜನೆ (SGSY)

ಸ್ವರ್ಣ ಜಯಂತಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸ್ವಉದ್ಯೋಗ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎಪ್ರಿಲ್ 1999ರಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು ಬಡವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಉದ್ಯೋಗಗಳ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತರರು ಸಹ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಾಗಬಹುದು. ಬಡ ಜನರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬಡತನವನ್ನು

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ತರಬೇತಿ, ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಹಣಕಾಸು, ಸಾಲ ಮತ್ತು ಇತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಯೋಜನೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಂತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜನರನ್ನು 'ಸ್ವಉದ್ಯೋಗಿ' ಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಯೋಜನೆ ಇರುವುದೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ವಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗಾಗಿ, ಬಡ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಜನರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಸರ್ಕಾರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು (RSETI) ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. 2010ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ವೇಳೆಗೆ ಸುಮಾರು 77000 ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಕರು (RSETI) ನಿಂದ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

3. ಸ್ವರ್ಣ ಜಯಂತಿ ನಗರ ಉದ್ಯೋಗ ಯೋಜನಾ (SJSRY)

ದೇಶದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಬಡ ಕುಟುಂಬದ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 1997ರಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. 2009ರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಪೂರಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ

- ಸ್ವಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು
- ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಬಡವರಿಗಾಗಿ ತರಬೇತಿ
- ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
- ಸಮುದಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು
- ಕೂಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

2010 ಮತ್ತು 2011ರಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ 590 ಕೋಟಿ ರೂ ಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. 2010ರ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 6.5 ಲಕ್ಷ ಜನ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 21.1

- 1) ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಬಡತನ ರೇಖೆ ಎಂದರೇನು?
- 2) ಭಾರತದ ಶ್ರಮಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಎಷ್ಟು?
- 3) ನಗರ ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

21.3 ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವಿಕೆ

ದೇಶದ ಮುಂದಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಸವಾಲು, ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು. 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ "ಪುರುಷರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಶೇ82.14 ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಶೇ64.46 ಮತ್ತು ವಯಸ್ಕರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಶೇ 74.04 ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಕೆಳಗಿನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

1. ಮಕ್ಕಳ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ 2009

2009 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ 6 ವರ್ಷದಿಂದ 14 ವರ್ಷದವರೆಗಿನ ನಡುವಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣಪಡೆಯುವುದನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಇದನ್ನು 2010ರ ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಿಂದ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಿದೆ, ಈಗ 6 ರಿಂದ 14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳು ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಸರ್ಕಾರ ಸಹ ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ತವ್ಯ ಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಉನ್ನತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದೆ.

2. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ

ಪ್ರಾಥಮಿಕ - ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಯೋಜನೆಗಳು.

i) ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ (SSA)

ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ 6 ರಿಂದ 14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಲು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ನಂತರ ಬಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದೆ.

ಈ ಯೋಜನೆ ಗುರಿಗಳು.

- ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ದಾಖಲಾಗಿಸುವುದು.
- ದಾಖಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಉನ್ನತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದವರೆಗೆ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಮರಳಿ ಬಾ ಶಾಲೆಗೆ, ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಣ ಖಾತರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರಿತ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು.

2010 ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ 309727 ಹೊಸ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ 11 ಲಕ್ಷ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 9 ಕೋಟಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು NPEGEL ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಒದಗಿಸುವ ಮಾದರಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಪಠ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು, ಸಮವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠ ಕಲಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಸ್ತೂರಬಾ ಬಾಲಕಿ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ (KGBVS) ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸನಿವಾಸ ಶಾಲೆಗಳು ಸಹ ಇದೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ 15ರಷ್ಟು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತ ವರ್ಗದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಶೇ 25 ರಷ್ಟು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವ ಕುಟುಂಬದವರು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ಚ್ 2010 ರಲ್ಲಿ 2 ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು KGBVS ಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ii) ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಯೋಜನೆ

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಊಟ ಒದಗಿಸುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಹಾರವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಇದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಯೋಜನೆ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. 2009-10ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 14 ಕೋಟಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಇದರ ಲಾಭ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

iii) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ (RMSA)

ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಂತದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾತಿಯ ಅನುಪಾತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 2009ರಲ್ಲಿ ಅಭಿಯಾನ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರ ವೆಚ್ಚ ಶೇ 75 ಭಾಗ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಶೇ.25 ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಂಚಲ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಇದರ ಅನುಪಾತ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ 90:10

iv) ಪ್ರೌಢ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿಕಲಾಂಗ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿತ ಶಿಕ್ಷಣ (IEDSS)

2009-10 ರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರ್ಕಾರ (IEDSS) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತ್ತು. 9 ರಿಂದ 12ರ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿಕಲಾಂಗ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶೇಕಡ 100 ಕೇಂದ್ರೀಯ ನೆರವು ಈ ಯೋಜನೆ ಒದಗಿಸುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದೆ.

v) 'ಸಾಕ್ಷರ ಭಾರತಿ'

15 ವರ್ಷ ಮೀರಿದ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆಗೆ 'ಸಾಕ್ಷರ ಭಾರತಿ' ಎಂದು ಪುನಃ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು.

3) ಉನ್ನತ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಂತರ ಕಾಲೇಜು ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣದೊಂದಿಗೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಉನ್ನತ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇತರ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೈಮೋಟಿ ನಡೆಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಯಾವುದೇ ದೇಶ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ಣ ಪ್ರೌಢ ಸಮಾಜವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು

ಉನ್ನತ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕು. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಉನ್ನತ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಕೆಳಕಂಡ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ.

1. 11 ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ 8 ಹೊಸ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು, 10 ಹೊಸ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
2. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮಾದರಿ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ
3. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು 20 ಹೊಸ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ/ITI ಸ್ಥಾಪನೆ
4. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ (NITS) ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾಲೇಜುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ITIs ಮತ್ತು 2011 ಮತ್ತು 12ರಲ್ಲಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ.
5. ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರ ದೇಶದ 5 ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (IISER) ಆರಂಭ.
6. 11ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ 5 ಹೊಸ (IIMs) ಭಾರತೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದು 2011-12ರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 21.2

1. ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ 3 ಗುರಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ?
2. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ ನೀಡಿ.
3. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಯೋಜನೆಯ ಒಂದು ಅನುಕೂಲ ತಿಳಿಸಿ.

21.4 ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷತೆ ಒದಗಿಸುವುದು.

ಜನರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ದೇಶದ ಮುಂದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲು. ಪ್ರತಿ 100000 ಜನರಲ್ಲಿ 254 ಮಹಿಳೆಯರು ಮಕ್ಕಳ ಜನನದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷತೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮಾತೃತ್ವದ ಮರಣದ ದರ (MMR) ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲಿ 50 ಜನ ಮಕ್ಕಳ ಜನನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. (IMR) ಇದು ಶಿಶು ಮರಣದ ದರ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ಮಕ್ಕಳು 4 ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನ ಒಳಗೆ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಮರಣ ದರ (CMR) ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಉತ್ತೇಜದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿ, ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ. ನಗರ

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಪ್ರದೇಶಗಳಂತೆ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜನರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಅಗತ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ವೈದ್ಯರು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು ಇಲ್ಲ.

2010-11 ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚದ ಶೇ 5 ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ಶೇ 1.7ರಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷತೆಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪಕ್ಕದ ಶ್ರೀಲಂಕ ದೇಶದ ತಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವಾ ವೆಚ್ಚ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ.

‘ನಾವು ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ’.

i) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಮಿಷನ್ (NRHM)

ಈ ಯೋಜನೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು 2005ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ, ಮಲೇರಿಯಾ, ಕಾಲರಾ, ಅಂಧತ್ವ, ಐಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆಯ ಗಳಗಂಟೆ ರೋಗ, ಕ್ಷಯ ರೋಗ, ಆನೆಕಾಲು ರೋಗ, ಕುಷ್ಠ ಇತ್ಯಾದಿ ರೋಗಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯ ಪೂರೈಕೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ (NRHM) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ. 2010ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ 8 ಲಕ್ಷ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. 9000 ವೈದ್ಯರನ್ನು 26000 ದಾದಿಯರನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸಲು ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಂಚರಿಸುವ ಸಂಚಾರಿ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳು ಜನರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ii) ಜನನಿ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆ (JSY)

ಹೆರಿಗೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಸರ್ಕಾರ ಜನನಿ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ.

iii) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆ (PMSSY)

ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷತಾ ಸೌಲಭ್ಯ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳು ಉತ್ತಮ ಮೂಲಭೂತ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಇದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಸುರಕ್ಷಿತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಉಂಟಾಗಿ, ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜನದಟ್ಟಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಉದಾ-ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯ (AIIMS) ವಿಶ್ವಮಟ್ಟದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಇತರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯದ ಜನರು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯಲು (AIIMS) ಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ (AIIMS) ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಜನದಟ್ಟಣೆಯಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯಲು ಜನರು ದೀರ್ಘಾವಧಿಯವರೆಗೆ ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ PMSSY ಆರಂಭಿಸಿದೆ.

ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆರು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಾದರಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ 12 ಸರ್ಕಾರಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

iv) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಡ್ಸ್ ನಿಯಂತ್ರಣ

HIV ಸೋಂಕಿನ ತೊಂದರೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಜನರಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹದಗೆಡುತ್ತದೆ. 2009ರಲ್ಲಿ 20 ಲಕ್ಷ ಜನರು HIV ಸೋಂಕಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಅಧಿಕ ದೇಹದಲ್ಲಿ HIV ವೈರಸ್ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ರೋಗಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವನ/ಅವಳ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. AIDS ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಜನರನ್ನು ವಿನಾಶದ ಅಂಚೆಗೆ ತಂದಿದೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ೦೮೮೫ ಬಗ್ಗೆ ಜನ ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಸೋಂಕಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಜನರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 21.3

1. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಮಿಷನ್‌ನ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

21.5 ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಹಣ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯಾದರೆ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅಧಿಕ ಹಣ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತೃಪ್ತಿಯ ಮಟ್ಟ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿದ ಬೆಲೆ ಪಾವತಿಸಿದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಆದಾಯ ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು ಈಗ ಕಡಿಮೆ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಗ್ರಾಹಕರ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ಏರುತ್ತದೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ಜನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವ ವಸ್ತುವಿನ ಪೂರೈಕೆ(ಲಭ್ಯತೆ) ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಬೇಡಿಕೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ಕೊರತೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬೆಲೆ ಏರುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುವಿನ ಕೊರತೆ, ವಸ್ತುವಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗಲೂ ಸಹ ಕೊರತೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಬರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಸರಿಯಾದ ಸಂಗ್ರಹದ ಸೌಲಭ್ಯ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಲೂ ಸಹ ವಸ್ತು ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕೊರತೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ವರ್ತಕರು ವಸ್ತುಗಳು ಮಾರಾಟವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟು ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಕೊರತೆ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವರ್ತಕರು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆ ಪಡೆಯಲು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಈರುಳ್ಳಿ, ಅಕ್ಕಿ, ಔಷಧ ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಸರ್ಕಾರ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಮುಖ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದೆ.

- i) ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕುಸಿಯದಂತೆ ರೈತರಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ ಗೊಬ್ಬರ - ಬೀಜ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ರೈತರು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ.
- ii) ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಪೂರೈಸಲು ದಾಸ್ತಾನು ಮಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಶೈತ್ಯಾಗಾರಗಳ ರಚನೆ.
- iii) ವಸ್ತುಗಳ ಅಕ್ರಮ ಸಂಗ್ರಹ ತಪ್ಪಿಸಲು ಜಾಗೃತವಾಗಿದ್ದು ಅಕ್ರಮ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

21.6 ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುವುದು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ತಲಾ ಆದಾಯದ ಏರಿಕೆಯನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು. ಇದು ನಾವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಾಗ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳು ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

1. 1956 ರ ಎರಡನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಸಣ್ಣ, ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಜನರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಮೂಲ ಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಯಂತ್ರ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು, ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇತನ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
2. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬೀಜ ಹಾಗೂ ಗೊಬ್ಬರ ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದೆ.
3. ಉತ್ತಮ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ ರಸ್ತೆ, ರೈಲು, ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ ಸಂವಹನ ಗೋಪುರ, ವಿದ್ಯುತ್ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅಂಶಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಭಾರತ ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತ್ವರಿತಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಗತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದು ಜನರು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 21.04

1. ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ಗ್ರಾಹಕನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕೆಡಕನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ?

2. ಅಕ್ರಮ ಸಂಗ್ರಹದ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಸಿ.
3. ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ.

ನೀವು ಏನನ್ನು ಕಲಿತೀರಿ?

- ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು.
- ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಯೋಜನೆ (MGNREGS) ಸ್ವರ್ಣ ಜಯಂತಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸ್ವಯಂ ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗ ಯೋಜನೆ (SGSY) ಸ್ವರ್ಣ ಜಯಂತಿ ನಗರ ಉದ್ಯೋಗ ಯೋಜನೆ (SJSRY)
- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದ - ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಯೋಜನೆ, ಸಾಕ್ಷರ ಭಾರತ, ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಮಿಷನ್, ಏಡ್ಸ್ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.
- ಸರ್ಕಾರದ ಮುಂದಿರುವ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ

ಅಂತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಬಡತನ ನಿವಾರಣ ಕ್ರಮಗಳು ಯಾವುವು? ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
2. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
3. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಮಿಷನ್ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.
4. ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ.
5. ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ?

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 21.1

1. ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ 2400 ಕ್ಯಾಲೋರಿ
2. 43 ಕೋಟಿ
3. ಸ್ವರ್ಣ ಜಯಂತಿ ನಗರ ಉದ್ಯೋಗ ಯೋಜನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 21.2

1. a) ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ದಾಖಲಿಸುವುದು.
b) ಶಿಕ್ಷಣ ಖಾತರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ
c) 'ಮರಳಿ ಬಾ ಶಾಲೆಗೆ' ಶಿಬಿರಗಳ ಆಯೋಜನೆ
2. i) ಪ್ರತಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ಮಾದರಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು.
ii) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಪೂರೈಕೆ.
iii) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಊಟ ಯೋಜನೆ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಹ ಭೋಜನ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೀಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 21.3

- i) ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸದೃಢಗೊಳಿಸುವುದು.
- ii) ಮಲೇರಿಯಾ, ಕಾಲರಾ, ಕುರುಡುತನ, ಅಯೋಡೀನ್ ಕೊರತೆ, ಕ್ಷಯ, ಆನೆಕಾಲು ರೋಗ, ಕುಷ್ಠ ರೋಗ , ಇತ್ಯಾದಿ ರೋಗಗಳ ನಿವಾರಣೆ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 21.4

1. ಗ್ರಾಹಕರು ತಮ್ಮ ಆದಾಯದಿಂದ ಮುಂಚೆಗಿಂತಲೂ ಈಗ ಅಧಿಕ ಹಣವನ್ನು ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
2. ಅಕ್ರಮ ಸಂಗ್ರಹ ಎಂದರೆ - ಕೃತಕ ಕೊರತೆ ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಕಳ್ಳ ಸಂಗ್ರಹ
3. ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ತಲಾ ಆದಾಯದ ಏರಿಕೆ.

ಜಾಗತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆ

ಪ್ರಪಂಚದ ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸಹ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ. ದೇಶಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾ ಹಲವಾರು ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರು ಪ್ರವಾಸಿಗರಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ, ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ, ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸಗಳ ನಿಮಿತ್ತ ಹೊರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ಉಳಿದ ದೇಶಗಳ ಜೊತೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಪಾಠದ ನಂತರ ನೀವು ಪಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ :

- ದೇಶಗಳ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ.
- ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ.
- ಭಾರತದ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಆಮದು ರಫ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ.
- ಜಾಗತೀಕರಣದ ಅರ್ಥ.
- ಅಮೇರಿಕ ಮತ್ತು ಚೀನ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅರಿವು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ.

22.1 ದೇಶಗಳ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಅರ್ಥ

ನಿಮಗೆ ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಾಗ ಸ್ನೇಹಿತರಿಂದ ಅಥವಾ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಪುಸ್ತಕ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಪುಸ್ತಕದ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹಣ ಪಾವತಿಸಿ ಪುಸ್ತಕ ಪಡೆಯಬಹುದು. ನೀವು ಸ್ಟೇಷನರಿ, ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧ ಉಡುಪುಗಳ, ಅಥವಾ ಪಾದರಕ್ಷೆಯ ಮಾರಾಟಗಾರರಾದರೆ ಹಣ ನೀಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿಕ್ರಯಿಸಬಹುದು. ನೀವು ಸರಕನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಕೆಲಸ ನೀಡಿ ಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆದಾಗ, ಅದನ್ನು ದೇಶಗಳ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಜಾಗತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ ನಾವು ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಾರತವನ್ನು ಸ್ವದೇಶ ಎಂದೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಉಳಿದ ದೇಶಗಳನ್ನು ವಿದೇಶಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಇತರ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾರತ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರು ಇತರ ದೇಶಗಳ ನಾಗರಿಕರೊಂದಿಗೆ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಯನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ, ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ, ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿದೇಶಿ ನಾಗರಿಕರು ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಇದರಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ:

1. ದೇಶೀಯ ನಾಗರಿಕರು ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ವಿದೇಶಿಯರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ರಫ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.
2. ಹೊರದೇಶಗಳಿಂದ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರು ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಆಮದು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
3. ಹೊರದೇಶದಲ್ಲಿರುವರಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು.
4. ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊರದೇಶಗಳಿಂದ ಹಣ ಪಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಕಳುಹಿಸುವುದು.
5. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ, ಪ್ರವಾಸಿಗಳ, ಸರ್ಕಾರಿ ನಿಯೋಗಗಳ ಭೇಟಿ.

ಒಂದು ದೇಶ ಇತರ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಮುಕ್ತ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

22.2 ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವ ಉದಾಹರಣೆ (1) ಮತ್ತು (2) ವ್ಯಾಪಾರದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಜನ ದೇಶದೊಳಗೆ ಸರಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಹಾರ ಬೇರೆ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆದಾಗ ಅದನ್ನು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಆಮದು ರಫ್ತು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಾಪಾರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಅಂತರ್ಗತ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಇಲ್ಲದ ಬದುಕನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸರಕುಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ರೈಲು, ಟ್ರಕ್ಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಹಡಗು, ವಿಮಾನಗಳ ಮೂಲಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯಾಪಾರದ ಉದ್ದೇಶ ಸರಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಹಣ ಪಾವತಿಸುವ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಅವರು ಇರುವಲ್ಲಿಗೆ ಪೂರೈಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಸಾಧ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರ ತುಂಬ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಾಗುವ ಇತರ ಲಾಭಗಳನ್ನು ನಾವು ಯೋಚಿಸಬಹುದು.

1. ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಜನ ಬಹು ವಿಧದ ಸರಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ತಂಪು ಪಾನೀಯವನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಸಹಜ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕೆಲವು ತಂಪು ಪಾನೀಯಗಳು ಕೋಕೋ-ಕೋಲಾ, ಪೆಪ್ಸಿ-ಕೋಲಾ ಇತ್ಯಾದಿ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಕೋಕೋ-ಕೋಲಾ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ? ಅದು ಭಾರತದಿಂದ ಬಹು ದೂರವಿರುವ ಅಮೇರಿಕದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಕೋಕೋ-ಕೋಲಾ ಉತ್ಪಾದಕರು ಘಟಕ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಸಹ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಈಗಲೂ ಸಹ ವಿದೇಶಿ ಕಂಪನಿಯಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಭಾರತದ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿದೇಶೀಯರು ಭಾರತೀಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ವಿದೇಶಿ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.
2. ವ್ಯಾಪಾರ ಹೊಸ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಾಗಿ ವರ್ತಕರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರು ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವರ್ತಕರಿಗೆ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಆದ್ಯತೆ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಅನುಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ವರ್ತಕರು ಪೂರೈಸುತ್ತಾರೆ.
3. ವ್ಯಾಪಾರದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳ ಜನ ಪರಸ್ಪರ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ದೇಶದ ಜನರು ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
4. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸರಕಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷತೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ನೈಪುಣ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. (ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ) ಎಂದರೆ, ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ, ಜನರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ನೀಡಬಹುದು. ಇದು ಹೇಗೆ? ಒಂದೇ ಸರಕನ್ನು ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳು ಉತ್ಪಾದಿಸಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇಶ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು. ನಾವು ಭಾರತದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ, ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಶ್ರೀಮಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚರಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದ ಕರಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾರತ ಈ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳು ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಿಂದ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದೇ ರೀತಿ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದ ಗಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ವಜ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಒಂದು ದೇಶ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗುಣಮಟ್ಟದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿದರೆ, ಆ ವಸ್ತುವಿನ

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಜಾಗತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ

ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೊರದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡಿ ಲಾಭವನ್ನು ಗಳಿಸಬಹುದು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 22.1

1. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಒಂದು ಲಾಭವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
2. ರಫ್ತು ಎಂದರೇನು?
3. ಆಮದನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಿಸಿ.

22.3 ಭಾರತದ ಆಮದು ಮತ್ತು ರಫ್ತು

ಭಾರತ ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತ ಹೊರದೇಶಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ರಫ್ತು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ರಫ್ತು ಮತ್ತು ಆಮದು ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ವ್ಯಾಪಾರದ ಪಾಲುದಾರರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

a) ಭಾರತದ ರಫ್ತುಗಳು : ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಂದ ಭಾರತ ರಫ್ತು ಮಾಡುವ ಪ್ರಮುಖ ವಸ್ತುಗಳು, ತಾಂತ್ರಿಕ ಸರಕುಗಳು, ಕರಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ, ಮಿಶ್ರವಸ್ತುಗಳು, ಸಿದ್ಧಉಡುಪುಗಳು, ಹತ್ತಿ, ನೂಲು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು, ಚರ್ಮ, ಮೀನು, ಅಕ್ಕಿ, ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಭಾರತ ರಫ್ತು ಮಾಡುವ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ, ಸಂಯುಕ್ತ ಅಮೇರಿಕ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಇರಾನ್, ಸಂಯುಕ್ತ ಅರಬ್ ಸಂಸ್ಥಾನ (U.A.E) ಚೈನಾ, ಹಾಂಕಾಂಗ್, ಸಿಂಗಪುರ್ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಆಫ್ರಿಕಾ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕದ ದೇಶಗಳು.

b) ಭಾರತದ ಆಮದುಗಳು : ಭಾರತ (O.P.E.C) ತೈಲ ಮತ್ತು ಪೆಟ್ರೋಲ್ ನಿಯಾತ ಮಾಡುವ ದೇಶಗಳಾದ ಇರಾನ್, ಯುನೈಟೆಡ್ ಅರಬ್ ಎಮಿರೇಟ್ಸ್ (U.A.E), ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಂದ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಮತ್ತು ಕೀಲೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಾರತ ವಿಶ್ವಲೋಹ, ಕಬ್ಬಿಣೇತರ ಲೋಹಗಳು, ಬಂಡವಾಳಸರಕುಗಳು, ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಸಹ ಆಮದುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಂಡವಾಳ ಸರಕಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ಯೇತರ ಯಂತ್ರಗಳು ವಾಹನ, ಉಪಕರಣಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಭಾರತದ ಆಮದು ಬಹುತೇಕ ನಾವು ರಫ್ತು ಮಾಡುವ ದೇಶಗಳಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 22.2

1. ಭಾರತದ ಎರಡು ಪ್ರಧಾನ ರಫ್ತುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
2. ಭಾರತದ ಎರಡು ಪ್ರಧಾನ ಆಮದುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
3. ಭಾರತದ ಎರಡು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಪಾಲುದಾರರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

22.4 ಜಾಗತೀಕರಣದ ಅರ್ಥ

‘ಜಾಗತೀಕರಣ’ ಎಂಬ ಪದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪದವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸ್ಪಷ್ಟ. ಇಂದು ದೂರದರ್ಶನ, ಅಂತರ್ಜಾಲ, ಮೊಬೈಲ್ (ಚರಸಂವಾಹಕ)ಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೂರ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ಮೊಬೈಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತನಾಡಲು ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ನೀವು ಭಾರತ ಮತ್ತು ವೆಸ್ಟ್‌ಇಂಡೀಸ್ ದೇಶಗಳ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಪಂದ್ಯವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಅಮೇರಿಕ ಅಥವಾ ಯೂರೋಪ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಮೊಬೈಲ್‌ಫೋನ್ ಮೂಲಕ ಮಾತನಾಡಬಹುದು. ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಪತ್ರ ಕಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ರ ಅಮೇರಿಕ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಲುಪಲು 3-7 ದಿನ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂತರ್ಜಾಲಗಳ ಮೂಲಕ ಇ-ಸಂದೇಶ (e-mail) ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಬಹುದು. ಜರ್ಮನಿ ಅಥವಾ ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಒಂದು ಹೊಸ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮೂಲ ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಅದು ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚ ಚಿಕ್ಕದಾದಂತೆ ಸನಿಹದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಮನೆಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಇದು ಧೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಗುಂಪುಗಳ ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಸರಕು-ಸೇವೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವುದು, ಸರಕನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು ಹಡಗು ಮತ್ತು ವಿಮಾನ ಹೊಸ ಅವಿಷ್ಕಾರದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ದೇಶದ ಸರಕಾರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿ ಜನರ ವಿನಿಮಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಣ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸದಂತೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂವಾಹನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ವಿವಿಧ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರು ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಿದೆ. ನಾವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶದ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದಾಗಿ ವಿಶ್ವದ ಜನ ಪರಸ್ಪರ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜನರು ದೇಶೀಯ ವಿದೇಶೀಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಬಹುದು, ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ವಿದೇಶೀಯರೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸರಕು-ಸೇವೆಗಳನ್ನು ರಫ್ತು ಮಾಡಬಹುದು.

22.5 ಚೀನ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹೋಲಿಕೆ

ಅಮೇರಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಮುಖ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಭಾರತ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕ ದೇಶದ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಈ ಎರಡು ದೇಶಗಳು ಪ್ರಪಂಚದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾಗಿದ್ದು ಜನರಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಂದ ಸರಕಾರ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಭಾರತ ಮತ್ತು ಚೈನಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಎರಡು ದೇಶಗಳ ಏಷ್ಯಖಂಡದ ನೆರೆಯ ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಶೀಲ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಜಾಗತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ

ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಎರಡು ದೇಶಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮಟ್ಟ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿತ್ತು. ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಚೀನ ದೇಶದ ತ್ವರಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ದೇಶಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುವುದು ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಮೂರು ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವಿಹಂಗಮ ನೋಟ ಹೊಂದೋಣ.

22.5.1 ಅಮೇರಿಕ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರ

ಅಮೇರಿಕ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಸರಕು-ಸೇವೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಪಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ 30 ದಶಲಕ್ಷ ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮ ಇದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ 500 ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ 139 ಕಂಪನಿಗಳು ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಶೇ 40 ರಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತರು ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಮೇರಿಕಾದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು - ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಾರೆ. ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳಾದ ಫೋರ್ಡ್ ಮೋಟಾರ್, ಜನರಲ್ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್‌ಸ್, ಕೋಕೋ-ಕೋಲಾ, ವಾಲ್‌ಮಾರ್ಟ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಂಪನಿಗಳು ಅಮೇರಿಕಾ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದಿವೆ. ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶದ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಕೂಡ ತುಂಬಾ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಗೋಧಿ, ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ, ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಹಾರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ರಫ್ತು ಮಾಡುವ ಪ್ರಮುಖ ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಭಾರತ, ಚೀನ, ಬ್ರೆಜಿಲ್ ದೇಶಗಳ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪಾದನೆಗಿಂತ ಅಧಿಕ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 2010 ರಲ್ಲಿ ಚೀನ, ಅಮೇರಿಕ ದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮುನ್ನಡೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಪೆಟ್ರೋಲ್, ಉಕ್ಕು, ಆಟೋಮೊಬೈಲ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯೋತ್ಪನ್ನದ ಯಂತ್ರ ಉಪಕರಣಗಳ ಅಮೇರಿಕದ ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಿವೆ.

ಅಮೇರಿಕದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸೇವೆಗಳು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಶೇಕಡ 85 ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೇಕಡ 15 ಮಾತ್ರ. ಪ್ರಪಂಚದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ರಫ್ತು ಮಾಡುವ ಮೂರು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕ ಒಂದು ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ವಿದೇಶಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ಗ್ರಾಹಕ.

ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಣ್ಯ, ಡಾಲರ್ (\$) ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಅಮೇರಿಕ ದೇಶದ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಚಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಅಮೇರಿಕ ಡಾಲರ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಣ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇದ್ದರೂ ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗವಿದೆ. 2008ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಶೇಕಡ16 ರಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 2010ರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ9.9 ರಷ್ಟು ಜನ ನಿರುದ್ಯೋಗಗಳಾಗಿದ್ದರು.

22.5.2 ಚೀನಾ ಆರ್ಥಿಕತೆ

ಈಗ ಚೀನಾ, ಅಮೇರಿಕ ದೇಶದ ನಂತರ ಎರಡನೇ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಆಗಿದೆ. 1980ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಚೀನ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಚೀನ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಒಂದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ 1980ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ಅನುಸರಿಸಿದ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತ್ವರಿತಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿತ್ತು. ಭಾರತ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕದಂತೆ ಚೀನಾ ಜನರಿಂದ ಆಳಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಹೊಂದಿಲ್ಲ.

ಚೀನಾ ಏಕಪಕ್ಷೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮುಕ್ತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮೇಣ ಚೀನಾ ಸರ್ಕಾರ ಖಾಸಗಿ ವಲಯಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸರಕು-ಸೇವೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಚೀನಾ ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣ ರಫ್ತು ಮಾಡುವ ದೇಶವಾಗಿ ಅಧಿಕ ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಭಾರತದಂತೆ ಚೀನಾ ಸಹ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದರ 12ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಕಾಲಾವಧಿ 2011-2015 ಚೀನ ದೇಶದ ಮೊದಲ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ 1953-57. ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣಾಂಶಗಳ ಕಠಿಣ ಪಾಲನೆಯಿಂದಾಗಿ ಚೀನಾ ತ್ವರಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಈಗ ಚೀನಾ ದೇಶದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ತಲಾದಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಭಾರತಕ್ಕಿಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. 2010ರ ಮೊದಲ ಅರ್ಧ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಒಟ್ಟು ರಫ್ತು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಚೀನ ದೇಶದ ಪಾಲು ಶೇಕಡ10ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಭಾರತದ ಪಾಲು ಶೇಕಡ1.4 ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕಿಂತ ಚೀನ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಚೀನಾ ದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮೀರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಚೀನಾ ದೇಶ ಹೊಂದಿರುವ ಉತ್ತಮ ಆರ್ಥಿಕ ವಾತಾವರಣದಿಂದಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂದು ಚೀನಾ ದೇಶದ ಜೀವನಮಟ್ಟ ಉತ್ತಮ ಗೊಂಡಿದ್ದು 1981ರಲ್ಲಿದ್ದ ಬಡತನದ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ 51 ರಿಂದ 2005ರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 2.5ಕ್ಕೆ ಕುಸಿದಿದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಬಡತನ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ 27.5 ರಷ್ಟಿದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 22.3

1. ಭಾರತ ಮತ್ತು ಚೀನಾ ದೇಶಗಳ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿ.
2. ಭಾರತ, ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕ ದೇಶಗಳ ಬಡತನವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ.

ನೀವು ಏನನ್ನು ಕಲಿತಿರುವಿರಿ

- ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಜಾಗತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ

- ಭಾರತವು ಯಾವ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮತ್ತು ರಫ್ತು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಅರ್ಥ
- ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿದಂತೆ ಭಾರತವನ್ನು ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು.

ಅಂತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
2. ಭಾರತದ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಪಾಲುದಾರರ ಮತ್ತು ಅದರ ಕೆಲವು ಸರಕು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ನೀಡಿ.
3. ಅಮೇರಿಕ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.
4. ಚೈನಾ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 22.1

1. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಗೆ ಮತ್ತು ಸರಕು-ಸೇವೆಗಳ ದಕ್ಷ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತವೆ.
2. ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದನ್ನು ರಫ್ತು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.
3. ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಆಮದು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 22.2

1. ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳು
2. ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕಲ್ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣ
3. U.S.A, U.A.E

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 22.3

1. ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ
2. 2005ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಬಡವರ ಅನುಪಾತ ಶೇಕಡ 27.5 ಮತ್ತು ಚೀನಾ ಶೇಕಡ 2.5, 2008 ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕದ ಶೇಕಡಾ 16 ಜನರಿಗೆ ಆಹಾರ ಲಭ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಸಮಕಾಲೀನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

23. ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
24. ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

23

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಈ ಹಿಂದಿನ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಅದು ಹೇಗೆ ಜನರ ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಮಾನವನ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಸರಕುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದಲ್ಲದೆ ಇತರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಸಹ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಸರಕುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವಾಗ ಹೊರಸೂಸುವ ಹೊಗೆಯು ನಾವು ಉಸಿರಾಡುವ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಮಲಿನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲುಷಿತ ನೀರನ್ನು ನದಿಗಳಿಗೆ ಬಿಡುವ ಮೂಲಕ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಮಲಿನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೂ ಸಹ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗದಂತಹ ಹಾನಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ವಾಯು ಮತ್ತು ನದಿಗಳನ್ನು ಮಲಿನಗೊಳಿಸಿ ಹಾಗೂ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಮೂಲಕ ಹೊರತೆಗೆದು ನಾವು ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಪರಿಸರ ನಾಶ, ಮಾನವನ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಪಾಠದ ಮುಕ್ತಾಯದ ನಂತರ ನೀವು ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥರಿರುವಿರಿ.

- ಪರಿಸರದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು.
- ಪರಿಸರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಮಾಲಿನ್ಯ, ಸವೆತ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಾಶ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು.
- ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಇರುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು.

23.1 ಪರಿಸರ: ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ

ಪರಿಸರವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ದೊರಕುವ ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಅಜೈವಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಅಜೈವಿಕ ಅಂಶಗಳು ಬೀರುವ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಇದು

ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಸಂಕುಲಗಳು ಅಂದರೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಗಿಡಗಳು, ಅರಣ್ಯಗಳೂ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಪರಿಸರದ ಅಜೈವಿಕ ಅಂಶಗಳು ನಿರ್ಜೀವಿಗಳಾಗಿವೆ. ಗಾಳಿ, ನೀರು, ಕಲ್ಲು, ಸೂರ್ಯ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಿಸರದ ಅಧ್ಯಯನವು ಪರಿಸರದ ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಅಜೈವಿಕ ಅಂಶಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ.

ಪರಿಸರದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

1. ಪರಿಸರವು ಮಾನವನಿಗೆ ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಹಾಗೂ ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಪುನರ್ ಬಳಕೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಸಮಯದಿಂದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪುನರುಜ್ಜೀವಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮುಗಿದುಹೋಗುವ ಅಥವಾ ನಶಿಸಿಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಬಳಸಬಹುದು. ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು - ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರಗಳು ಸಾಗರದಲ್ಲಿನ ಮೀನುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಕೆಲ ಸಮಯದ ನಂತರ ಮುಗಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಪಳೆಯುಳಿಕೆ ಇಂಧನ ಮತ್ತು ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನಿಲ, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಇತ್ಯಾದಿ ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದ ಜನಾಂಗಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಂತಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿದೆಯೇ?

ಸದ್ಯದ ಅಂದಾಜನ್ನು (Projection) ಆಧರಿಸಿ 50-75 ವರ್ಷಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಹೊರತೆಗೆಯಬಹುದಾದ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ತೈಲ, ನೈಸರ್ಗಿಕ, ಅನಿಲ ಮತ್ತು ಯುರೇನಿಯಂ-235, ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

2. ಪರಿಸರವು ಹಾನಿಕಾರಕ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉಪಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಹ ಹೀರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅದು ತ್ಯಾಜ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿಮಣಿಗಳು ಹಾಗೂ ವಾಹನಗಳ ಹೊಗೆ, ಕೊಳವೆಯಿಂದ ಬರುವ ಹೊಗೆ, ನಗರ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಕಲ್ಮಶಯುಕ್ತ ನೀರು, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಹೊರಬಿಡುವ ಕಲ್ಮಶಗಳನ್ನು ಪರಿಸರ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಇಂತಹ ಹಾನಿಕಾರಕ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಉಪಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಶುಚಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪುನರ್ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
3. ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯ ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಹ ಪರಿಸರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪರಿಸರದಿಂದ ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲಾಗುವ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಆ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಂಶೀಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಜೀವಿಗಳು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ವಿಕಾಸವಾಗಲು ಹಾಗೂ ದುಸ್ತರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ಅನುವಂಶೀಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿವಿಧ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅಜೈವಿಕ ಘಟಕಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಹಾಗೂ ಸುಸ್ಥಿರ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾದುದು.

4. ಪರಿಸರದ ಜೈವಿಕ ಮಹತ್ವದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸಹ ಪರಿಸರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಅದು ಬೆಲೆಕಟ್ಟಲಾಗದಂತಹ ಪ್ರಕೃತಿ ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈನ್ನು ನಮಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 23.1

1. ಪರಿಸರ ಎಂದರೇನು?
2. ಪರಿಸರದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
3. ಎರಡು ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಎರಡು ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

23.2 ಪರಿಸರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ನಾಗರಿಕತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಂತೆ ಮಾನವನ ಬಯಕೆಗಳು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿವೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿವೆ. ಇದು ವೇಗವಾಗಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬರಿದಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅನೇಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅತಿಯಾದ ಬಳಕೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ. ಇವು ವಾಯು ಮತ್ತು ಜಲಮಾಲಿನ್ಯ, ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಅರಣ್ಯಗಳಂತಹ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅವನತಿಗೆ ಮತ್ತು ಪುನರ್ ಬಳಸಲಾಗದ ಪಳೆಯುಳಿಕೆ ಇಂಧನ ಮತ್ತು ಖನಿಜಗಳು ಬರಿದಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀವು ಪರಿಸರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಓದುತ್ತೀರಿ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಭೂಗ್ರಹದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ.

23.2.1 ಮಾಲಿನ್ಯ

ಮಾಲಿನ್ಯ ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಕೂಡಲೇ ಅಥವಾ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಾನಿಕಾರಕವಾಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವಿಗಳ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪ್ರಭಾವ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮಾಲಿನ್ಯವು ಮಾಲಿನ್ಯಕಾರಕಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಲಿನ್ಯಕಾರಕವು ಒಂದು ತ್ಯಾಜ್ಯಪದಾರ್ಥ ಅಥವಾ ವಸ್ತು ಆಗಿದ್ದು, ಅದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಥವಾ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಬದಲಾವಣೆ ತರುತ್ತದೆ. ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿನ ಹೊಗೆ, ಧೂಳು ಮತ್ತು ವಿಷಕಾರಿ ಅನಿಲಗಳು ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಹೊರಬಿಡುವ ಮಲಿನ ನೀರು ಮತ್ತು ನಗರಗಳ ಚರಂಡಿಗಳ ಕಲ್ಮಶಯುಕ್ತ ನೀರು, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು ಮಾಲಿನ್ಯ ಕಾರಕಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಸಹ ಶಾಖವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇತರ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾನಿ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

23.2.1.1 ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ

ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ ಎಂದರೆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಜೈವಿಕ ಕಣಗಳ ಸೇರುವಿಕೆ. ಇದರಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ಅಥವಾ ಇತರ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಹಾನಿ ಅಥವಾ ಅಸೌಖ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪರಿಸರ ಅಥವಾ ನಿರ್ಮಿತ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮುಖ ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ ಕಾರಕಗಳು ಗಂಧಕ ಆಕ್ಸೈಡ್, ಸಾರಜನಕ ಆಕ್ಸೈಡ್, ಇಂಗಾಲ ಮೊನಾಕ್ಸೈಡ್, ಇಂಗಾಲ ಡಯಾಕ್ಸೈಡ್ (ಪ್ರಮುಖ ಹಸಿರು ಮನೆ ಅನಿಲ), ವಿಷಕಾರಿ ಲೋಹಗಳೂ ಮತ್ತು ರೇಣು ಪದಾರ್ಥ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿದೆಯೇ?

ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಘಟನೆ ಹೇಳುವಂತೆ 2.4 ದಶಲಕ್ಷ ಜನರು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಾಯುತ್ತಿರುವುದು ನೇರವಾಗಿ ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯದ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದಾಗಿ. ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾವುಗಳು ಸಾರಿಗೆ ವಾಹನಗಳ ಅಪಘಾತಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಾಯು

ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯದ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಉಸಿರಾಟಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ, ಉಬ್ಬಸ, ಕೆಮ್ಮು ಪ್ರಸ್ತುತ ಉಸಿರಾಟದ ಮತ್ತು ಹೃದಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇವುಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಔಷಧ ಸೇವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ, ವೈದ್ಯರ ಅಥವಾ ತುರ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೊಠಡಿ ಭೇಟಿಗಳ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇರುವುದು ಮತ್ತು ಅಕಾಲಿಕ ಸಾವುಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ.

ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ ಮೂಲಗಳು

ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಕ ಮೂಲಗಳು (ಮಾನವ ಕಾರಣದಿಂದ) ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

- ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳು, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಕುಲುಮೆಗಳು, ಲೋಹ ಕರಗಿಸುವ ಒಲೆಗಳಿಂದ ಹೊಗೆ.
- ವಾಹನಗಳು ಮತ್ತು ಮೋಟಾರು ಗಾಡಿಗಳಾದ ಕಾರುಗಳು, ಬಸ್‌ಗಳು, ಬೈಕ್‌ಗಳು, ವಿಮಾನಗಳು, ಹಡಗುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಹೊರಸೂಸುವ ಹೊಗೆ.
- ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಾದ ಕೀಟನಾಶಕಗಳು ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಮತ್ತು ಭೂಸಾಗುವಳಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಧೂಳು, ಬಣ್ಣಗಳು, ಕೂದಲ ಸಿಂಪಡಿಕೆ, ಮೆರಗು ಎಣ್ಣೆ, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಇತರ ದ್ರಾವಕಗಳ ಘಾಟು ವಾಸನೆ.
- ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೂತಿರುವ ತ್ಯಾಜ್ಯವು ಮೀಥೇನ್ (ಪಂಕವಾಯು)ನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ತಾಪಮಾನ ಏರಿಕೆಗೂ ಸಹ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ.

ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಮೂಲಗಳು ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ

- ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಮೂಲಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರಡು ಭೂಮಿಯಿಂದ ಏಳುವ ಧೂಳು.
- ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಹಾರ ಜೀರ್ಣಕಾರ್ಯದಿಂದ ಹೊರಸೂಸುವ ಮೀಥೇನ್ (ಪಂಕವಾಯು) ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದನಕರುಗಳು.
- ಹೊಗೆ, ಕಣಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಇಂಗಾಲ ಮಾನಾಕ್ಸೈಡ್.
- ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಗಂಧಕ, ಕ್ಲೋರಿನ್ ಮತ್ತು ಬೂದಿಕಣಗಳು.

23.2.1.2 ಜಲಮಾಲಿನ್ಯ

ಜಲಮಾಲಿನ್ಯವೆಂದರೆ ಹಾನಿಕಾರಕ ಸಂಯುಕ್ತಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸದೇ ನೇರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕಲ್ಮಶಗಳನ್ನು ಜಲಮೂಲಗಳಿಗೆ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸರೋವರಗಳು, ನದಿಗಳು, ಸಾಗರಗಳು ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಜಲ) ಹೊರಬಿಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಕೈಗಾರಿಕಾ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಮತ್ತು ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು, ಪೋಷಕಾಂಶಗಳು, ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರು, ಕಲುಷಿತ ನೀರು ಇತ್ಯಾದಿ ಜಲಮಾಲಿನ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಜಲಮಾಲಿನ್ಯದ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ಕಲ್ಮಶಯುಕ್ತ ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ರೋಗಾಣುಗಳು ನೀರಿನಿಂದ ಹರಡಿ ಕಾಲರ, ವಿಷಮಶೀತ ಜ್ವರ, ಅತಿಸಾರ ಭೇದಿ, ಮುಂತಾದ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿ ಮಾನವರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಜಲಮಾಲಿನ್ಯದಿಂದ ನೀರಿನ ರಾಸಾಯನಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ.

ವಿಷಯಕ್ಕೆ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಮಾಲಿನ್ಯಕಾರಕಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿನ ಆಮ್ಲೀಯತೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂವಹನಾ ಶಕ್ತಿ, ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲವು. ಮೀನು, ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಸಸಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ನೀರನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಜೀವವನ್ನು ಸಹ ಇದು ನಾಶಗೊಳಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಆಹಾರ ಚಕ್ರವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಲಮಾಲಿನ್ಯದ ಮೂಲಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ಜಲಮಾಲಿನ್ಯದ ಮೂಲಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

- ಕಲ್ಮಶಯುಕ್ತ ನೀರನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುವ ಘಟಕಗಳು ಹೊರಬಿಡುವ ಕಲುಷಿತ ನೀರು ಮತ್ತು ನಗರ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಕಲುಷಿತ ನೀರಿನ ಪೈಪುಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವ ನೀರು.
- ಕೈಗಾರಿಕಾ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಜಲಮೂಲಗಳಿಗೆ ಬಿಡುವುದು.
- ಕೀಟನಾಶಕಗಳು ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರದಂತಹ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ವ್ಯವಸಾಯ ಭೂಮಿಯಿಂದ ನೀರಿನ ಮೂಲಕ ಹರಿದುಬರುವುದು.
- ನಗರಗಳ ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿರುಸಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಕಲುಷಿತ ಮಳೆ ನೀರು.
- ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳು ನೀರಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಶಾಖಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಅಣುವಿಕರಣ ಸೋಕಿದ ನೀರು
- ಟ್ಯಾಂಕರ್ ಮತ್ತು ತೈಲ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ಚೆಲ್ಲುವ ಮತ್ತು ಸೋರಿಕೆ ಆಗುವ ತೈಲ.
- ಜಲಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಚಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ.

23.2.1.3 ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯ

ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯವು ಮಿತಿಮೀರಿದ ಮತ್ತು ಬೇಸರ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದವಾಗಿದ್ದು ಅದು ಮಾನವ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಿ ಜೀವನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯದ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ಅನಗತ್ಯ ಶಬ್ದದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯವು ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಉಂಟು ಮಾಡಬಹುದು. ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯವು ಕಿರಿ ಕಿರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಗ, ಅಧಿಕ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತಡ ಮಟ್ಟಗಳು, ಕಿವುಡುತನ, ನಿದ್ರೆಗೆ ಅಡಚಣೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತೆರೆದಿಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಶಬ್ದ ಪ್ರೇರಿತ ಕಿವುಡುತನ (ಶ್ರವಣ ನಷ್ಟ) ಉಂಟಾಗಬಹುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಸಾಧಾರಣವಾದ ಹೆಚ್ಚು ಶಬ್ದದ ಮಟ್ಟಗಳು, ಹೃದಯದ ರಕ್ತನಾಳಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ, ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆ ಮತ್ತು ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿನ ಏರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಇದು ಜನರ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ.

ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯದ ಮೂಲಗಳು

ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

- ಕಾರುಗಳು, ಬಸ್‌ಗಳು, ವಿಮಾನಗಳು, ರೈಲುಗಳು ಮೊದಲಾದ ವಾಹನಗಳ ದಟ್ಟಣೆ.
- ಕಲ್ಲು ಪುಡಿಮಾಡುವುದು, ಸ್ಪೀಲ್ ಪ್ಲೇಟ್‌ಗಳ ತಯಾರಿಕೆ, ಮರ ಕುಯ್ಯುವುದು, ಮುದ್ರಣ ಮುಂತಾದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳು.
- ರಸ್ತೆಗಳು, ಸೇತುವೆಗಳು, ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳು.
- ಮನೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪೀರಿಯೋಗಳು, ದೂರದರ್ಶನಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಶಬ್ದಗಳು.
- ಹವಾನಿಯಂತ್ರಣಗಳು, ಶೀಠಲೀಕರಣ ಯಂತ್ರಗಳು (refrigerators) ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಾಹಕ ವಸ್ತುಗಳು.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀವು ವಿವಿಧ ವಿಧಗಳ ಮಾಲಿನ್ಯಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೀರಿ. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮಾಲಿನ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿ. ನೀವು ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಮಾಲಿನ್ಯದ ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಕ್ರಮಗಳು ಯಾವುವು?

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 23.2

1. ಮಾಲಿನ್ಯಕಾರಕ ಎಂದರೇನು?
2. ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯದ ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
3. ಜಲಮಾಲಿನ್ಯದ ಎರಡು ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
4. ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯ ಎಂದರೇನು?

23.2.2 ಫಲವತ್ತತೆ ಅವನತಿ

ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಎರಡು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಅವನತಿ - ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಅವನತಿ ಮತ್ತು ಆವಾಸ ಅವನತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತೀರಿ.

23.2.2.1 ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಅವನತಿ

ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಅವನತಿ ಎಂದರೆ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಅಥವಾ ಹಾನಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಯ ಉಂಟಾಗುವುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಸಸಿಗಳ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕತೆ ನಷ್ಟ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣು ಅದರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳನ್ನು, ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೇಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು (ಗೊಬ್ಬರ) ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೂ ಅಡಚಣೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಮಣ್ಣು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ್ದು ಅಥವಾ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲದ್ದು ಆಗುತ್ತದೆ.

ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು

ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು

- ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲೀಯತೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿನ ಲವಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕ್ಷಾರದ ಗುಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ, ಸಾವಯವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಸಾವಯವ ಮಾಲಿನ್ಯಕಾರಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಷಯುಕ್ತತೆ ಹಾಗೂ ಭಾರವಾದ ಲೋಹಗಳು (ಕ್ಯಾಡ್ಮಿಯಂ, ಸೀಸ . . . ಇತ್ಯಾದಿ) ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ಅತಿಯಾದ ನೀರಾವರಿಯಿಂದ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವಂತಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಂತರ ಜಮೀನಿನಿಂದ ಆ ನೀರನ್ನು ಹೊರ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾದಾಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ್ದಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಹುಟ್ಟುವ ತಾಣವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಪಶುಗಳನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಮೇಯಿಸುವುದರಿಂದ ಸಸ್ಯ ಹೊದಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ಸವೆತಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಮಣ್ಣಿನ ಸವೆತದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನಷ್ಟ \$400 ಶತಕೋಟಿ (ಸುಮಾರು ರೂ. 20 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ). ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಳೆದ 40 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 30% ನಷ್ಟು ವಿಶ್ವದ ಉಳುಮೆ ಭೂಮಿಯು ಅನುತ್ಪಾದಕವಾಗಿದೆ.

ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಅವನತಿ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಅವನತಿಯು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಾಲಿನ್ಯಕಾರಕಗಳು ಅಂತರ್ಜಲದ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಮಾಲಿನ್ಯಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳು, ಜೈವಿಕ ವಿಷ ಮತ್ತು ಭಾರವಾದ ಲೋಹಗಳ ಮಟ್ಟವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯ ಅವನತಿ ಮಣ್ಣು ಹಸಿರು ಹೊದಿಕೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಸ್ಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉಳಿವಿಗೆ ಹಾಗೂ ಆಹಾರ ಸರಪಳಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಸಿರು ಹೊದಿಕೆ ನಾಶವಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ತಳಿಗಳು ನಾಶವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಅವನತಿ ಮರುಭೂಮೀಕರಣಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಭೂಮಿಯು ಮರುಭೂಮಿಯಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಅಥವಾ ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದಾಗುತ್ತದೆ.

23.2.2.2 ಆವಾಸ ಅವನತಿ

ಆವಾಸ ಅವನತಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಥವಾ ಸಸ್ಯಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ. ವಾಸಸ್ಥಳ ನಾಶವು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ನಿಭಾಯಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಆ ವಾಸಸ್ಥಳವು ಬೆಂಬಲ ನೀಡಬಹುದಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತಳಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಥವಾ ಸಸ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಅಥವಾ ವಾಸಸ್ಥಳದ ವಿವಿಧ ತಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಆಹಾರ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಮತೋಲನ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಅಸಮತೋಲನವು ನಮ್ಮ ಗ್ರಹದ ಅನೇಕ ಸಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಆವಾಸ ಅವನತಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳು

- ಅರಣ್ಯ ನಾಶ ಮತ್ತು ಮರಮುಟ್ಟು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಮರದ ಸಂಗ್ರಹ.
- ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯದ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದು.
- ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಸ್ಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಗರಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ.
- ಮಣ್ಣಿನ ಸವೆತ ಮತ್ತು ಮರುಭೂಮೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಣ್ಯಗಳು ನಶಿಸಿ ಮರುಭೂಮಿಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.
- ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದು ಅಥವಾ 'ಕಡಿ ಮತ್ತು ಸುಡು' ಕೃಷಿ ವಿಧಾನಗಳು ಅಂದರೆ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ಅದರ ಬೂದಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ವಿಧಾನ.

ಆವಾಸ ಅವನತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ಆವಾಸ ಅವನತಿಯಿಂದಾಗಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಪತ್ತುಗಳಾದ ಪ್ರವಾಹ ಮತ್ತು ಬರಗಾಲ, ಬೆಳೆಯ ವೈಫಲ್ಯ, ರೋಗಗಳ ಹರಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಜಲಮಾಲಿನ್ಯ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು

ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಭೂಮೇಲ್ಮೈ ನಾಶವಾಗುವುದರಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯದ ಭೂಮಿಯೂ ಸಹ ನಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಳೆದ 50 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಭೂಮಿಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಆವಾಸ ಅವನತಿಯಿಂದಾಗಿ ಸುಮಾರು 40%ರಷ್ಟು ವ್ಯವಸಾಯ ಭೂಮಿಯು ಸವೆತ, ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳ ನಾಶ, ಮಾಲಿನ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿದೆ. ಆವಾಸ ಅವನತಿಯು ಹಲವಾರು ಅಮೂಲ್ಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾದ ಸಾರಜನಕ, ರಂಜಕ, ಗಂಧಕ, ಇಂಗಾಲ ಚಕ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಆವಾಸ ಅವನತಿಯಿಂದಾಗಿ ನಷ್ಟಕ್ಕೀಡುಮಾಡಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆಮ್ಲೀಯ ಮಳೆ, ಸಮುದ್ರ ಕಳೆಯ ಹರಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ನದಿ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳ ಸಾವು ಪದೇ ಪದೇ ಸಂಭವಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದರ ತೀವ್ರತೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ವಾತಾವರಣದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಭಯಂಕರ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯ ಹಾಗೂ ತಳಿಗಳ ನಾಶಕ್ಕೂ ಸಹ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸೌಂದರ್ಯ ಗುಣ ಗ್ರಾಹಕತೆಯುಳ್ಳ ಉಪಯೋಗಗಳಾದ ಪಕ್ಷಿ ವೀಕ್ಷಣೆ ಮನರಂಜನಾತ್ಮಕ ಉಪಯೋಗಗಳಾದ ಬೇಟೆಯಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಮೇಲೂ ಸಹ ಆವಾಸ ಅವನತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಆವಾಸ ಅವನತಿಯಿಂದ ಆವಾಸಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ.

ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿದೆಯೇ?

ಸದ್ಯದ ದರದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯನಾಶ ಮುಂದುವರೆದರೆ, ವಿಶ್ವದ 10%ದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಅರಣ್ಯಗಳು 2030 ರೊಳಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಇತರ 10% ಅರಣ್ಯಗಳು ನಾಶದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

23.2.3 ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬರಿದಾಗುವಿಕೆ

‘ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬರಿದಾಗುವಿಕೆ’ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪದವಾಗಿದ್ದು ಅದು ಒಂದು ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳು ಮುಗಿದು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬರಿದಾಗುವಿಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭೂ ಸಾಗುವಳಿ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಗಣಿಗಾರಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಂದಿನ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಪಳೆಯುಳಿಕೆ ಇಂಧನ, ಖನಿಜಗಳು ಮತ್ತು ತೈಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಸಮಯ ಕಳೆದಂತೆ ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ವೇಗವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೌಲ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಹೊರತೆಗೆದಂತೆ ಅದರ ಪೂರೈಕೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನಿಲ, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಯುರೇನಿಯಂ-235 ಮತ್ತು ಬಂಗಾರದಂತಹ ಅನೇಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು ಕಳೆದ 100-150 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವೇಗವಾಗಿ ಇಳಿಮುಖವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹೊಸ ನಿಕ್ಷೇಪ ಶೋಧನೆ ಕಾರ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ವೆಚ್ಚದಾಯಕವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಗಣಿಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ತೀವ್ರ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದಾಗಿ ನಾವು ಅತಿದೊಡ್ಡ ಭಾರವನ್ನು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿರುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ವೇಗವಾಗಿ ಮುಗಿದುಹೋಗುತ್ತಿವೆ.

ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅತಿಯಾದ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮುಗಿದು ಹೋಗುವ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾಗತಿಕ ತಾಪಮಾನ, ವಾಯು, ಜಲ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಮಾಲಿನ್ಯ, ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯದ ನಷ್ಟ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೊರೆಯುವ ಯೋಜನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಖನಿಜಗಳು ಬರಿದಾಗುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರದ ಇತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ನಾವು ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಖನಿಜಗಳು ಬರಿದಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಸರದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಇದರಿಂದ ತಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. UNEP (ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಿಸರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ) EPA (ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸಂಸ್ಥೆ) IPCC(ವಾಯುಗುಣದ ಮೇಲೆ ಅಂತರ್ ಸರ್ಕಾರ ಸಮಿತಿ) ಮತ್ತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ MEF (ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಸಚಿವಾಲಯ) ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಘಟನೆಗಳು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಪರಿಸರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅತಿಯಾದ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿವೆ.

ಮಾನವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಪರಿಮಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಸುವುದೇ ನಮ್ಮ ಉಳಿವಿಗೆ ಭೀತಿ ಒಡ್ಡಿರುವ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಪರಿಸರದ ತೀವ್ರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಇರುವ ಅಗತ್ಯ ಪರಿಹಾರ ಎಂದು ಈಗ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಅದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಸಮೇತ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮುಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 23.3

1. ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ನಾಶ ಎಂದರೇನು?
2. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಎರಡು ಪರಿಸರ ಅವನತಿ ವಿಧಗಳು ಯಾವುವು?

23.3 ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಉಪಯೋಗದ ಒಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದು ಮಾನವನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಮುಂಬರುವ ಜನಾಂಗಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಪದೇ ಪದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ “ಬ್ರಂಟ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ವರದಿ” ಎಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿರುವ “ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭವಿಷ್ಯ”ದಿಂದ ಅದು ಬಂದಿದೆ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಾರ “ಭವಿಷ್ಯದ ಜನಾಂಗಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಜತೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸದ್ಯದ ಜನಾಂಗದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ”.

ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಜನಿಸದ ಭವಿಷ್ಯದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಸಹ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯದು, ಅದು ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಪರಿಭಾವನೆ ಆಗಿದೆ. ಅದು ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿ ಸದ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಭವಿಷ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾದ ವಾಯು, ಜಲ, ಖನಿಜ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಓದಿದ್ದೀರಿ. ನಾವು ವಾಯುವನ್ನು ಮಲಿನಗೊಳಿಸಿದರೆ, ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮಲಿನಗೊಳಿಸಿದರೆ ಹಾಗೂ ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾದ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನಿಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬರಿದು ಮಾಡಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗ ನಷ್ಟ ಹೊಂದಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಭಾವನೆಯು ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಗಳು ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು ನಮಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಕೇವಲ ಸದ್ಯದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭವಿಷ್ಯದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಸಹ ಇರಬೇಕು. ಆದ ಕಾರಣ ನಾವು ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪರಿಸರವನ್ನು ವಿವೇಕಯುತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ (ಭವಿಷ್ಯದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ) ನಮ್ಮ ನಂತರ ಉಳಿಸಬೇಕಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪರಿಸರದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳೆರಡರ ಜತೆಗೂ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಂತಹ ಒಂದು ವಿಧದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಭವಿಷ್ಯದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಮಿತಿಯನ್ನು ಹೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ನಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಜನಾಂಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸುವ ಒಂದು ವಿಧದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಪರಿಭಾವನೆಯನ್ನಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

23.4 ಸುಸ್ಥಿರ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದು?

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಮಾನವರ ದಾಹ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಭೂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಉಂಟುಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಮಾಲಿನ್ಯ, ಫಲವತ್ತತೆ ಅವನತಿ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಾಶ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಾವು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ.

ನಾವು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಜನಾಂಗದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದು? ನಾವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರದ ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳ ಗಂಭೀರ ಮತ್ತು ಒತ್ತಡ ಹಾಕುವಂತಹದ್ದು ಆಗಿದೆ. ಏನೇ ಆದರೂ ತ್ವರಿತವಾದ ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ನಾವು ಈ ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿಯ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ನೋಡುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಒಂದು ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಪರಿಭಾವನೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದು ಸಮ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಭವಿಷ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ನೀಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ.

ವಿಶ್ವದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮಗಳು ವಿಶ್ವದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳ ಜನತೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲು ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮದ ಅಥವಾ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೀಡುವುದಾದರೆ ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಹೊರಬಿಡುವ ಹೊಗೆಯು ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಂಗ್ಲಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಡಿಸಿದ ಕೀಟನಾಶಕಗಳು, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಮೀನಿನ ವಂಶಕ್ಕೂ ಹಾನಿಕಾರಕವಾಗಬಹುದು.

ಆದುದರಿಂದ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಮಗಳು ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೇ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯನೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ, ಸರ್ಕಾರಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದರೆ ಇತರ ಕೆಲವು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯತೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನಾವು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

- ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು - ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ನವೀಕರಿಸಲಾಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು. ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ತೈಲ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನಿಲ ಮುಂತಾದ ವೇಗವಾಗಿ ಮುಗಿದುಹೋಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸೌರಶಕ್ತಿ, ಪವನಶಕ್ತಿ, ಜಲವಿದ್ಯುತ್‌ಚಕ್ತಿ, ಅಲೆಗಳ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ಇಂಧನ (ಗೋಬರ್ ಅನಿಲದಂತಹ)ಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು. ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸೌರಶಕ್ತಿ ಉಪಕರಣಗಳಾದ ಸೋಲಾರ್ ಕುಕ್ಕರ್, ಸೌರ ದೀಪ ಮತ್ತು ಸೌರ ತಾಪಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿದೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಪವನ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ವಿದ್ಯುತ್‌ನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಪುನರ್ ಚಕ್ರೀಕರಣ - ಪುನರ್ ಬಳಸುವುದು, ಪುನರ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ. ಕಾಗದವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ನಮಗೆ ಮರಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಮರದ ಗೊಜ್ಜು (wood pulp) ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬಳಸಿರುವ ಕಾಗದವನ್ನು ಪುನರ್ ಚಕ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿ ಮರಗಳು ಕಡಿಯುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಉಳಿಸಲು ನೆರವಾಗಬಹುದು. ನೀರು ಒಂದು ವಿರಳ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ನಾವು ಇನ್ನೂ ವಿವೇಕಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾವು ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಿ ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಪುನರ್ ಬಳಕೆ ಮಾಡಬಹುದು.
- ಮಿತಗೊಳಿಸುವುದು - ಕಡಿಮೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಮಿತವ್ಯಯ. ನಮ್ಮ ಮೂಲ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ಮ ಅನುಭೋಗವನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಬೇಕು. ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ವಾಹನದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಬದಲು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು. ಲಿಫ್ಟನ್ನು ಬಳಸುವ ಬದಲು ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಹತ್ತಬಹುದು, ಪಂಕ (ಫ್ಯಾನ್) ಮತ್ತು ದೀಪಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದಾಗ ಆರಿಸುವುದು.

ಒಂದು ಆಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತೀರಿ? ನಿಮ್ಮ ಕ್ರಮಗಳು ಹೇಗೆ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 23.4

1. ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೇನು?
2. ಪರಿಸರದ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಪುನರ್ ಚಕ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ನೀವು ಏನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ

- ಪರಿಸರವು ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಅಜೈವಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಅವು ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ.
- ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಪುನರ್ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಅರಣ್ಯಗಳಂತಹದ್ದು ಆಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಪುನರ್ ಬಳಕೆಗೆ ಬಾರದ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂನಂತಹದ್ದು ಇರಬಹುದು.
- ಮಾಲಿನ್ಯವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅನುಪೇಕ್ಷಿತ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ.
- ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯವು ಉಸಿರಾಟಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ, ಕೆಮ್ಮು, ಇತ್ಯಾದಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಜಲಮಾಲಿನ್ಯವು ನೀರಿನಿಂದ ಜನಿಸುವ ಖಾಯಿಲೆಗಳಾದ ಕಾಲರಾ, ವಿಷಮಶೀತ ಜ್ವರ, ಅತಿಸಾರ ಬೇಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಶಬ್ದಮಾಲಿನ್ಯವು ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ, ಶ್ರವಣ ನಷ್ಟ (ಕಿವುಡು) ಇತ್ಯಾದಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತೆ ಅವನತಿ ಮಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬರಿದಾಗುವಿಕೆ ಎಂದರೆ, ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ ಅಥವಾ ಒಂದು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕು ಮುಗಿದು ಹೋಗುವುದಾಗಿದೆ.
- ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಭವಿಷ್ಯದ ಜನಾಂಗಗಳು ಅವರ ಸ್ವಂತ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಜತೆಗೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸದ್ಯದ ಜನಾಂಗಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಾಗಿದೆ.
- ನಾವು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಬಹುದು
 - i) ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಬದಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಮತ್ತು ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿವೇಕಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ
 - ii) ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಪುನರ್ ಚಕ್ರೀಕರಣದ ಮೂಲಕ
 - iii) ನಮ್ಮ ಅನುಭೋಗವನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡುವ ಮೂಲಕ

ಅಂತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಕನಿಷ್ಠ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
2. ಮಾನವನ ನಾಗರಿಕತೆ ಉನ್ನತಿ ಹೊಂದಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಪರಿಸರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ. ನೀವು ಸಮ್ಮತಿಸುತ್ತೀರಾ? ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಿ.

3. ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ ಎಂದರೇನು? ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯದ ಯಾವುದಾದರೂ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ. ಅದರ ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಯಾವುವು?
4. ಜಲಮಾಲಿನ್ಯ ಎಂದರೇನು? ಜಲಮಾಲಿನ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ. ಅದರ ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಯಾವುವು?
5. ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯ ಎಂದರೇನು? ಅದರ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ. ಅದರ ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
6. ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ನಾಶ ಎಂದರೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳೇನು? ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ನಾಶದಿಂದಾಗುವ ಎರಡು ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
7. ಆವಾಸ ಅವನತಿಯ ಅರ್ಥವೇನು? ಅದರ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ. ಆವಾಸ ಅವನತಿಯ ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನು?
8. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬರಿದಾಗುವಿಕೆ ಎಂದರೇನು? ಕಳೆದ 100-150 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವೇಗವಾಗಿ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.
9. ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೇನು? ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನಾವು ನೆರವಾಗಲು ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 23.1

1. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ಜೀವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಸರವು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
2. (ಅ) ಜೈವಿಕ ವಸ್ತುಗಳು (ಆ) ಅಜೈವಿಕ ವಸ್ತುಗಳು
3. ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು : ಅರಣ್ಯ, ನೀರು
ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 23.2

1. ಮಾಲಿನ್ಯಕಾರಕವು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಥವಾ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಬದಲಾವಣೆ ತರುವ ಒಂದು ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತು
2. (i) ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಂದ ಹೊಗೆ
(ii) ಮೋಟಾರು ವಾಹನಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಹೊಗೆ
3. (i) ಕಾಲರ, ವಿಷಮಶೀತ ಜ್ವರ, ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.
(ii) ಜಲಚರಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

4. ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯವು ಮಿತಿಮೀರಿದ ಮತ್ತು ಬೇಸರವಾಗುವಂತಹ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದವಾಗಿದ್ದು ಅದು ಮಾನವ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಿ ಜೀವನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 23.3

1. ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಅಥವಾ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ ಬದಲಾವಣೆ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ನಾಶ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
2. (i) ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ನಾಶ
(ii) ಆವಾಸ ಅವನತಿ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 23.4

1. ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯ ಒಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಉದ್ದೇಶ ಮಾನವನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಸದ್ಯದ ಜನಾಂಗದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಭವಿಷ್ಯದ ಜನಾಂಗಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
2. ಮಳೆ ನೀರಿನ ಕೊಯ್ಲು ಮೂಲಕ ನಾವು ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ಪುನರ್ ಬಳಸಬಹುದು.

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

ಜನರು ತಮ್ಮ ವಿವಿಧ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರಕು-ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಹಣ ನೀಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾವು ಕೊಂಡು ತಂದ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದು ಅಥವಾ ವಿನಾಕಾರಣ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಅಳತೆಯದ್ದು, ಇತ್ಯಾದಿ ತಿಳಿದು ಬಂದರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬದಲು ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ ಮಾರಾಟಗಾರರು ವಂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆಗಿರುವ ನಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಗ್ಯ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಸಹ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬೇಕು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಗ್ರಾಹಕರೂ ಸಹ ತಮಗೆ ಕೇವಲ ಹಕ್ಕುಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳೂ ಇವೆ ಎನ್ನುವ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಪಾಠದ ಮುಕ್ತಾಯದ ನಂತರ ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ನೀವು ಸಮರ್ಥರಾಗುವಿರಿ

- ಗ್ರಾಹಕ, ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು
- ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು
- ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಹಕರ ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು
- ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು
- ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ದೂರುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು
- ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಹಕ ಚಳುವಳಿಗೆ ಇರುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು

24.1 ಕೆಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು

ಅನುಭೋಗಿ, ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲು ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯೋಣ.

- **ಅನುಭೋಗಿ ಎಂದರೆ ಯಾರು?**

ನಾವು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅನುಭೋಗಿ ಪದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವವನೇ ಅನುಭೋಗಿ. ಖರೀದಿಸಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

ಅನುಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವವನೂ ಸಹ ಒಬ್ಬ ಅನುಭೋಗಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವನು/ಅವಳು ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ಮಾರಾಟದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅನುಭೋಗಿ ಅಲ್ಲ.

• ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಸರಕುಗಳು ಎಂದರೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅಥವಾ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಸಗಟು ಮಾರಾಟಗಾರರು ಮತ್ತು ಚಿಲ್ಲರೆ ಮಾರಾಟಗಾರರ ಮೂಲಕ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಂತಹ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಸೇವೆಗಳು ಎಂದರೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಹಣಕಾಸು, ವಿಮೆ, ಸಾರಿಗೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ಅಥವಾ ಇತರ ಶಕ್ತಿ ಪೂರೈಕೆ, ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ, ನೀರು ಪೂರೈಕೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಮನರಂಜನೆ, ವಿನೋದ - ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಶಕ್ತಿ ಬಳಕೆದಾರರಿಗೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸೇವೆಗಳಾಗಿವೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಪ್ಪಂದ ಸೇವೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸೇವೆಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಸಂಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.

- ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ತಾವು ಕೊಳ್ಳುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸರಕು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೇ, ಸರಕು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಪಾಯ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೇ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಭೋಗಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನ.
- ಸರಕನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇರುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಅಪಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆ, ದೂರದರ್ಶನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾಹೀರಾತು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಸರಕನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು ಒಂದು ವಿಧಾನ. ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಜಾಹೀರಾತಿನ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತ ಶಿಕ್ಷಣ ಇರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಅವರು ಜಾಹೀರಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.
- 'ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳ' ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ - ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಮೊದಲು ಗ್ರಾಹಕರು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯ ಸರಕನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅವನ/ಅವಳ ಹಕ್ಕು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕು ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಗ್ರಾಹಕರು ನೆಲದ ಕಾನೂನಿನಂತೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
- ಗ್ರಾಹಕರ ಸ್ವಂತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ - ಇದರ ಅರ್ಥ ಗ್ರಾಹಕರು ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಮತ್ತು ಅನಗತ್ಯ ಅನುಭೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಾರದು.

24.2 ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಅಗತ್ಯ

ಇಂದು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿವೆ. ಸರಕುಗಳ ಉತ್ಪಾದಕರ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮ ಮಾರಾಟಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಸಹ ಅಧಿಕ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ಪಾದಕರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಾರಾಟಗಾರರಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅನುಭೋಗಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪಾದಕರ ಅಥವಾ ಮಾರಾಟಗಾರರ ಜೊತೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅನುಭೋಗಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕ/ಮಾರಾಟಗಾರನ ನಡುವಿನ ಭೌತಿಕ ಅಂತರ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಅನುಭೋಗಿಗಳು ದೂರವಾಣಿ ಅಥವಾ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮುಂಗಡ ಬೇಡಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸರಕುಗಳು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವುದು ಅಪ್ಪಟವಾದ ಸರಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಜನರು ಜಾಹೀರಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸರಕನ್ನು ಉತ್ತಮವಾದುದಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಜಾಹೀರಾತಿನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಉತ್ಪಾದಕನ ಹೆಸರನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಯೋಗ್ಯ ಸರಕನ್ನು ಮಾರುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಸತ್ಯವಾಗದೇ ಇರಬಹುದು. ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ಜಾಹೀರಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸಲು ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಪೊಟ್ಟಣ ಮಾಡಿದ ಆಹಾರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಔಷಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಗುಣಾವಧಿ ಮುಗಿಯುವುದಿದ್ದು, ಆ ದಿನಾಂಕದೊಳಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸರಕನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಆ ದಿನಾಂಕದ ನಂತರ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಹಿತಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಗ್ರಾಹಕರ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಅಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಮಾರಾಟಗಾರ ಅನುಭೋಗಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸರಕಿನ ಮೇಲೆ ನಮೂದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೀಡದೆಯೂ ಇರಬಹುದು.

ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅನುಭೋಗಿ ಸರಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ರಸೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಮಾರಾಟಗಾರ ರಸೀತಿಯನ್ನು ನೀಡದೇ ಇರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕಾದ ಸರಕಿನ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ತೆರಿಗೆಯೇ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧಿತ ತೆರಿಗೆ (VAT - Value Added Tax) ಅಂದರೆ ಅದು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮ ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ಸರಕಿಗೆ ಸೇರಲ್ಪಡುವ ಮೌಲ್ಯದ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸುವ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತೆರಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸರಕಿನ ಬೆಲೆ ತೆರಿಗೆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರಂತೆ ರಸೀತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವೀಕೃತಿ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅನುಭೋಗಿಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ, ಮಾರಾಟಗಾರ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಸೀದಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅನುಭೋಗಿಯು ಸಹ ರಸೀದಿಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅಭ್ಯಾಸ ಎರಡು ಗಂಭೀರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಒಂದನೆಯದು, ಸರ್ಕಾರವು ತೆರಿಗೆ ಆದಾಯದಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದು ಸರಕು ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅನುಭೋಗಿಯು ನಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನು/ ಅವಳು ಸರಕನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಯಾರನ್ನು ದೂರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ರಸೀದಿ ಇಲ್ಲದೆ ಖರೀದಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಉತ್ಪಾದಕರು ಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಸಂಘಟಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಉತ್ಪಾದಕರ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಅವರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಇವೆ. ಆದರೆ ಕೊಳ್ಳುವವರು ಇನ್ನೂ ಬಲಹೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅಸಂಘಟಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಕೊಳ್ಳುವವರು ಮೋಸಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ವಂಚನೆಗೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲಿನ ವಾದಗಳಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಪೂರೈಕೆದಾರರ ಅನ್ಯಾಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಅನುಭೋಗಿಗಳಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಅನುಭೋಗಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಹಣಶಕ್ತಿಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವ್ಯರ್ಥ ಅನುಭೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ವಾಸ್ತವಾಂಶವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ಬಡ ಗ್ರಾಹಕರೆಂದು ವಿಭಜಿಸಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರು ಅನುಭೋಗದ ನಂತರ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಹ ಚಿಂತಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ರಸೀದಿಯನ್ನು ಕೇಳದೇ ಸರಕಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪುವ ಮೂಲಕ ಅನುಭೋಗಿಗಳು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಮಾರಾಟಗಾರರು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಅವರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲೂ ಸಹ ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಗ್ರಾಹಕರೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರದ ಜೊತೆ ಕೈಗೂಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 24.1

1. ಯಾರು ಗ್ರಾಹಕನಲ್ಲ?
2. ಗ್ರಾಹಕರು ಸರಕನ್ನು ಕೊಂಡಾಗ ಏಕೆ ರಸೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೇ ಬೇಕು?
3. ವಿ.ಎ.ಟಿ (VAT) ಎಂದರೇನು?

24.3 ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅನುಭೋಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಯಂತ್ರವು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಹಕರು ಕೊಳ್ಳುವ ಸರಕು ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳ ತಯಾರಕರಿಂದ ವಂಚನೆಗೆ ಒಳಗಾದಾಗ ಗ್ರಾಹಕರು ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬಹುದಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಗ್ರಾಹಕ ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಇದು ಗ್ರಾಹಕರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಇರುವ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲು ಇರುವ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಇರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ನೀಡಿ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿರುವ ಗ್ರಾಹಕ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅನುಭೋಗಿಗಳಾಗಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇದರ ಉದ್ದೇಶ. ಗ್ರಾಹಕರ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಸಹ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

24.3.1 ಸರ್ಕಾರದ ಶಾಸನಗಳು

ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಸರ್ಕಾರದ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದರೆ 1986ರ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ (CPA) ಒಂದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾಯ್ದೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದು ಗ್ರಾಹಕರಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯ ವಿರುದ್ಧ ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಂಬಲ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತದೆ. CPA ಗ್ರಾಹಕರ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ಆಹಾರ ಕಲಬೆರಕೆ ತಡೆ ಕಾಯಿದೆ (PFA) 1954, ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಕಾಯಿದೆ 1955 (EA), 1976ರ ಯೋಗ್ಯ ತೂಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ಕಾಯಿದೆ (SWMA) ಯಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಮಾಡಿರುವ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿರುವ ಕೆಲವು ಇತರ ಶಾಸನಗಳೂ ಇವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿರುವ ದಶಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೇ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ, ಸರಳ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ CPA ಅನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು. ಯಾವುದು ಕಡಿಮೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬದ್ಧವಾಗಿದೆಯೋ, ಕಡಿಮೆ ಕಾಗದದ ಕೆಲಸ ಒಳಗೊಂಡಿದೆಯೋ, ತಡವಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಾಯಕವೋ ಅಂತಹ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅದು ನೀಡುವ ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ CPA ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಖಾಸಗಿ, ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ವಲಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಗರ ಸಭೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬೀದಿಬೀದಿಗಳು ಮತ್ತು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಚರಂಡಿ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯದವರೆಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ವಿಫಲವಾದರೆ ಅವರನ್ನು ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಎಳೆಯಲೂ ಸಹ ಅದು ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಶಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

CPA ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಇತರ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿಗಿನವು ಹೀಗಿವೆ:

- ಗ್ರಾಹಕರು ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛೆ ಇದೆಯೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
- ಕಂಪನಿಯು ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ಗ್ರಾಹಕರು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ವಿಮಾ ಕಂಪನಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವ ಕಂಪನಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಾವೆ ಹೂಡಲು ಅನುಮತಿ ಇದೆ.
- ಮನೆ-ನಿವೇಶನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವವರನ್ನು ಮಾರಾಟಗಾರರೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲು ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಛೇರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸದ ಹೊರತು ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಂತರ್ಜಾಲದಲ್ಲಿ, ಇ-ವಾಣಿಜ್ಯ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ದೂರವಾಣಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ (Tele-Marketing) ಮೂಲಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸರಕುಗಳ ತಪಾಸಣೆಯನ್ನು ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಸಂಘಟಿಸಬೇಕು ಅಥವಾ 30 ದಿನಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ಸರಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ ಹಣ ವಾಪಸು ಮಾಡಬೇಕು.
- ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ತಂತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರು, ರಹದಾರಿ ಪರವಾನಗಿ ಕಛೇರಿ, ನಗರಸಭೆ ಸೇವೆಗಳು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಆರೋಗ್ಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ರೈಲ್ವೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರು ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವ ಭೀತಿಯಿಂದ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿಗೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

1. CPA, ECA ಮತ್ತು SWMA ಗಳ ಪೂರ್ಣರೂಪವನ್ನು ನೀಡಿ.

2. ವಿದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರಕನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾರುತ್ತದೆ?

24.3.2 ಗ್ರಾಹಕರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರು ರಾಷ್ಟ್ರ, ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ - ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ

ಎರಡು ವಿಧದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ - (1) ಸರ್ಕಾರದ ಪರಿಷತ್ತುಗಳೂ ಮತ್ತು (2) ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು. ಇದರ ಜೊತೆ ಅನೇಕ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಘಟನೆಗಳೂ ಸಹ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನಿನಡಿ ನೊಂದಣೆ ಆಗಿದ್ದು ನೊಂದ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತದೆ.

(i) ಸರ್ಕಾರದ ಪರಿಷತ್ತು (ಸಮಿತಿ)

ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಕಾರದ ಪರಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಸರ್ಕಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪರಿಷತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪರಿಷತ್ತು

ಈ ಮೇಲಿನ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪರಿಷತ್ತು (CCPC) ನವದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಗ್ರಾಹಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪರಿಷತ್ತು (SCPC) ಭಾರತದ ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಗ್ರಾಹಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿದೆ.

ii) ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು

ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವಿಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಓದಿ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಆಯೋಗ (NCDRC) ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಆಯೋಗ (SCDRC) ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಹಕ ವೇದಿಕೆ (DCF)

ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಹಾಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪದರಗಳ (ಹಂತಗಳ) ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿವೆ. ತಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಹಕ ವೇದಿಕೆ (DCF) ರಾಜ್ಯದ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಈಗ 604 ಜಿಲ್ಲಾ ವೇದಿಕೆಗಳೂ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿದೆ.

ಮಧ್ಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಆಯೋಗ (SCDRC) ಇದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ 35 ರಾಜ್ಯ ಆಯೋಗಗಳು ಇವೆ.

ಅಂತಿಮವಾಗಿ, ಉನ್ನತ ಹಂತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಆಯೋಗ (NCDRC) ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಗ್ರ ಸಂಸ್ಥೆ (ಅಪೆಲ್) ಇದ್ದು, ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗದ,

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

ಶೀಘ್ರ ಮತ್ತು ಸರಳ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ದೊರಕಿಸಲು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಒಂದು ಅರೆ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಜನರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅಗತ್ಯ ನೀತಿ ರೂಪಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳದ್ದಾಗಿದೆ.

24.3.3 ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳು

ವಂಚನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯ ಅಥವಾ ಪರಿಹಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಬಹುದು? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಅಥವಾ ಅವಳು ಯಾವುದೇ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಒಂದು ಲಿಖಿತ ದೂರನ್ನು ಅವನು/ಅವಳು ಸ್ವಯಂ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯವಾದಿ ಮೂಲಕ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಸಂಧಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಸರಕಿನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಸರಕು ಅಥವಾ ಸೇವೆಯ ಮೌಲ್ಯ 20 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ತನಕ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ನೊಂದ ಗ್ರಾಹಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಹಕ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತ ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೌಲ್ಯವು ರೂ. ಒಂದು ಕೋಟಿಯಷ್ಟು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನು/ಅವಳು ರಾಜ್ಯ ಆಯೋಗವನ್ನು ಸಂಧಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಮೌಲ್ಯವು ರೂ. ಒಂದು ಕೋಟಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ರಾಜ್ಯ ಆಯೋಗವನ್ನು ಸಂಧಿಸಬೇಕು. CPA ಪ್ರಕಾರ ಪರಿಹಾರವನ್ನು 90-150ದಿನಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಒಂದು ವೇಳೆ ಗ್ರಾಹಕನಿಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ವೇದಿಕೆಯ ತೀರ್ಮಾನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನು/ಅವಳು ಅದನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಮೇಲ್ಮನವಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು. ರಾಜ್ಯ ಆಯೋಗದ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಬಹುದು.

24.3.4 ನೀವು ಏನು ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ? ಒಂದು ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ನೊಂದ ಗ್ರಾಹಕ ನಗದು ಸ್ವೀಕೃತಿ, ರಸೀತಿ ಅಥವಾ ಬಿಲ್ ಅನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯಿದೆ ಒದಗಿಸಿರುವ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ ಕಾಣಬಹುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸೂಕ್ತ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನು/ಅವಳು ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಭಾಗಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ - ಅನ್ಯಾಯದ ವ್ಯಾಪಾರಾಚರಣೆ, ಸೇವಾ ನ್ಯೂನತೆ, ಇತ್ಯಾದಿ. ನಂತರ ದೂರಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸರಳ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಗ್ರಾಹಕನು ದೋಷದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವನು/ಅವಳು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸರಕನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕೆ ಅಥವಾ ಹಣ ವಾಪಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕೆ ಅಥವಾ ಸೇವೆಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಬೇಕೆ ಎನ್ನುವ ಇಚ್ಛೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇರಬೇಕು. ದೂರಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆಗಳಾದ ರಸೀತಿ ಅಥವಾ

ಇತರ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಬೇಕು. ದೂರಿನ ಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಯ ಮೂರು ಪ್ರತಿಗಳಿರಬೇಕು. ಒಂದು ದೂರುದಾರನಿಗೆ, ಒಂದು ಯಾರ ವಿರುದ್ಧ ದೂರು ದಾಖಲಾಗಿದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅನುಭೋಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ. ದೂರು ದಾಖಲಿಸುವಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಬೇಡಿಕೆ ಹುಂಡಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕು.

ದೋಷ ಉಂಟಾದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದು ಕೊಂಡುಕೊಂಡ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನೊಂದ ಗ್ರಾಹಕನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಹಾಜರಾಗಬಹುದು, ತನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯವಾದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಂದು ಪತ್ರವಾದರೂ ಸರಿ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ದೂರುದಾರ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ಅವನ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ವಾರಸುದಾರರು ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೆಳಗಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಪು ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆದೇಶ ದಿನದಿಂದ 30 ದಿನಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ಮೇಲಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಮನವಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ನೆನಪಿಡಿ ಗ್ರಾಹಕನು ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ರೂ. 10,000/-ದ ವರೆಗೆ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸಬಹುದು. ಸ್ಥಳೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ಹಕ್ಕುಗಳ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಜಾಲ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿನ nodre.nic.in and core.nic.in ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು ಇತ್ತೀಚಿಗಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವುದು ಜೀವನದ ಒಂದು ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದೂರನ್ನು ಮಿಂಚಂಚೆ (e-mail) ಮಾಡಬಹುದು. ಮಿಂಚಂಚೆ ಗುರುತು ಸಂಖ್ಯೆ/ಜಾಲತಾಣ ತಾಣ ಸರಕಿನ ಹೊದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರಣ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

24.3.5 ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಪಾತ್ರ

ಒಂದು ವೇಳೆ ಉತ್ಪಾದಕ/ಕಂಪನಿ/ಮಾರಾಟಗಾರ ನೊಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಿರುತ್ಸಾಹದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತೋರಿದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಘಟನೆ ಅಂದರೆ NGO ಗಳ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಹಕ ಕುಂದುಕೊರತೆ (www.consumergrivance.com) ಭಾರತದ ಗ್ರಾಹಕ ವಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸಮಾಜ (www.cgs_India.org.in) ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದ್ದೇಶ (www.commoncauseindia.org) ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ವೇದಿಕೆ (www.consumer.org.in) NGOಗಳು ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಲಾಜಿಸ್ಟಿಕ್, ಮಾನವಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. NGO ಗಳು ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಅವರ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಗ್ರಾಹಕ ಸಹಾಯಕ ಸಂಘಟನೆ ಜಾಗೋ ಗ್ರಾಹಕ್ ಜಾಗೋವನ್ನೂ ಸಹ ಗ್ರಾಹಕರು ಸಂಧಿಸಬಹುದು. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ವಾರ್ತಾಪತ್ರಿಕೆಗಳೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಜಾಹೀರಾತಿನ ಮೂಲಕ ಒದಗಿಸಿವೆ. ನೇರಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ (online) ಕುಂದುಕೊರತೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ವಿಮೆ, ತೆರಿಗೆ ಮತ್ತು ದೂರ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಜಾಲತಾಣಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

- www.banking_ombudsman.rbi.org.in
- www.irdaindia.org
- www.incometaxindia.gov.in
- www.trai.gov.in

24.3.6 ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಆಧಾರಗಳು

ಕಾಯಿದೆಯಂತೆ ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಸೇವಾ ನ್ಯೂನತೆಯು ಒಂದು ಆಧಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನ್ಯೂನತೆ ಎನ್ನುವ ಪದವು ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ - ದೋಷಪೂರ್ಣ, ಅಪರಿಪೂರ್ಣ, ಕಡಿಮೆ ತೂಕ ಅಥವಾ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಡಿಮೆ ಉಳ್ಳದ್ದು, ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಅಥವಾ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೇರೆಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಸೇವೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೊರತೆಯಾದಲ್ಲಿ, ದೋಷಪೂರ್ಣ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕೊಡಬೇಕು.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 24.3

1. ಗ್ರಾಹಕರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ಕಾರದ ಪರಿಷತ್ತು/ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
2. ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
3. ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬಹುದು.

24.4 ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಗ ಗ್ರಾಹಕನಾಗಿ ನೀವು ಕೆಲವು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹರಾಗುತ್ತೀರಿ. ಅವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

24.4.1 ಮಾಹಿತಿಯ ಹಕ್ಕು

ಮಾರಾಟಗಾರರು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕರು ಯಾವಾಗಲೂ ಅನುಭೋಗಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಬೆಲೆ, ತೂಕ, ಕಂಪನಿಯ ಗುರುತು, ತಯಾರಿಕೆಯ ಮತ್ತು ಕಾಲಾತೀತತೆಯ ದಿನಾಂಕ, ಗುಣಮಟ್ಟ ಗುರುತಿಸುವ ಚೆಪ್ಪೆ, ಘಟಕಾಂಶ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಕಂಪನಿಯ ಸಂಪರ್ಕ ಕೊಂಡಿಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮತ್ತು ಸರಕುಗಳ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಮಾಹಿತಿ ಉಳ್ಳವರನ್ನಾಗಿಸಬೇಕು. ಸೇವಾ ವಲಯದಿಂದ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಒಬ್ಬ ಗ್ರಾಹಕ ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಲು ಕಡಿಮೆ ದರ ಯಾವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಾಯು ಸಾರಿಗೆ ದರ ರೂ. 1450ರಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನು ಒಂದು ವಿಮಾನವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ವೆಚ್ಚ ರೂ. 1500 ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ತೆರಿಗೆಯ ಉಪಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಕಲ್ಪನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸ್ಥಳ ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವಿಕೆಗೆ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ, ಅವನಿಗೆ ರೂ. 1500 ಮೂಲ ಬೆಲೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಶುಲ್ಕ ರೂ. 3445ರಷ್ಟು ವೆಚ್ಚ ಸೇರಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ದರ ರೂ. 4995ರಷ್ಟು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಗ ವಿಮಾನಯಾನ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಸಾಗಟದಾರರು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು ಹಾಗೂ ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ವಾಸ್ತವ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಏಕೆ ನಮೂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸಿ ಮೊದಲು ನೋಡಿದ್ದ ದರಕ್ಕಿಂತ ಮೂರು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ನೀಡುವಂತೆ ಏಕೆ ಮಾಡಬೇಕು? ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ನಂತರ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಕಿರುಕುಳ ನೀಡುವಂತಹ ಸೇವಾ ಪೂರೈಕೆದಾರರ ಬಳಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

24.4.2 ಆಯ್ಕೆಯ ಹಕ್ಕು

ಗ್ರಾಹಕರು ಏನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಏನು ಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಯ್ಕೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಒಂದು ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅಥವಾ ಸರಕನ್ನು ಕೊಂಡಾಗ ನೀವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರಬಹುದು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಒತ್ತಾಯ ಬರಬಹುದು. ಅಂಗಡಿಯವನು ನಿಬಂಧನೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಯ್ಕೆಗಳೂ ಉಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಹಕನಾಗಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ.

ಈ ಕೆಳಗಿನ ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಓದಿ

ರಾಜು/ಸೆಂಥಿಲ್ ಹೊಸ ಅನಿಲ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ತ್ರಾಸದಾಯಕವೆಂಬ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕುಮಾರನ್ ಗ್ಯಾಸ್ ಏಜೆನ್ಸಿಗೆ ಭಾರತ್ ಗ್ಯಾಸ್ ಸಿಲಿಂಡರ್ ಗಾಗಿ 1500/-ನೀಡಬೇಕಾಗಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಊಹೆಯೊಂದಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಅದರ ಬದಲಿಗೆ ರೂ. 7000/- ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರೆಷರ್ ಕುಕ್ಕರ್, ಗ್ಯಾಸ್ ಲೈಟರ್, ಒಂದು ಪಾಕೆಟ್ ಡಿಟರ್ಜೆಂಟ್ ಸಹ ಬಲವಂತಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಹೊಸ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಿಟ್ ಪಡೆಯುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ ಎಂದು ಸಂಸ್ಥೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿತು. ರಾಜು/ಸೆಂಥಿಲ್‌ರವರು ಗ್ರಾಹಕ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ (online) ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ (CORE) ದೂರನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅದು ಅನಿಲ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಒಂದು ಟಪಾಲನ್ನು (mail)ನ್ನು ಕಳಿಸಿತು. ಒಂದು ವಾರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ರೂ. 5,000/-ಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಾಪಸು ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

ಸಾಮಾನ್ಯ ನಂಬಿಕೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಾಹಕ, ಕುಂದುಕೊರತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಹಾಗೂ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದರು (ಇಂಡಿಯ ಇನ್ಫೋಲೈನ್ ನ್ಯೂಸ್ ಸರ್ವಿಸ್, ಮುಂಬೈ, ಏಪ್ರಿಲ್ 2, 2009).

24.4.3 ಸುರಕ್ಷತೆಯ ಹಕ್ಕು

ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಜೀವಕ್ಕೂ ಅಸುರಕ್ಷತೆಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದರ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಲಬೆರಕೆ ಆಹಾರ, ಔಷಧಿಗಳು, ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ಸ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

24.4.4 ಅಹವಾಲಿನ ಹಕ್ಕು

ಈ ಹಕ್ಕು ಗ್ರಾಹಕರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ತ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸುವ ಭರವಸೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹಕ್ಕು ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಾಹಕರು ಭಯಂಕಿತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ದೂರುಗಳನ್ನು ದೋಷಪೂರಿತ ಸರಕುಗಳು ತಪ್ಪು ಮಾಡುವ ಉತ್ಪಾದಕರು/ಕಂಪನಿ/ಮಾರಾಟಗಾರರ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಲು ಶಕ್ತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

24.4.5 ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕು

ಮೋಸ, ವಂಚನೆ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯಾಯದಂತಹ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿರುವಂತಹದವುಗಳಿಗಾಗಿ, ಅನ್ಯಾಯದ ವ್ಯಾಪಾರಾಚರಣೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನಷ್ಟಕ್ಕೂ ಗ್ರಾಹಕರು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಕುಂದುಕೊರತೆ ನಿವಾರಿಸುವ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳೂ, ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸಿ ನ್ಯಾಯ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

ನಾವು ಮಾರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡ ಗ್ರಾಹಕರ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಚಿಲ್ಲರೆ ಮಾರಾಟಗಾರರು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು/ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ವ್ಯಾಪಾರದ ಚಿಹ್ನೆಯ (brand) ಮೂರು ಜೊತೆ ಪ್ಯಾಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಬಹಳ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದ ವೈದ್ಯರು ರಿಯಾಯಿತಿ ದರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ರೂ. 2,000/- ಕೊಟ್ಟು ತಂದರು. ಆದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಧರಿಸುವುದರೊಳಗೆ ಅದು ಹಿಂಜಿಕೊಂಡಿತು. ಅವರ ದೂರಿನ ಮೇಲೆ ಕಂಪನಿಯ ಶೋರೂಮ್‌ನ ಮಾಲೀಕ ಒಂದು ಜೊತೆಯನ್ನು ಹಿಂಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಕಂಪನಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ. ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆದರೂ ಕಂಪನಿಯಿಂದ ಯಾವ ಉತ್ತರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಅವರ ಪ್ಯಾಂಟುಗಳೂ ವಾಪಸ್ ಪಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ವೈದ್ಯರು ಹಣವನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಕೇಳಬಾರದೇ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾಂಟುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಹಿತಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಕೇಳಬಾರದೇ? ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಗ್ರಾಹಕರಾಗಿ ಪರಿಹಾರ ಕೇಳುವ ಹಕ್ಕು ಇದೆ.

24.4.6 ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು

ಇದರ ಅರ್ಥ ಗ್ರಾಹಕ ಸರಕನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ನಂತರ ಉತ್ತಮ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗ. ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇದು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ISI, AGMARK, BIS ನಂತಹ ಪ್ರಾಮಾಣೀಕೃತ ಚಿಹ್ನೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ಗುರುತು ಮತ್ತು ಚಿಹ್ನೆಯಿರುವ ಸರಕನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಂದೋಲನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 24.4

ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಗ್ರಾಹಕ ಹಕ್ಕನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

1. ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡಿದ ಆಹಾರ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ನಂತರ ಕಾಯಿಲೆ ಬೀಳುವುದು.
2. ಮಾರಾಟಗಾರನು ಒಂದು ಬ್ರಾಂಡಿನ ಕೆಲವು ಸರಕನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಇತರ ಬಗೆಬಗೆಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಗ್ರಾಹಕನನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುವುದು.
3. ಸಮೀರ್ ಗಣಕಯಂತ್ರವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಅದರ ನಿಖರವಾದ ಸಂರಚನೆ (configuration) ಯನ್ನು ಮಾರಾಟಗಾರನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ.
4. ಮಾರಾಟಗಾರನಿಂದ ರೇಖೆ ಮೋಸಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದಾರೆ.
5. ರೋಗ ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಧಾನದಿಂದ ತಪ್ಪು ನಿರ್ಧಾರದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರೇಶ್ಮಾರವರು ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ರೂ.2 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವಂತಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳೀಯ ವೈದ್ಯಶಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಹಕರ ವೇದಿಕೆಗೆ ತೆರಳಿ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ.
6. ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಕಿರುಪುಸ್ತಕ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ದೆಹಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಲಾಖೆಗೆ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದೀರಿ.

24.5 ಗ್ರಾಹಕರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳು

ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಕಪಟತನದಿಂದ ಹೊಣೆ ಹೊರುವುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

24.5.1 ಜಾಹೀರಾತಿನ ಚೊತೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು

ಜಾಹೀರಾತುಗಳು ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಂಪನಿಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

ಮತ್ತು ಇತರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಕ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತಹ ಆಕರ್ಷಕ ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಾರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಹಕರು ಅಂತಹ ಮೋಸದ ಜಾಹೀರಾತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇರುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಅತಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಬಲಿಪಶುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

24.5.2 ಗುಣಮಟ್ಟ ಪ್ರಾಮಾಣೀಕರಿಸಿದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದು

ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಅನುಭೋಗಿಸಲು ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ಪ್ರಾಮಾಣೀಕರಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಸರಕುಗಳೂ ಇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಟಾಂಡರ್ಡ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ (ISI) ಅನೇಕ ಗ್ರಾಹಕ ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ಕಂಡು ಬಂದಲ್ಲಿ ಸರಕಿನ ಮೇಲೆ ISI ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣೀಕರಿಸಿ ನೀಡುವ ಮುದ್ರೆಯೇ ಅಗ್ಮಾರ್ಕ್ (AGMARK) ಗ್ರಾಹಕರು ISI ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು AGMARK ಇರುವ ಸರಕುಗಳನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಹುಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಔಷಧಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಗುಣ ಮೀರುವ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರು ನೋಡಬೇಕು.

24.5.3 ಖರೀದಿಸಿದಾಗ ರಸೀತಿಗಾಗಿ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯ ಮಾಡುವುದು

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಗ್ರಾಹಕ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದ ನಂತರ ರಸೀತಿಯನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಬೇಕು. ರಸೀತಿಯು ಖರೀದಿಸಿದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕನು ಸರಕನ್ನು ಕೊಂಡ ನಂತರ ವಂಚನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕೋರಲು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ರಸೀತಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಸರಕಿನ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಪಡೆದಿರುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಹಕ ಹೊಂದಬಹುದು, ಏಕೆಂದರೆ, ರಸೀತಿಯ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನಮೂದಿಸುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ. ಇಂತಹ ಗ್ರಾಹಕರ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಅವನು/ಅವಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಪ್ರಜೆಯನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

24.5.4 ಹಸಿರು ಗ್ರಾಹಕನಾಗಿರುವುದು

ಗ್ರಾಹಕ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಮಾಡದಂತಹ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕು. ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಗಂಭೀರ ಹಾನಿ ಮಾಡುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬ್ಯಾಗ್ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಜನರು ಎಂತಹ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅವರು ಬಳಸಿ ಬಿಸಾಕಿದ ನಂತರ ಅವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿ, ಜೈವಿಕವಾಗಿ ಕೊಳೆಯುವಂತಹವುಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ವಿದ್ಯುತ್, ಅನಿಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾರಿಗೆ ವಾಹನಗಳ ಮಾಲಿನ್ಯಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಹಕರೇ ಹೊಣೆಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸ್ನೇಹಿ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

24.5.5 ನಿರ್ವಾಹಕರಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರು

ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮದ ಮೂಲ ಅಗತ್ಯಗಳಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಗ್ರಾಹಕರು ಒಗ್ಗೂಡಿ ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ ಇವುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ನಿರ್ವಾಹಕನಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅಂತಹ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಅಸಮರ್ಥ ಮತ್ತು ದೋಷಪೂರಿತ ಎಂದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ದೂರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರು ಅಂತಹ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಒಂದಾಗಬೇಕು. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕತೆಯನ್ನು ಓದಿ.

ನಿರ್ವಾಹಕರಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರು (ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿನ ನೈಜ ಕತೆ)

ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ 13000ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು 'ಪಣಿ ಸಮಿತಿ'ಗಳು ಇದ್ದು, ಇವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಸೇವೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣಾದಾರರಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಹಕರ ಮುಖಾಂತರ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ 'ಪಣಿ ಸಮಿತಿ'ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಗ್ರಾಮದೊಳಗಿನ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಗೃಹಬಳಕೆಯವರೆಗೆ ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಪ್ರಬಲವಾದ ಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವು ನೀರಿನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನೂ ಸಹ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ.

ಸಮುದಾಯವನ್ನೇ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ತೊಡಗಿಸಿ ಜನರನ್ನೇ ನಿರ್ವಹಣಾಗಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದರ ಫಲಿತಾಂಶವೇ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಪೂರೈಕೆ ವೆಚ್ಚ, ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ, ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದಕ್ಷ ದುರಸ್ತಿ, ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಸಮರ್ಥ ಬಳಕೆ, ನವೀನ ಪದ್ಧತಿಯ ಸುಂಕ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಕೌಶಲ್ಯಯುತ ಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಚೆಕ್ ಡ್ಯಾಮ್‌ಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿ ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಸುಸ್ಥಿರತೆ, ಅಂತರ್ಜಲವನ್ನು ಮರುಪೂರಣ ಮಾಡಲು ಕೆರೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ - ಇವುಗಳಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಭಾರತದಂತಹ ಬೃಹತ್ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಗ್ರಾಹಕರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ನೀರು, ವಿದ್ಯುತ್, ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಮಂಡಳಿಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಒಕ್ಕೂಟದ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಮೂಲಕ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನೀವೂ ಸಹ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು.

24.6 ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಯಶಸ್ವಿ ಗ್ರಾಹಕ ಚಳುವಳಿಗಾಗಿ ಜನರು ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಭಾರತ ಕೇವಲ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಉಳ್ಳ ರಾಷ್ಟ್ರವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ

ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಇರುವ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ತರುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದು ನಿಧಾನಗತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದಿದೆ. ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ (1) ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಹರಡುವುದು ಮತ್ತು (2) ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸಮಯಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಕೆಳಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

24.6.1 ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ'

ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಉದಾರೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಮಧ್ಯಮ ಆದಾಯ ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳೂ ಸಹ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಂಪನಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಸರಕುಗಳೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅನುಭೋಗಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ತಯಾರಕರಿಂದ, ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಂದ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಪೂರೈಕೆದಾರರಿಂದ ಶೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಗ್ರಾಹಕರು ಮೋಸದ ಬ್ರಾಂಡ್‌ಗಳು, ವಿಷಪೂರಿತ ಸರಕುಗಳು, ವಾರಂಟಿ ಮತ್ತು ಗ್ಯಾರಂಟಿಗಳ ಕೊರತೆ, ನಕಲುಗಳು, ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬೆಲೆ, ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಹರಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

24.6.2 ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು

ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ - “ತಡವಾಗಿ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕುವುದೆಂದರೆ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಹಾಗೆ”. ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಂತಲ್ಲದೆ, ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯವೂ ಅರೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸಭೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ದೂರುಗಳ ಶೀಘ್ರ ವಿಲೇವಾರಿಗಾಗಿ ಸರಳ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದು, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಖಾಲಿ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಲು ತಡಮಾಡುವುದು, ಅನಗತ್ಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕ್ರಮಗಳು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಪಡೆಯುವ ರೀತಿ ನಿಧಾನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ತಡವಾಗುವುದು ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲ ತತ್ವವನ್ನೇ ದೂರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಂಗತಿ ಈ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ.

1993ರ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುವ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ದೋಷಪೂರಿತ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ (ಹೈಬ್ರಿಡ್) ಹತ್ತಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮಾರಿದ್ದರಿಂದ ಬೆಳೆ ನಷ್ಟವಾಗಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ 130 ರೈತರು ಕ್ಲಾಸ್ ಆಕ್ಷನ್ ದಾವೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಪರಿಹಾರ ಕೇಳಿದರು. ಅವರು ದಾವೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದರು. ಆದರೆ ಅದು ಅದು 14 ವರ್ಷಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ರೈತರು ಸತ್ತರು.

ಇಂತಹ ವಿಳಂಬವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲು 2003ರಲ್ಲಿ ಸಿ.ಪಿ.ಎ.ಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿತು. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಮಿಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಸನ್ನು ಮುಂದೂಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ (Adjournment). ಒಂದು ವೇಳೆ ಮುಂದೂಡಿದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 24.5

1. ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಅನುಭೋಗಿಯಾಗಿ ನೀವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
 - ಅ. ಅನೇಕ ಬ್ರಾಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿದ್ಯುತ್ ಇಸ್ತು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಳ್ಳಲು
 - ಆ. ನೀವು ಬ್ರೆಡ್ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣಿನ ಜಾಮ್ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ
 - ಇ. ಮಾರಾಟಗಾರನು ಸರಕುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪಾಲಿಥೀನ್ ಪಾಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.
2. ಗ್ರಾಹಕರ ಕುಂದು-ಕೊರತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನ್ಯಾಯ ನೀಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಿ.

ನೀವು ಏನನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದೀರಿ

- ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿಯು ಖರೀದಿಸಿದ ಸರಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಚೊತೆಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ಮೇಲಿನ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಅಗತ್ಯ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ - ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾರಿದಾಗ, ರಸೀತಿಯನ್ನು ನೀಡದೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದಾಗ, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸುವ ಜಾಹೀರಾತು, ಸರಕು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕ/ಮಾರಾಟಗಾರನ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿಯದಿದ್ದಾಗ, ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿನಾಶಕ ಅನುಭೋಗದಿಂದ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ ಉಂಟಾದಾಗ.
- ಗ್ರಾಹಕ ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಗ್ರಾಹಕರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇರುವ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- 1986ರ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯಿದೆ (CPA) ಗ್ರಾಹಕರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ.
- ಕೇಂದ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಮಂಡಳಿ (CCPC) ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಮಂಡಳಿ (SCPC) ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ - ಇವು ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಗ್ರಾಹಕರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಎನ್.ಜಿ.ಒ.ಗಳು ಸಹ ಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

- ಕುಂದು-ಕೊರತೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಮೂರು ಹಂತದ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿವೆ. ಕೆಳಗಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಹಕರ ವೇದಿಕೆ (DCF), ಮಧ್ಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಆಯೋಗ (SCDRC) ಮತ್ತು ಅಪೆಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಆಯೋಗ (NCDRC) ಮೇಲಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ.
- ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನೊಂದ ಗ್ರಾಹಕ ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಒಂದು ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ದೂರಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮತ್ತು ಖರೀದಿಸಿದಂದಿನಿಂದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಒಳಗೆ ಇರುವ ರಸೀತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬಹುದು. ನಾಮ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು, ಸುರಕ್ಷತೆಯ ಹಕ್ಕು, ಆಯ್ಕೆಯ ಹಕ್ಕು, ಅಹವಾಲಿನ ಹಕ್ಕು, ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಗ್ರಾಹಕರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ - ಜಾಹೀರಾತಿನಿಂದ ದಾರಿ ತಪ್ಪಬಾರದು, ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಕಾಲಾತೀತತೆಯ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು, ಗುಣಮಟ್ಟ ಖಾತರಿ ಚೆಪ್ಪೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು, ಬಿಲ್‌ನ್ನು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅನಗತ್ಯ ಪೋಲು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಹೀನ ಅನುಭೋಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು, ಪರಿಸರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಅಂತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಅಗತ್ಯ ಏಕಿದೆ?
2. ನೀವು ನೊಂದ ಗ್ರಾಹಕರಾಗಿ ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
3. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಹಕರ ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
4. ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
5. ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ.
6. ನೀವು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಗ್ರಾಹಕನಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
7. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ಚಳುವಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಿರುವ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 24.1

1. ಅವನು/ಅವಳು ಪುನರ್ ಮಾರಾಟದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗ್ರಾಹಕನಲ್ಲ.
2. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಗ್ರಾಹಕನಿಗೆ ಸರಕು ದೋಷಪೂರಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅವನು/ಅವಳು ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ರಸೀತಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹಾಜರು ಪಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ರಸೀತಿಯು ಸರಕಿನ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪಾವತಿಯಾಗಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
3. ಮೌಲ್ಯವರ್ಧಿತ ತೆರಿಗೆ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 24.2

1. CPA - ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯಿದೆ
2. ECA - ಅಗತ್ಯ ಸರಕುಗಳ ಕಾಯಿದೆ
3. SWMA - ಯೋಗ್ಯ ತೂಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ಕಾಯಿದೆ
4. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಛೇರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೂಲಕ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 24.3

1. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಮಂಡಳಿ (CCPC) ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಮಂಡಳಿ (SCPC) ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ
2. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಆಯೋಗ (NCDRC) ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಆಯೋಗ (SCDRC) ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಹಕ ವೇದಿಕೆ (DCF) ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ
3. ಸರಕನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಒಳಗೆ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 24.4

1. ಸುರಕ್ಷತೆಯ ಹಕ್ಕು
2. ಆಯ್ಕೆಯ ಹಕ್ಕು
3. ಮಾಹಿತಿಯ ಹಕ್ಕು
4. ಅಹವಾಲಿನ ಹಕ್ಕು
5. ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 24.5

- 1 a) ಐ.ಎಸ್.ಐ. ಚಿಹ್ನೆಯಂತಹ ಗುಣಮಟ್ಟ ಖಾತರಿ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು
b) ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನ ಗುಣ ಮೀರುವ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು
c) ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚೀಲವನ್ನು ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿಯ ಅಥವಾ ಸೆಣಬಿನ ಚೀಲ ಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ
2. ಪುನಃ ಪುನಃ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ತಡವಾಗುವುದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

10 ನೇ ತರಗತಿ

ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು:100

ವಿಷಯ: ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ

ಅವಧಿ: 3 ಗಂಟೆಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

1. ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ

ಉದ್ದೇಶಗಳು	ಅಂಕಗಳು	ಶೇಕಡ
ಜ್ಞಾನ	30	30%
ಗ್ರಹಿಕೆ	50	50%
ಅನ್ವಯಿಕ	20	20%
ಒಟ್ಟು	100	100%

2. ವಿವಿಧ ರೂಪದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ವಿಧಗಳು	ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣ	ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅಂಕಗಳು	ಒಟ್ಟು ಅಂಕಗಳು	ಅಂದಾಜಿಸಿದ ಸಮಯ
ಪ್ರಬಂಧ ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು	04	06	24	48 ನಿಮಿಷ
ಕಡಿಮೆ ಉತ್ತರದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು	12	04	48	84 ನಿಮಿಷ
ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಉತ್ತರದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು	10	02	20	30 ನಿಮಿಷ
ಬಹು ಆಯ್ಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು	08	01	08	10 ನಿಮಿಷ
ಒಟ್ಟು	34		100	172+8 (ವೀಕ್ಷಣೆ) = 180 ನಿಮಿಷ

3. ವಸ್ತು ಮಾದರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಘಟಕಗಳು/ ಉಪಘಟಕಗಳು	ಅಂಕಗಳು
1	ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಗ್ರಹಿಕೆ	07
	ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ	08
	ಸರಕು ಸೇವೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ	10
	ಸರಕು ಸೇವೆಗಳ ವಿತರಣೆ	15
	ಹಣ, ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ವಿಮೆ	10
	ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶದ ಮಂಡನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ	15
	ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಕುರಿತು/ಪರಿಷ್ಕಿತಿ	20
	ಸಮಕಾಲೀನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು	15
	ಒಟ್ಟು	100

ವಿಷಯ: ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ		ನೀಲಿ ಸಕ್ಕೆ										ತರಗತಿ: ಮಾಧ್ಯಮಿಕ				
		ಜ್ಞಾನ				ಗ್ರಹಿಕೆ				ಅನ್ವಯಿಕ				ಒಟ್ಟು		
ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಖ್ಯೆ	ಹ	ಸಹ	ಅಸಹ	ಬಲಹ	ಹ	ಸಹ	ಅಸಹ	ಬಲಹ	ಹ	ಸಹ	ಅಸಹ	ಬಲಹ	ಒಟ್ಟು		
1	ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಗ್ರಹಿಕೆ		4(1)						1(1)			2(1)		7		
2	ಆರ್ಥಿಕತೆ ಬಗ್ಗೆ			2(1)	1(1)		4(1)		1(1)					8		
3	ಸರಕು ಸೇವೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ				1(1)		4(1)	2(1)	1(1)			2(1)		10		
4	ಸರಕು ಸೇವೆಗಳ ವಿತರಣೆ		4(1)			6(1)		2(1)	1(1)			2(1)		15		
5	ಹಣ,ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ವಿಮೆ						4(1)	2(1)			4(1)			10		
6	ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಮಂಡನೆ & ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ		4(1)				2(1)	1(1)			4(1)			15		
7	ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆ	6(1)				6(1)	4(1)				4(1)			20		
8	ಸಮಕಾಲೀನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು	6(1)		2(1)			4(1)		1(1)			2(1)		15		
	ಉಪ ಒಟ್ಟು	12(2)	12(3)	4(2)	2(2)	12(2)	24(6)	8(4)	6(6)		12(3)	8(4)		100(34)		
	ಒಟ್ಟು				30				50			20		100		

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ವಿಧಗಳು	ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣ	ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅಂಕಗಳು	ಒಟ್ಟು ಅಂಕಗಳು
ಪ್ರಬಂಧ ಮಾದರಿ	04	06	24
ಸಣ್ಣ ಉತ್ತರ	12	04	48
ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಉತ್ತರ	10	02	20
ಬಹು ಆಯ್ಕೆ (MCQ)	08	01	08
ಒಟ್ಟು	34		100

ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ
10 ನೇ ತರಗತಿ
ವಿಷಯ: ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ

ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು: 100

ಅವಧಿ: 3 ಗಂಟೆಗಳು

ಸೂಚನೆಗಳು:

1. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಕಡ್ಡಾಯ

2. ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರೆ ಅಂಕಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿದೆ

ಗಮನಿಸಿ : ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಂಖ್ಯೆ 1 ರಿಂದ 8 ರವರೆಗೆ (ಎ.ಬಿ.ಸಿ.ಡಿ) 4 ಪರ್ಯಾಯಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಒಂದು ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಉತ್ತರಿಸಿ. (1)

1. ಗ್ರಾಹಕರ ವಸ್ತುಗಳೆಂದರೆ

- A. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗದು
- B. ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೇರವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು.
- C. ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವಂತಹವು
- D. ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸುವಂತಹವು

2. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಒಂದು ಉದ್ಯಮಿಯ ಆದಾಯವಾಗಿದೆ (1)

- A) ಲಾಭ
- B) ಬಾಡಿಗೆ
- C) ಕೂಲಿಗಳು
- D) ಬಡ್ಡಿ

3. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಒಂದು ಭೂಮಿಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ? (1)

- A) ಮೊಬೈಲ್
- B) ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತವಾದುದು
- C) ಅನಿಯಮಿತ ಪ್ರಮಾಣದ್ದು
- D) ನಿಸರ್ಗದ ಕೊಡುಗೆ

4. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಒಂದು ಸ್ಥಿರ ವೆಚ್ಚವಾಗಿದೆ? (1)

- A) ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಕೆಲಸಗಾರರ ಕೂಲಿ
- B) ಕಚ್ಚಾಸಾಮಗ್ರಿಯ ಖರ್ಚು
- C) ಭೂಮಿಯ ಬಾಡಿಗೆ
- D) ಶಕ್ತಿಯ ಖರ್ಚು

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

5. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ (1)
 - A) 20
 - B) 15
 - C) 10
 - D) 5
6. ವಸ್ತುವಿನ ಸರಬರಾಜು (1)
 - A. ವಿವಿಧ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರಲು ಒಪ್ಪಿರುವುದು.
 - B. ವಿವಿಧ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
 - C. ನಿಗದಿತ ಪ್ರಮಾಣದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾರಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವುದು
 - D. ಉದ್ಯಮದಿಂದ ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಮಾಣ
7. ನಾಲ್ಕು ಇನ್ಚಿಂಗ್ಸ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮನ್ 20,102,0 ಮತ್ತು 18 ರನ್ ಗಳನ್ನು ಪಡೆದರೆ, ಆತನ ಸರಾಸರಿ ಸ್ಕೋರ್ (1)
 - A) 35
 - B) 40
 - C) 45
 - D) 50
8. ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ ----- ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. (1)
 - A. ಗ್ರಾಹಕ ಕೊಂಡ ಉತ್ಪನ್ನದ ಗುಣದ ಜ್ಞಾನ
 - B. ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವಿವಿಧ ಅಪಾಯಕರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ
 - C. ಗ್ರಾಹಕನ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ
 - D. ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ
9. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ (2)
 - (i) ಭಾರತ ಒಂದು ಅತಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಭರಿತ ರಾಷ್ಟ್ರ
 - (ii) ಅಂಚೆಕಚೇರಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲೇಬೇಕು.
10. ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ. ಅವುಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. (2)
11. ಸ್ಥಿರ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಬದಲಾಗುವ ವೆಚ್ಚದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಸಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.
12. 10 ಕೆ.ಜಿ ಮಾವಿನಹಣ್ಣನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ ಮಾರಾಟಗಾರನಿಗೆ 400 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಆದಾಯವಾದರೆ ಸರಾಸರಿ ಆದಾಯವೆಷ್ಟು? (2)
13. ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಪೂರೈಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೇಡಿಕೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಸಮತೋಲನ ಬೆಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. (2)
14. ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆಯು ರೈತರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. (2)

15. ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನ ವರಮಾನ 10,000 ರೂ. ಗಳಾಗಿದ್ದು ಆತನ ಉಳಿತಾಯ 1500 ರೂ. ಗಳಾದರೆ, ಆತನ ಅನುಭೋಗದ ಮೊತ್ತವೆಷ್ಟು? (2)
16. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಪನ ಎಂದರೇನು? (2)
17. ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನಾವು ಕೊಡಬಹುದಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ನೀಡಿ. (2)
18. ಗ್ರಾಹಕರ ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ (2)
19. ಬಯಕೆಗಳ ಯಾವುದಾದರೂ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ (2)
20. ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಒಡತನ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ (4)
21. ಸೂಕ್ತ ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಆಧಾರಿತ ಶ್ರಮ ವಿಭಜನೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ (4)
22. ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ 4 ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ (4)
23. ಬ್ಯಾಂಕು ಸಾಲವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ? ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ (4)
24. ಸಾಟಿ ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯ 4 ಅನಾನುಕೂಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ (4)
25. ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿ (4)

ಅಂಕಗಳು	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	2	15	20	7	6

26. ದತ್ತಾಂಶ ಎಂದರೇನು? ಅದರ ಯಾವುದಾದರೂ 3 ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ (4)
27. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಅನುಷಂಗಿಕ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಸಿ. ಅನುಷಂಗಿಕ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಎರಡು ಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ (4)
28. ಕೆಳಗಿನ ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಒರಿಸ್ಸಾ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಡತನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿತವಾಗಿವೆ. (4)

ರಾಜ್ಯ	%ಬಡಜನರು	ಒಟ್ಟು ಬಡಜನ
ಒರಿಸ್ಸಾ	46%	179
ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ	35%	590

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

ಒರಿಸ್ಸಾಗಿಂತ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಬಡಜನ ಇದ್ದಾರೆ ಅದರ ಒರಿಸ್ಸಾವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಡಜನರಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ. (4)

29. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಮುಕ್ತ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಲು ಇತರ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ 4 ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ (4)

30. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯಿದೆಗೆ (ಅಕಂ) ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ. (4)

31. ವಸ್ತುವಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ (6)

(i) ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸರಕಿನ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯಿಂದ

(ii) ಕೊಳ್ಳುವವರ ಆದಾಯ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ

32. ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ (6)

33. ಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ' ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಮೂರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ (6)

34. ಭೂಸವಕಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ

ಅಂಕಗಳ ಯೋಜನೆ
ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ

ಕ್ರ.ಸಂ	ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಉತ್ತರ	ಅಂಕಗಳ ಹಂಚಿಕೆ	ಒಟ್ಟು ಅಂಕಗಳು
1	(B)		1
2	(A)		1
3	(D)		1
4	(C)		1
5	(C)		1
6	(B)		1
7	(A)		1
8	(D)		1
9	(i) ಧನಾತ್ಮಕ ಹೇಳಿಕೆ (ii) ಋಣಾತ್ಮಕ ಹೇಳಿಕೆ	1 1	2
10	(i) ಏನನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಬೇಕು (ii) ಹೇಗೆ ಉತ್ಪಾದಿಸಬೇಕು (iii) ಯಾರಿಗಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಬೇಕು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ	1/2 1/2 1/2	2
11	ಸ್ಥಿರ ವೆಚ್ಚವೆಂದರೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿರ ಅಂಶಗಳ ಬಾಬು ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಆಗಲಿ ಬಿಡಲಿ ಈ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಉದ್ಯಮ ಭರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಕಟ್ಟಡ ಬಾಡಿಗೆ ಬದಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳ/ ಮೂಲಾಂಶಗಳ ಮೇಲಿನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಬದಲಾಗುವ ವೆಚ್ಚ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ ಉದಾ: ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕೂಲಿ	1 1	2
12	$AR = TR/Q = 400/10 =$ ರೂ. 40 ಪ್ರತಿ ಕೆಜಿಗೆ		2
13	ವಸ್ತುವಿನ ಸಮತೋಲನ ಬೆಲೆ ಏರುತ್ತದೆ		2
14	ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆಯು ರೈತರ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ ಬೆಲೆಯ ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ಬರಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.		2
15	ಉಳಿತಾಯ = ಆದಾಯ-ಅನುಭೋಗ ಅಥವಾ ಅನುಭೋಗ = ಆದಾಯ-ಉಳಿತಾಯ $10000-1500=8500.00$	1/2 1 1/2	2
16			
17	(i) ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯ ಹುಡುಕುವುದು ಉದಾ: ಸೌರಶಕ್ತಿ ಬಳಕೆ (ii) ಬಳಸಿರುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಪುನರ್ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು ಉದಾ: ಬಳಸಿರುವ ಕಾಗದವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಳಸುವುದು.	1 1	2
18	(i) ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಹಕ್ಕು (ii) ಆಯ್ಕೆಯ ಹಕ್ಕು (ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು)	1x2	2

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

19	(i) ಬಯಕೆಗಳು ಮಿತವಾಗಿವೆ (ii) ಒಂದು ಬಯಕೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬಹುದು (iii) ಕೆಲವು ಬಯಕೆಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ (iv) ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಸಮಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬಯಕೆಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ (ಯಾವುದಾದರೂ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳು)	1x2	2	
20	ಬಂಡವಾಳಶಾಖೆ ಆರ್ಥಿಕತೆ 1) (i) ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಆಸ್ತಿ ಹೊಂದುವ ಹಕ್ಕು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಸಂಪತ್ತು ಆಸ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅವರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಬಳಸಬಹುದು (ii) ಸ್ವಹಿತ ಮುಖ್ಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ತತ್ವವಾಗಿದ್ದು ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಗರಿಷ್ಠಲಾಭ ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.	ಸಮಾಜವಾದಿ ಆರ್ಥಿಕತೆ (i) ಜನತೆ ಪರವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ (ii) ವ್ಯಕ್ತಿ ಲಾಭಕ್ಕಿಂತ ಸಮಾಜದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಪರಮ ಗುರಿ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.	2 2	4
21	ಉತ್ಪನ್ನ ಆಧಾರಿತ ಶ್ರಮವಿಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶ್ರಮಿಕ ಒಂದು ಸರಕನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ವಿಶೇಷ ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಉದಾ: ಒಬ್ಬ ರೈತ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಧಾರಿತ ಶ್ರಮವಿಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ವಿವಿಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಕೆಲಸಗಾರರು ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಬ್ರೆಡ್ ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಹಿಟ್ಟು ನಾದುವುದು, ನಂತರ ದಬರಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದು, ಬೇಯಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಾರ್ಮಿಕ 1 ಅಥವಾ 2 ಕೆಲದದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.	2 2	4	
22	(i) ಸರಕಿನ ಒಬ್ಬನೇ ಉತ್ಪಾದಕ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯಗಾರ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ (ii) ವಸ್ತುವಿನ ಹತ್ತಿರದ ಪರ್ಯಾಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ (iii) ಒಂದೇ ಉದ್ಯಮವಾಗಿದ್ದು ಉದ್ಯಮಿಯೇ ನಿರ್ಧಾರಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ (iv) ಹೊಸ ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ	1x4	4	
23	ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕು ಹಣವನ್ನು ಠೇವಣಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ತೀರ್ಮಾನದಂತೆ (ಅಖಿಖಿ) ಬ್ಯಾಂಕು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಒಟ್ಟು ಠೇವಣಿ ಹಣದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಪಾಲನ್ನು ನಗದಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆಯುವವರಗೆ ನೀಡಲು ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಸಿ.ಆರ್.ಆರ್ 20% ಆಗಿದ್ದರೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ 1000/- ರೂ. ಠೇವಣಿ ಇಟ್ಟರೆ ಬ್ಯಾಂಕು 20% ಅಂದರೆ 200/- ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿ ಉಳಿದ 8000/- ರೂ.ಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸಾಲವಾದಿ ನೀಡಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆ ತೆರೆಯಲು ತಿಳಿಸಿ ಆತನ ಖಾತೆಗೆ 800 ರೂ.ಗಳನ್ನು ಜಮಾ ಮಾಡುತ್ತದೆ. 800/- ರೂ ಹೊಸ ಠೇವಣಿಯಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ 20% ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ 160/- ಮೊತ್ತವನ್ನು ನಗದಾಗಿ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿ ಉಳಿದ 640/- ರೂ ಹಣವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಾಲಗಾರನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮುಂದುವರಿದು ಒಟ್ಟು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದ ಮೊತ್ತ ಮೂಲ ಠೇವಣಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ 1000/- ರೂ. ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ	2		

	<p>ಒಟ್ಟು ಸಾಲ=ಮೂಲ ಠೇವಣಿ X 1/CRR = 1000 X 1/20% = 1000 X 1/20/100 = 1000 X 100/20=5000 ರೂಗಳು</p>																																												
24	<p>(i) ದ್ವಿಮುಖಿ ಬಯಕೆಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ / ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಟಿಪದ್ಧತಿ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು</p> <p>(ii) ಕೆಲವು ಸರಕುಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಲಾಗದೆ ಸರಕುಗಳ ವಿನಿಮಯವು ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು</p> <p>(iii) ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಳತೆ/ಮಾಪನದ ಘಟಕದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ವಿನಿಮಯವು ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು</p> <p>(iv) ಸರಕುಗಳಂತೆ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಲು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು (ಇತರ ನಾಲ್ಕು ಸೂಕ್ತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು)</p>	1x4	4																																										
25	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ಅಂಕಗಳು</th> <th>ಮಧ್ಯ ಮೌಲ್ಯ (X)</th> <th>ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ</th> <th>ಡಿವಿಷನ್ A=30</th> <th>ಡಿವಿಷನ್-</th> <th>ಎಫ್ ಡಿವಿಷನ್</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0-20</td> <td>10</td> <td>2</td> <td>-20</td> <td>-1</td> <td>-2</td> </tr> <tr> <td>20-40</td> <td>30</td> <td>15</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>40-60</td> <td>50</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>1</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>60-80</td> <td>70</td> <td>7</td> <td>40</td> <td>2</td> <td>14</td> </tr> <tr> <td>80-100</td> <td>90</td> <td>6</td> <td>60</td> <td>3</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>N=50</td> <td></td> <td></td> <td>Σfdx=50</td> </tr> </tbody> </table> <p>$X = A + \frac{\sum fdx}{N \times C}$ = $30 + \frac{50}{50 \times 20}$ = 50 ಅಂಕಗಳು</p>	ಅಂಕಗಳು	ಮಧ್ಯ ಮೌಲ್ಯ (X)	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಡಿವಿಷನ್ A=30	ಡಿವಿಷನ್-	ಎಫ್ ಡಿವಿಷನ್	0-20	10	2	-20	-1	-2	20-40	30	15	0	0	0	40-60	50	20	20	1	20	60-80	70	7	40	2	14	80-100	90	6	60	3	18			N=50			Σfdx=50	2 1 1/2 1/2	4
ಅಂಕಗಳು	ಮಧ್ಯ ಮೌಲ್ಯ (X)	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಡಿವಿಷನ್ A=30	ಡಿವಿಷನ್-	ಎಫ್ ಡಿವಿಷನ್																																								
0-20	10	2	-20	-1	-2																																								
20-40	30	15	0	0	0																																								
40-60	50	20	20	1	20																																								
60-80	70	7	40	2	14																																								
80-100	90	6	60	3	18																																								
		N=50			Σfdx=50																																								
26	<p>ದತ್ತಾಂಶವೆಂದರೆ ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.</p> <p>ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು :</p> <p>(i) ದತ್ತಾಂಶವು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ವಾಸ್ತವಾಂಶಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.</p> <p>(ii) ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. (ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಬೇಕು)</p>	1x2=2	2																																										
27	<p>ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಮೂಲವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದತ್ತಾಂಶವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇತರರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದನ್ನು ಅನುಷಂಗಿಕ ದತ್ತಾಂಶವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅನುಷಂಗಿಕ ದತ್ತಾಂಶದ ಮೂಲಗಳು:</p> <p>(i) ನಿಯತ ಕಾಲಿಕಗಳು ಮತ್ತು ರಿಜರ್ಡ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಾಗೂ ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ವರದಿಗಳು.</p> <p>(ii) ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು.</p>	1x2=2	2																																										

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

28	<p>ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ 590 ಲಕ್ಷ ಜನರಿಗಿಂತ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಜನ ಒರಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿ 179 ಲಕ್ಷ ಬಡಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಒರಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ 100 ಮಂದಿಗೆ 46 ಮಂದಿ ಜನ ಬಡವರಿದ್ದಾರೆ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 100 ಮಂದಿಗೆ 35 ಮಂದಿ ಜನ ಬಡವರಿದ್ದಾರೆ.</p> <p>ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಒರಿಸ್ಸಾಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದು ನಿರಪೇಕ್ಷಾ ಬಡ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೂಡ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಶೇಕಡವಾರು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಒರಿಸ್ಸಾ ಬಡತನದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಹೊಂದಿದೆ.</p>	1x2	2
29	<p>ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಒಂದು ಮುಕ್ತ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಜೊತೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.</p> <p>(i) ದೇಶೀಯ ನಾಗರಿಕರಿಂದ ಸರಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ವಿದೇಶಿ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಮಾರುವುದನ್ನು ರಫ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.</p> <p>(ii) ವಿದೇಶಿ ನಾಗರಿಕರಿಂದ ಸ್ವದೇಶಿ ನಾಗರಿಕರು ಕೊಳ್ಳುವ ಸರಕು ಸರಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಆಮದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.</p> <p>(iii) ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು.</p> <p>(iv) ವಿದೇಶಿಗಳಿಂದ ಹಣ ಪಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಹಣ ರವಾನಿಸುವುದು. (ಯಾವುದಾದರೂ ಸೂಕ್ತ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು).</p>	1x4=4	4
30	<p>(i) ಗ್ರಾಹಕ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತಾನು ಸೂಚಿಸಿದ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒತ್ತಾಯಿಸದೆ ಗ್ರಾಹಕನೇ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕು.</p> <p>(ii) ಸೇವಾ ವಲಯದ ಕಂಪನಿಗಳು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವವರು ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ವಿಮೆ. ಕಂಪನಿಗಳು, ಹಾಗೂ ಮುಂತಾದವು.</p> <p>(iii) ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಸಹ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.</p> <p>(iv) ವಿದೇಶಿ ಕಂಪನಿಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಛೇರಿ ಹೊಂದದೆ ಇ-ವಾಣಿಜ್ಯ ಅಥವಾ ದೂರವಾಣಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮುಖೇನ ತನ್ನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡ ಕೊಡದು. ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವ 30 ದಿನಗಳ ಮೊದಲು ಅವರ ಸರಕು ತಪಾಸಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. (ಯಾವುದಾದರೂ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳು)</p>	1x4=4	4
31	<p>(i) ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸರಕು ಬದಲಿ ಸರಕು ಅಥವಾ ಪೂರಕ ಸರಕಾಗಿರಬಹುದು. ಬದಲೀ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ವಸ್ತುವಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಏರಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ. ವಸ್ತುವಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಕುಸಿತದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಂಟಾಗಿ ಅದರ ಪೂರಕ ಸರಕನ ಬೆಲೆ ಏರಬಹುದು.</p> <p>(ii) ಕೊಳ್ಳುವವನ ಆದಾಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯಸರಕುಗಳು ಬೇಡಿಕೆ ಕುಸಿಯಬಹುದು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಕೊಳ್ಳುಗರ ಆದಾಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಕಳಪೆ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.</p>	<p>1 1/2</p> <p>1 1/2</p> <p>1 1/2</p> <p>1 1/2</p>	
32	<p>(i) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವರಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಲು: ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ವಲಯ 50%ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರ ಪಾಲು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 15% ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ.</p>	1 1/2x4	6/28

	<p>(ii) ಅತ್ಯಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡುತ್ತದೆ: ಭಾರತ ಅತ್ಯಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಉದ್ಯೋಗ ಕೃಷಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ 70% ರಷ್ಟು ಜನ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.</p> <p>(iii) ಕೊಟ್ಟಂತರ ಮಂದಿಗೆ ಆಹಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ: ಕೃಷಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.</p> <p>(iv) ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ: ಸಕ್ಕರೆ, ಸಣಬು, ಹತ್ತಿ, ಜವಳಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಕೃಷಿಯಿಂದ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.</p>		
33	<p>(i) ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಮಗಳು</p> <p>(ii) 2009ರ ಕಾಯಿದೆಯಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕು: 6ರಿಂದ 14ರವರ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ 2009ರಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಾಗಿಸಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಸರ್ಕಾರ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಬೋಧನೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದೆ.</p> <p>(iii) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆಗಳು: ಯಾವುವೆಂದರೆ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷ ಅಭಿಯಾನ, ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಯೋಜನೆ ಮುಂತಾದವು.</p> <p>(iv) ಉನ್ನತ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು: ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಉನ್ನತ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಉದಾ: 11ನೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ 8 ನೂತನ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳನ್ನು 10 ನೂತನ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಆಯಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ.</p>		6
34	<p>ಮಣ್ಣಿನ ಸಾರದ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು</p> <p>(i) ರಸಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲೀಕರಣ ಲವಣಾಂಶ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾರ, ಇತ್ಯಾದಿ ಜೈವಿಕ ಸಾವಯವ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಸಾವಯವದಲ್ಲಿ ಮಾಲಿನ್ಯಗಳು, ವಿಷಯುಕ್ತ ಅಂಶಗಳು ಕ್ಯಾಡ್ಮಿಯಂ ಸತು ಲೋಹ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.</p> <p>(ii) ಅಧಿಕ ನೀರಾವರಿಯಕಾರಣ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹರಿಸದೆ ಜೌಗು ಉಂಟಾಗಿ ಲವಣಾಂಶ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ, ಹಾಗಾಗಿ ಬೆಳೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯದೆ ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಗೆ ಮರಿ ಹಾಕಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.</p> <p>(iii) ಜಾನುವಾರುಗಳು ಬುಡ ಸಮೇತ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯುವಾಗ ಸಸ್ಯದ ಬುಡ ಸಡಿಲವಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.</p>	2x3	6

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಪಠ್ಯವಿಷಯ

ಕೋರ್ಸ್‌ನ ವಿವರ

ಅಧ್ಯಾಯ 1

ಅಂಕಗಳು: 7

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪ್ರವೇಶಿಕೆ-

ಒಟ್ಟಾರೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದರೇನು? ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವೇ? ಅಪರಿಮಿತ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಯ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವ ಕೊರತೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾ? ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವಿವರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಲು ಈ ಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಮಾನವನ ಬಯಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಕೆಲವು ಚರ್ಚೆಗಳು ಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಪಾಠ 1.1 : ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದರೇನು?

- 1.1.1 ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಅರ್ಥ
- 1.1.2 ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಶಾಖೆಗಳು
- 1.1.3 ವಾಸ್ತವಿಕ ಮಾದರಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ

ಪಾಠ 1.2 ಮಾನವನ ಬಯಕೆಗಳು.

- 1.2.1 ಬಯಕೆಗಳ ಅರ್ಥ
- 1.2.2 ಬಯಕೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ
- 1.2.3 ಬಯಕೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು
- 1.2.4 ಬಯಕೆಗಳ ತೃಪ್ತಿ
- 1.2.5 ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕೇತರ ಬಯಕೆಗಳು
- 1.2.6 ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಯಕೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ
- 1.2.7 ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಮಿತಿಗೊಳಿಸುವ ಭಾರತೀಯ ತತ್ವ

ಪಾಠ 1.3 ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ

- 1.3.1 ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು
- 1.3.2 ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ವರ್ಗೀಕರಣ
- 1.3.3 ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ 2 : ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ

ಅಂಕಗಳು: 8

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

ಪ್ರವೇಶಿಕೆ -

“ಆರ್ಥಿಕತೆ” ಎಂಬ ಪದ ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಶಬ್ದವಾಗಿದೆ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ-ಆರ್ಥಿಕ ದರ್ಜೆ/ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ನಾವು ಅದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಮಾಲಿಕತ್ವದ ಆಧಾರದ ಸರಳ ವಿವರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವಿಧ ಆರ್ಥಿಕತೆ ವಿಧಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಅರ್ಥ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಎರಡು ಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳು ಎದುರಿಸುವ ಮೂಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಗೆ ಹರಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉದಾ : ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಬೆಲೆ ತಂತ್ರ ಯಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಬಳಕೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಈ ಮಾಪನವು ಮೂಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾದ ಅನುಭೋಗ, ಉತ್ಪಾದನೆ, ವಿತರಣೆ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳ ಸಂಚಯನಗಳ ಮುಖ್ಯಾಂಶ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ವಲಯದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ವಲಯದ ಮೌಲ್ಯ, ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಖರ್ಚುಗಳ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಹರಿವು.

ಪಾಠ 2.1 ಆರ್ಥಿಕತೆ - ಅದರ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವಿಧಗಳು

- 2.1.1 ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಅರ್ಥ
- 2.1.2 ಮಾಲಿಕತ್ವದ ಆಧಾರದಂತೆ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವಿಧಗಳು
- 2.1.3 ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಆಧಾರದಂತೆ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವಿಧಗಳು
- 2.1.4 ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಪಾಠ 2.2 ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು.

- 2.2.1 ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆ
- 2.2.2 ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
- 2.2.3 ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿ, ಸಮಾಜವಾದಿ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆ.
- 2.2.4 ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ.

ಪಾಠ 2.3 ಮೂಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

- 2.3.1 ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಅಂಶಗಳು
- 2.3.2 ಅನುಭೋಗ
- 2.3.3 ಬಂಡವಾಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ
- 2.3.4 ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ವರ್ತುಲ ಹರಿವು.

ಪ್ರವೇಶಿಕೆ -

ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಒಂದು ಮೂಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಮಾನವನ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ಅವಶ್ಯಕ. ಆದರೆ ಈ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ? ಉತ್ಪಾದಕರು ಯಾರು? ಉತ್ಪಾದನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಯಾರು ಸಂಘಟಿಸುತ್ತಾರೆ? ಯಾವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ? ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದನಾ ಅಂಗಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ, ಗಮನಿಸಿ. ಈ ಉತ್ಪಾದನಾ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಗಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ? ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ತೀರ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿವೆ, ಈ ಮಾಪನದ 7 ಮತ್ತು 8ನೇ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಅರ್ಥದಿಂದ ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಂತರ ಒಂದು ಸರಕು ಅಥವಾ ಸೇವೆಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪಾಲಿಸುವ ಸಂಘಟನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ವಿವಿಧ ಉತ್ಪಾದನಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚವು ಖರ್ಚಿನ ಬಾಬು ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾರಟದಿಂದ ಉತ್ಪಾದಕ ಗಳಿಸಿದ ಆದಾಯವು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಪುನರ್ ಸಂಪಾದಿಸುವುದನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪಾಠ 3.1 ಉತ್ಪಾದನೆ

- 3.1.1 ಉತ್ಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯ ಸಂಬಂಧ.
- 3.1.2 ಉತ್ಪಾದನ ತಂತ್ರಗಳು.
- 3.1.3 ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪಾದನೆ, ಸರಾಸರಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಅಂಚಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪರಿಭಾವನೆ.
- 3.1.4 ಇಳಿಕೆ ಅಂಚಿನ ಉತ್ಪನ್ನ ನಿಯಮ
- 3.1.5 ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಸಂಘಟನೆ.
- 3.1.6 ಉದ್ದಿಮೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರ.
- 3.1.7 ಉತ್ಪಾದಕರ ನಾನಾ ವಿಧಗಳು.

ಪಾಠ 3.2 ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಆದಾಯ

- 3.2.1 ವೆಚ್ಚದ ಅರ್ಥ
- 3.2.2 ವೆಚ್ಚದ ವಿಧಗಳು
- 3.2.3 ಆದಾಯ

ಅಧ್ಯಾಯ - 4 ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆ/ ವಿವರಣೆ

ಅಂಕಗಳು: 15

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

ಪ್ರವೇಶಿಕೆ -

ಒಮ್ಮೆ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಜನರ ಅನುಭೋಗಕ್ಕೆ ಹಂಚಬೇಕು. ಅನುಭೋಗವು ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ವಿವರಣೆಯು ಉಚಿತವೇ ಅಥವಾ ಹಣ ಪಾವತಿಯಿಂದಲೇ? ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಂದರೆ □ ಯಾವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತರವೆಂದರೆ “ಮಾರುಕಟ್ಟೆ” ಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಮಾರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಹಂಚಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಮಾರ್ಗ. ‘ಮಾರುಕಟ್ಟೆ’ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಂತರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಸಲು ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಜನರ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಅನುಕೂಲಮಾಡುವ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪಾಠ 4.1 ಬೇಡಿಕೆ

- 4.1.1 ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಯಕೆ
- 4.1.2 ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೇಡಿಕೆ
- 4.1.3 ಬೇಡಿಕೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಅಂಶಗಳು
- 4.1.4 ಬೇಡಿಕೆ ನಿಯಮ
- 4.1.5 ಬೇಡಿಕೆ ರೇಖೆ

ಪಾಠ 4.2 ಪೂರೈಕೆ

- 4.1.1 ದಾಸ್ತಾನು ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆ
- 4.1.2 ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪೂರೈಕೆ
- 4.1.3 ಪೂರೈಕೆಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಅಂಶಗಳು
- 4.1.4 ಪೂರೈಕೆ ರೇಖೆ

ಪಾಠ 4.3 ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು

- 4.3.1 ಬೆಲೆಯ ಅರ್ಥ
- 4.3.2 ಸಮತೋಲನ ಬೆಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು
- 4.3.3 ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

ಪಾಠ 4.4 ಮಾರುಕಟ್ಟೆ

- 4.4.1 ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅರ್ಥ
- 4.4.2 ಪೈಪೋಟಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವರ್ಗೀಕರಣ
- 4.4.3 ವಿತರಣ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವರ್ಗೀಕರಣ
- 4.4.4 ಆನ್ ಲೈನ್ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ

ಪಾಠ 4.5 ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪಾತ್ರ

- 4.5.1 ಸರಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಮತ್ತು ವಿತರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪಾತ್ರ
- 4.5.2 ಬೆಲೆ ಹತೋಟಿ
- 4.5.3 ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆ
- 4.5.4 ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿತರಣ ಪದ್ಧತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 5:

ಹಣ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ವಿಮೆ

ಅಂಕಗಳು: 10

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

ಪ್ರವೇಶಿಕೆ -

ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಹಣ' ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪುರಾತನ ಸಾಟಿಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು ಇಂದು ಹಣವು ಸಾಟಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿದೆ ನಿಮ್ಮ ಗೆಲೆಯರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಲೂ ಅಲ್ಲದೆ ಹೊಸ ಉದ್ಯೋಗ ಆರಂಭಿಸಲು, ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ನಿಮಗಿಂದು ಹಣ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಹಣ ಎಂದರೇನು ಮತ್ತು ಅದರ ಕಾರ್ಯಗಳಾವುವು? ಈ ಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಲು ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಜನರು ತಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಹಣವನ್ನು ತಾವೇ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ ಇದನ್ನು ಠೇವಣಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬ್ಯಾಂಕು ಎಂದರೇನು? ಅದರ ಕಾರ್ಯಗಳಾವುವು? ಜನರು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಏಕೆಡುತ್ತಾರೆ? ಉಳಿತಾಯ ಎಂದರೇನು? ಠೇವಣಿಗಳಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಸಾಲ ಎಂದರೇನು? ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಲವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ? ಮತ್ತು ಇದು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾವು ಉತ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ನಿಮ್ಮ ಉಳಿತಾಯ ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು 'ವಿಮೆ' ಎಂಬ ಪರಿಭಾಷನೆಯನ್ನು ನಾವು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಪಾಠ 5.1 ಹಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಪಾತ್ರ

- 5.1.1 ಸಾಟಿ ಪದ್ಧತಿ
- 5.1.2 ಹಣದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು
- 5.1.3 ಹಣದ ವಿಧಗಳು

ಪಾಠ 5.2 ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಸಾಲ

- 5.2.1 ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್
- 5.2.2 ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಕಾರ್ಯಗಳು
- 5.2.3 ಸಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
- 5.2.4 ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ನಾನಾ ವಿಧಗಳು

ಪಾಠ 5.3 ಉಳಿತಾಯಗಳು ಮತ್ತು ವಿಮೆ

- 5.3.1 ಉಳಿತಾಯದ ಅಥವಾ ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗ
- 5.3.2 ಬಡ್ಡಿಯ ಪರಿಭಾಷನೆ
- 5.3.3 ವಿಮೆ
- 5.3.4 ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ವಿಮಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ

ಅಧ್ಯಾಯ - 6 ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾಂಶದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ.

ಅಂಕಗಳು: 15

ಪ್ರವೇಶಿಕೆ -

ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚಗಳು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಬೆಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಕಾಲಾನುಕಾಲಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವಾಗಲೂ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತೇವೆ. ಯೋಜನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ನೀತಿಯ ಅಂತರ, ಸಾಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ನೀತಿ ತಜ್ಞರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಮಂಡಿಸಬೇಕು? ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು? ಮತ್ತು ಕೊರಕಗಳ ಮೂಲಕ, ಸ್ಥಂಬ ಚಿತ್ರ, ಪೈ ಚಿತ್ರಗಳ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂಲಕ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಾಠ 6.1 : ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವಿಕೆ.

- 6.1.1 ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳು
- 6.1.2 ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವಿಧಗಳು
- 6.1.3 ಪಲಕಗಳು ಮತ್ತು ವಿಧಗಳು.
- 6.1.4 ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವುದು

ಪಾಠ 6.2 ದತ್ತಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

- 6.2.1 ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಪನಗಳು
- 6.2.2 ಅಂಕಗಣಿತ ಸರಾಸರಿಯಿಂದ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಪನಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ.

ಪ್ರವೇಶಿಕೆ -

ಭಾರತದ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಂತರ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮಾಪನದಿಂದ ಪರಿಚಯ ಹೊಂದುವಿರಿ. ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಬಡತನ, ಅನಕ್ಷರತೆ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈಗಲು ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ “ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಗೆಹರಿಸ ಬೇಕೆಂದು” ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಭಾರತವು ಮುಕ್ತ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಾಗಿ ವಿಶ್ವ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾಗಿಯೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮಾಪನ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಾಠ 7.1 ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮೇಲ್ನೋಟ.

7.1.1 ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸ್ಥಿತಿ

7.1.2 ಸ್ವಾತಂತ್ರ ನಂತರ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಪಾಠ 7.2 ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವಲಯವಾರು ಅಂಶಗಳು

7.2.1 ಜನರು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಉದ್ಯೋಗ ವಿಧಗಳು

7.2.2 ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ

7.2.3 ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ

ಪಾಠ 7.3 ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮುಂದಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು

7.3.1 ಬಡತನ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು

7.3.2 ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು

7.3.3 ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವುದು

7.3.4 ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ವಿಧಾನ

7.3.5 ಹೆಚ್ಚಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧಿಸುವುದು

ಪಾಠ 7.4 ಜಾಗತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕತೆ

7.4.1 ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು

7.4.2 ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

7.4.3 ಭಾರತದ ರಫ್ತು ಮತ್ತು ಆಮದು

7.4.4 ಆಮೇರಿಕ ಮತ್ತು ಚೈನಾ ದೇಶಗಳ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಸಮಕಾಲೀನ ಅರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಅಂಕಗಳು: 15

ಪ್ರವೇಶಿಕೆ -

ಹಿಂದಿನ ಮಾಪನಗಳ ಸಾರಾಂಶದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ವಿಷಯ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಂದಿಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿದ್ದೇವೆ ಎರಡು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಒಂದನೆಯದು ನೈತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಸುಖದಾಯಕ ಬದುಕಿಗೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭೋಗಗಳನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಶುಚಿಯಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆಯೇ? ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗವೂ ಕೂಡ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಮತ್ತು ಅನುಭೋಗಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಚಿಂತಿಸಿದ್ದೇವೆಯೇ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಈ ಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಎರಡನೆಯದು ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳೂ ನೀವು ಗ್ರಾಹಕರಾಗಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಿರಿ? ಅತಿಬೆಲೆ ವಿಧಿಸಿರುವ ಯಾವುದೇ ಮಾರಾಟಗಾರನಿಂದ ಮೋಸಹೋಗಿದ್ದೀರ? ಅಥವಾ ಗುಣಮಟ್ಟವಿಲ್ಲದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಗಾರ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ? ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಜಾಗೃತರಾಗಿರಬೇಕು.

ಪಾಠ 8.1 ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

8.1.1 ಪರಿಸರದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ

8.1.2 ಪರಿಸರದ ಸಮಸ್ಯೆ - ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ ಜಲಮಾಲಿನ್ಯ, ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯ, ಮಣ್ಣಿನ ನಾಶ, ಜೀವಿ ಸಂಕುಲಗಳ ನಾಶ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬರಿದು ಮಾಡುವಿಕೆ

8.1.3 ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಪಾಠ 8.2 ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ

8.2.1 ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ ಅವಶ್ಯಕತೆ

8.2.2 ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಪರಿಹಾರ ಪದ್ಧತಿ

8.2.3 ಗ್ರಾಹಕರುಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು

8.2.4 ಗ್ರಾಹಕರ ಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿರುವ ಸರ್ಕಾರದ ಯಂತ್ರಕಾಯ

8.2.5 ಗ್ರಾಹಕರ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೂರು ದಾಖಲಿಸುವ ವಿಧಾನ

ಪಾಠಗಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತ್ಯೋತ್ತರ (Feed back on Lessons)

ಪಾಠದ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪಾಠದ ಹೆಸರು	ಪರಿವಿಡಿ			ಭಾಷೆ	ನಿದರ್ಶನ	ನೀವು ಏನು ಕಲಿತೀರಿ
		ಕಷ್ಟ	ಆಸಕ್ತಿಯುತ	ಹೊಂದಲ			
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತ್ಯೋತ್ತರ (Feed back on Questions)

ಪಾಠದ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪಾಠದ ಹೆಸರು	ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು		ಅಂತ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು		
		ಉಪಯೋಗ	ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ	ಸುಲಭ	ಕಷ್ಟ	ತುಂಬಾಕಷ್ಟ
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						

ಪ್ರಿಯ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳೆ

ಈ ಕೋರ್ಸ್ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿ ಮೂಲಕ ಆಸ್ವಾದಿಸಿದ್ದೀರಿ ಅಭ್ಯಾಸದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಸಮಂಜಸ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯುತವಾಗಿಸಲು ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇವೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸುವುದು ಎರಡು ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯೋತ್ತರವು, ಅಭ್ಯಾಸ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಲು ನಮಗೆ ಸಹಕಾರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಈ ಪ್ರತ್ಯೋತ್ತರ ಮಾದರಿಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಕಳಿಸಿ. ಇದರಿಂದ ಮನೋರಂಜಕ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗವುಳ್ಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಾಮಗ್ರಿ

ನಿಮ್ಮ ಸಲಹೆಗಳು

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಬೇರೆಯಾವುದಾದರೂ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿದ್ದೀರ
ಹೌದಾದರೆ,

ಹೌದು/ಇಲ್ಲ

ಪರಾಮರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೊಡಿ

ವಿಷಯ-----

ಹೆಸರು ಮತ್ತು

ಪುಸ್ತಕ ಸಂಖ್ಯೆ-----

ವಿಳಾಸ -----

ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ವಿಳಾಸ:-

ಕೋರ್ಸ್- ಸಂಚಾರಲಕರು, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಕ್ತ ಶಾಲ ಸಂಸ್ಥೆ (N I O S)
ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಬೆಂಗಳೂರು
ಎಂ. ಹೆಚ್.ಆರ್.ಡಿ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ
3ನೇ ಮಹಡಿ, ಪಿ.ಯು.ಇ ಭವನ
18ನೇ ಕ್ರಾಸ್, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂ. 560012
ದೂರವಾಣಿ 080-2464223.
ಅಂತರ್ಜಾಲ : www.nios.ac.in
ಇಮೇಯಿಲ್ : rebengaluru@nios.ac.in

ನಿರ್ಭಯ ಚಿತ್ರ

ಎಲ್ಲಿ ಮನಕೆ ಭಯವೆ ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ತಲೆಯು ಬಾಗದು
ಎಲ್ಲಿ ಬಂಧಮುಕ್ತ ಜ್ಞಾನ ಜಗಕೆ ಬೆಳಕ ಕೊಡುವುದು
ಎಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪತನದಿ ಮನವು ಮನೆಯ ನಡುವೆ ಗೋಡೆಯ
ಕಟ್ಟಿ ಜಗವ ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸಿ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಕೆಡವದು

ಎಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೊಂದೆ ನಿತ್ಯವೆಂದು ಜನರು ತಿಳಿಯುತ
ದಂತರಾಳದಿಂದ ಸವಿಯ ಸತ್ಯನುಡಿಯೆ ಹೊಮ್ಮಿದೆ
ಎಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ದುಡಿಮೆ ಇನಿತು ದಣಿವು ಕಾಣದೆ
ಮೂರನೆಯ ಕಡಿಗೆ ತನ್ನ ಬಾಹುಗಳನು ಚಾಚಿದೆ

ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಮರಳುಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ
ಸದ್ವಿಚಾರವೆಂಬ ಸ್ತೋತ ಎಲ್ಲಿ ದಾರಿ ತಪ್ಪದು
ಸತತ ಸದ್ವಿಕಾಸಗೊಳುವ ಚಿಂತನದಲಿ ಕೃತಿಯಲಿ
ಎಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಮನವು ಮುಂದೆ ನಡೆವುದು

ಅಂಥ ಬಂಧಮುಕ್ತ ಸಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಾಡನು
ಎಚ್ಚರಿಸುತ ಸಲಹೆ ತಂದೆ ಲಾಲಿಸೆನ್ನ ಮೊರೆಯನು

ಗುರುದೇವ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ್

